

ISSN 2465-549X

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1
มกราคม-มิถุนายน 2565

SAU JOURNAL

วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

SAU
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

19/1 ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160
โทร : 02-807-4500-27 ต่อ 323,
E-mail: saujournalssh@sau.ac.th

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

SAU Journal of Social Sciences and Humanities

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

วัตถุประสงค์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เป็นวารสารทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการของนักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไปในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ รวมถึงสหวิทยาการ อื่นๆ

นโยบายการตีพิมพ์

1. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รับบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากผู้นิพนธ์ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
2. บทความที่จะได้รับการพิจารณาต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์กำหนด
3. บทความที่ตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่นๆ หากตรวจสอบพบว่าผู้นิพนธ์ส่งหรือตีพิมพ์บทความในที่อื่นๆ กองบรรณาธิการจะระงับการตีพิมพ์และไม่คืนค่าลงทะเบียนในการตีพิมพ์ทุกกรณี
4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาล้างกลองคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่านในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind pre-reviewed)

5. บทความที่นำเสนอต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

6. บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เขียนไม่แก้ไขบทความตามระยะเวลาที่กำหนด
กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์และไม่คืนค่าลงทะเบียน

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.ฉันทวุฒิ พิษผล	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์ ตัวทองสุข	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย
อาจารย์ พันธ์ พุทธานุกรณ์	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ
อาจารย์ นภาพันท์ สุวรรณโชติเนตร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
อาจารย์ ดร.ภาวิธ รุจาฉันท	รองคณบดีฝ่ายกิจการพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.พุดิธร จิรายุส	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
---------------------------	--------------------------

กองบรรณาธิการภายใน มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยอร์ช เสมอมิตร	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ เวศร์ภาดา	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
อาจารย์ ดร.ฉัตรพล มณีกุล	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

กองบรรณาธิการภายนอก

อาจารย์ ดร.เพ็ญศรี บางบอน	สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ดิน ปรัชญพฤษ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ศาสตราจารย์เกียรติคุณเสนาะ ตีเยาว์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตตาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชาวนาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ พัฒนพงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ อิงอาจ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรประภา อารีราษฎร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ ทานาราช	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณกร วรากุลรักษ์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยาวิทย์ เมธีราพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาดา รื่นสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
อาจารย์ ดร.เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร	มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ ดร.สุธาสินี วิทยาภรณ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ นิลคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ฝ่ายจัดการและธุรการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

จัดพิมพ์โดย

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160

ที่ติดต่อ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160

โทร : 02-807-4500-27 ต่อ 323

E-mail: saujournalssh@sau.ac.th

การเผยแพร่

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ของทุกปี

บทความหรือข้อคิดเห็นในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

เป็นทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ได้ดำเนินงานมาเป็น ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน พ.ศ.2565 โดยปัจจุบันวารสารได้รับการรับรองจากสภามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ และได้รับการยอมรับให้อยู่ในระดับฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI กลุ่ม 2 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากผลการดำเนินงานของวารสารฉบับนี้ได้นำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมในมิติที่หลากหลายด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยวารสารฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจทั้งหมด 7 บทความ เป็นบทความวิจัย 5 และบทความวิชาการ 2 บทความ ผู้สนใจสามารถติดตามบทความวิชาการและบทความวิจัยต่าง ๆ ได้ทั้งจากวารสารที่จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและจากวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ <https://tcithaijo.org/index.php/saujournalssh>

สุดท้ายนี้ทางกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิชาการและบทความวิจัยต่าง ๆ ในวารสารนี้จะเป็นประโยชน์ในวิชาการทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างมาก ในนามกองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้พิจารณาบทความ เพื่อให้บทความมีคุณภาพก่อนตีพิมพ์ และขอขอบคุณคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษาทุก ๆ ท่านที่ได้ส่งผลงานวิจัยเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคุณภาพเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ และโอกาสนี้ทางกองบรรณาธิการขอเชิญชวนคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษา ส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ใน “วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” โดยสามารถศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ทำเล่มหรือจากเว็บไซต์ของวารสาร

ดร.พุมิธร จิรายุส

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ	หน้า
การประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม:โมโนทัศน์ และตัวแบบเชิงทฤษฎี Assessing Alternatives prior to making a purchase decision for environmental products: Conceptual and theoretical models พรชนก บุญญานันทกุล	1
การพัฒนาสมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรูปแบบการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยด้วยวิธีที่แตกต่างกัน Developing a Forecasting Grade Point Average (GPA) Model for First-year University Students Admitted through Different Methods of University Student Admission by Using Their High School or Equivalent Cumulative GPA. อรรถัย เจริญสิทธิ์, อลงกรณ์ อยู่สำราญ, ศรีวรรณ ยอดนิล	14
Foreign Coworker Discrimination to Turnover Intentions Moderated by International Working Experience and Marital Status. Phenphimol Seriwatana	32
การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของไทย:ภาพสะท้อนและความเหลื่อมล้ำของกลุ่มเปราะบางทางสังคม Thailand's Access to Healthcare Services: The reflection and inequality of Vulnerable Group วรธา มงคลสืบสกุล	55
อิทธิพลของความเครียด และภาวะซึมเศร้า ต่อการตัดสินใจลาออกกกลางคัน และการจัดการความเครียดใน นักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะอุตสาหกรรมบริการวิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ Effect of Stress, Depression, to Dropout Decision and Stress Management among bachelor's students, Faculty of Hospitality Industry, Dusit Thani College, Bangkok ธัญญาณัฐ กิตติจินดาวงศ์ และ พรพรหม สุธาพร	70

บทความ	หน้า
อิทธิพลของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	91
The Influence of Quality Standards of Agritourism and Tourist Attraction Management Affecting the Sustainability of Agritourism.	
วิไลลักษณ์ รักบำรุง, ทวีป พรหมอยู่, คัทลียา จันดา	
ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยีและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ SMART DEVICES ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร	110
Technology advantage and technology adoption factors related to SMART DEVICES purchase decision of Bangkok population.	
อรรถพล บวรธรรมจักร, พุฒิธร จิรายุส, ธนัยนันท์ ธนันทปพัฒน์	

การประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม :

มโนทัศน์ และตัวแบบเชิงทฤษฎี

Assessing Alternatives prior to making a purchase decision for environmental products : Conceptual and theoretical models

พรชนก บุญญานันทกุล

Pornchanok Boonyanantakul

นักศึกษานิพนธ์เอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: pornchanokb@sau.ac.th

Received November 18, 2021, & Revise December 14, 2021 & Accepted January 4, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมเพื่อค้นหาความหมาย คุณลักษณะและเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ เพื่อนำมาสร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานของการศึกษาวิจัย ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจากการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ การทบทวนวรรณกรรม ทำให้ทราบว่าผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้ผลิตต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและมีการสร้างตระหนักรู้แก่ผู้บริโภค ในการซื้อผ่านการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ คือ กระบวนการที่ทางเลือกได้รับการประเมินและเลือกสรรให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ประกอบด้วย 1) การประเมินจากข้อมูลที่เก็บไว้ในความทรงจำ จากประสบการณ์โดยตรงหรือจากการบอกเล่าของผู้อื่น 2) การสร้างการประเมินแบบใหม่ ผู้บริโภคไม่เคยมีประสบการณ์หรือไม่มีข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประเภทนั้น ๆ ดังนั้น ผู้บริโภคจึงมีการสร้างวิธีการประเมินแบบใหม่ ด้วยการประเมินทางเลือกโดยอาศัยการจัดประเภทผลิตภัณฑ์หรือการพิจารณาที่ละส่วน คือ การพิจารณาจุดเด่นและจุดด้อยของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ทั้งนี้ ผู้ประเมินจำเป็นต้องมีประเด็นหรือหลักที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินว่า ผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไร เพื่อให้การตัดสินใจถูกต้องมากที่สุด ทั้งนี้ ยังพบเงื่อนไขสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อ 2 ประเด็นสำคัญ คือ รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค และกลยุทธ์การตลาด ผลการศึกษาในครั้งนี้ช่วยให้นักการตลาด นักธุรกิจผู้ประกอบการ นำเกณฑ์การประเมินทางเลือกก่อนการซื้อไปใช้ในการวางแผนการตลาด เพื่อกำหนดกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ รูปแบบการดำเนินชีวิต กลยุทธ์การตลาด

Abstract

This article aims to review literature as searching for the definition, characteristic and major conditions relevant to alternative evaluation prior to purchase decision. They are implied to create theoretical model for conceptual framework as a basis of research study. It is very essential to the environmental products development through this process. The literature review revealed that the producers of the environmental products require to participate in nature conservation and raise consumers' awareness process. For purchase decision is the process which alternatives are evaluated and selected to meet consumer needs. It includes 1) evaluation from memory storage information by direct experience or by other people's words. 2) For creating a new assessment, consumers are lack of experience or information about the type of products. They evaluate alternatives by products classification or strengths and weaknesses of each product. However, it requires the consideration criteria's for the evaluators to make the most accurate decisions. In addition, two important conditions related to priority of evaluation were also found: Consumer Lifestyle and Marketing Strategy. The results of this study help marketers, businesspeople, entrepreneurs to apply pre-purchase evaluation criteria to their marketing planning as well as formulating an appropriate.

Keywords: Alternative assessment purchase decision lifestyle, marketing strategy

บทนำ

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคได้และสอดคล้องกับธุรกิจมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญจะช่วยให้การพัฒนาตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องนั้น นักการตลาด ต้องตระหนักถึงเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ ทำให้การวิเคราะห์การแบ่งส่วนตลาดต่าง ๆ เหตุที่เกณฑ์ที่ใช้ประเมินได้มีความหมายมีความสำคัญเช่นนี้ เพราะถ้าหากทางเลือกหรือกลยุทธ์ที่ใช้ไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ย่อมเป็นที่แน่นอนว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

การประเมินทางเลือกก่อนการซื้อสินค้าหรือบริการแต่ละประเภทอาจมีความแตกต่างกัน จากการทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ได้มีนักวิจัยและนักวิชาการได้ใช้เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ในการประเมินรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริโภค Park, C.H. and Kim, Y.G. (2007) ประกอบด้วย 1.วิธีในการประเมินตามลักษณะทางจิตวิทยาหรือรูปแบบการใช้ชีวิต (Psychographic/Life style approach) 2.วิธีในการประเมินตามกลุ่มประเภทของผู้บริโภค (Consumer typology approach) 3.วิธีการประเมินตามลักษณะนิสัยของผู้บริโภค (Consumer characteristics)

เนื่องจากความแตกต่างของแนวคิดและวิธีในการประเมินรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริโภค ทำให้ผลลัพธ์จากการวิจัยมีความหลากหลาย ซึ่ง Lysonski, S., Durvasula, S. and Zotos, Y. (1996). ได้ให้ความเห็นว่าวิธีในการประเมินรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริโภคทั้ง 3 วิธี โดยลักษณะนิสัยที่กล่าวมานั้น มีนักวิจัยหลายท่านได้ระบุถึงลักษณะนิสัยในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ เช่น การเลือกซื้อสินค้าที่ให้ความสำคัญที่คุณภาพ (Quality consciousness) (Darden & Ashton, 1994) การตัดสินใจที่ให้ความสำคัญไปที่ความภักดีต่อตราสินค้าหรือร้านค้า (Brand and Store loyalty) (Moschis, G.P., 1976)

ในการซื้อสินค้า ผู้บริโภคอาจใช้เกณฑ์ในการประเมินเพียง 1-2 เกณฑ์เท่านั้น แต่หากเป็นการซื้อสินค้าที่ซื้อมานาน ๆ ครั้ง นอกจากนั้น หากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคมีความรู้สึกเกี่ยวพันสูง (high-involvement product) เช่น ผู้บริโภคทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ของตนเอง หรืออาจมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ผู้บริโภคก็มักจะใช้เกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ

แม้ว่าผู้บริโภคจะใช้เกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ แต่เกณฑ์แต่ละข้ออาจมีความสำคัญไม่เท่ากัน เกณฑ์บางข้อมีลักษณะเป็น “ตัวตัดสินใจ (Determinant attribute)” ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค อาจมีคุณสมบัติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เพื่อให้สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างยี่ห้อได้ ซึ่งเกณฑ์ที่เป็นตัวตัดสินใจนี้อาจจะเป็นเกณฑ์ด้านการบริการก่อน หรือหลังการขาย หรือเกณฑ์อื่น ๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกได้ในที่สุด โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบ ซึ่งสามารถช่วยในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค หรือคือความสำเร็จทางธุรกิจของผู้ประกอบต่อไปในอนาคตได้

ด้วยความสำคัญดังกล่าว บทความนี้จึงได้ทำการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสืบค้นและทำความเข้าใจ มโนทัศน์การประเมินก่อนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านความหมายและแนวคิด การประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นตัวแบบเชิงทฤษฎี (The orbital Model) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้น (Initial conceptual Framework) ที่จะนำไปสู่การศึกษาวิจัยเพื่อสร้างตัวแบบการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อในลำดับต่อไป อีกทั้งยังทำให้นักวิชาการ ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค

มโนทัศน์ของการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

(Concept of Pre-Purchase Alternative Evaluation Process for environmental products)

แนวคิดผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม (environmental products) หรือ ผลิตภัณฑ์สีเขียว (green products) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ส่วนประกอบสามารถย่อยสลายทางชีวภาพและปลอดภัยพิษ บรรจุภัณฑ์สามารถรีไซเคิลได้ (Lin & Chang, 2012) จากการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและสร้างความตระหนักแก่ผู้บริโภคเป็นวิธีการที่ผู้ผลิตต่าง ๆ ต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของชายและหญิงตลอดจนผู้บริโภคในเมืองและชนบทต่อมิติต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์เพื่อ

สิ่งแวดล้อม เช่น วัตถุดิบ การผลิต บรรจุภัณฑ์ คุณลักษณะการใช้งาน หลังการใช้งาน คุณสมบัติและผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม (Savita & Kumar, 2010)

ผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่ใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่เพียงกระทำตามกระแสเท่านั้น แต่ยังปรารถนาสิ่งที่ดีกว่าด้วย เช่น การประหยัดเงิน หรือ ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในทางด้านธุรกิจการค้ำอธิบายคำว่า “ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม” (environmental product) และ “ผลิตภัณฑ์สีเขียว” (green products) ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับปกป้องหรือส่งเสริมสภาพแวดล้อมในธรรมชาติด้วยการอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งลดและกำจัดการใช้สารพิษ สารที่ก่อให้เกิดมลพิษ และของเสียที่ไม่ใช้ประโยชน์ จากงานวิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์สีเขียวไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากตลาด สีเขียวมักเน้นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์เกินกว่าที่ผู้บริโภคคาดหวังไว้ ความหลากหลายและการนำมาใช้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์สีเขียว สามารถบ่งชี้ได้ว่าผู้บริโภคไม่ใส่ใจกับราคาของผลิตภัณฑ์สีเขียวที่กำหนด จากผลดีที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตลาดสินค้าอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าต่อการใช้งานนั้นมีการเติบโต เนื่องจากสามารถสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทั้งด้านความปลอดภัยและการประหยัดเงิน ผลวิจัยพบว่า ความประสบความสำเร็จของผลิตภัณฑ์สีเขียวนั้นเกิดขึ้นได้โดยยึดหลัก 3 Cs ได้แก่ consumer value positioning (ผู้บริโภคเป็นผู้กำหนดคุณค่าของผลิตภัณฑ์สีเขียว) calibration of consumer knowledge (การสอบเทียบโดยการเรียนรู้ของผู้บริโภค), credibility of product claims (ความน่าเชื่อถือตามที่กล่าวอ้าง) (Ottman, J., Stafford, ER., and Hartman, CL., 2006)

การประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ

ผู้บริโภคได้ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการประเมินทางเลือก โดยปกติแล้วผู้บริโภคจะไม่พิจารณาทางเลือกทุกทางที่มีอยู่ แต่จะพิจารณาทางเลือกจำนวนหนึ่งเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคต้องการไปรับประทานอาหารปลอดภัย ผู้บริโภคคนนี้จะไม่ประเมินทางเลือก โดยไม่พิจารณาทุกตรา แต่จะพิจารณาตราที่รู้จักจำนวนหนึ่งเท่านั้น ทางเลือกที่ได้รับการพิจารณาดังกล่าวเรียกว่า “ชุดของการพิจารณา(consideration/evoked set)” (Blackwell, R., Miniard, P. W. & Engel, J. F. ,2006). จำนวนผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในชุดของการพิจารณาจะมีอยู่เพียงจำนวนหนึ่ง และมีความแตกต่างกันไป ตามประเภทผลิตภัณฑ์

เหมือนจิต จิตสุนทรชัยกุล (2561) กระบวนการก่อนตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนซื้อหรือการบริโภคที่จะเกิดขึ้นจริง แบ่งได้ 3 ขั้นตอน (Schiffman, L.G. & Kamuk, L.L. ,2010) ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหา/ความต้องการ การค้นหาข้อมูล และการประเมินทางเลือก

Blackwell, R., Miniard, P. W. & Engel, J. F. (2006). แม้ว่าผู้บริโภคจะมีชุดของการพิจารณาอยู่ในใจแล้ว แต่ผู้บริโภคก็ยังจำเป็นต้องมีวิธีการที่ใช้ในการประเมินทางเลือก ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว สามารถกระทำได้ในสองรูปแบบคือ รูปแบบแรก อาศัยการประเมินที่เก็บไว้ในความทรงจำ และรูปแบบที่สอง สร้างวิธีการประเมินแบบใหม่โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการค้นหา ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินที่เก็บไว้ในความทรงจำ (Pre-existing evaluation) ผู้บริโภคก็มักจะตัดสินใจเลือกได้ไม่ยากแต่อย่างใด เพราะมีผลการประเมินผลิตภัณฑ์เหล่านี้เก็บเอาไว้ในความทรงจำอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นผลจากการมีประสบการณ์ โดยตรงหรือจากการบอกเล่าของผู้อื่น

2. การสร้างวิธีการประเมินแบบใหม่ (constructing new evaluation) ในบางกรณีผู้บริโภคอาจจะไม่สามารถอาศัยการประเมินที่เก็บไว้ในความทรงจำ ทั้งนี้เนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์หรือไม่มีข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประเภทนั้น ๆ หรือในบางกรณี ผู้บริโภคอาจจะไม่ต้องการใช้การประเมินที่เก็บไว้ในความทรงจำก็ได้ เนื่องจากอาจจะเป็นข้อมูลที่เก่าและล้าสมัยไปแล้วสำหรับการซื้อครั้งใหม่ ดังนั้น ผู้บริโภคจึงจำเป็นต้องมีการสร้างวิธีการประเมินแบบใหม่ ซึ่งสามารถจำแนกได้การซื้อครั้งใหม่

2.1 การจัดประเภท (Categorization) หมายถึง การประเมินทางเลือกโดยอาศัยการจัดประเภทผลิตภัณฑ์ โดยปกติแล้ว ผู้บริโภคจะมีการจัดประเภทผลิตภัณฑ์อยู่แล้ว แสดงถึงการจัดประเภทผลิตภัณฑ์เพอร์นิเจอร์ ระดับบน (super ordinate level) เป็นการจัดประเภทแบบกว้าง ๆ ในที่นี้อาจจัดประเภท เช่น ตู้ โซฟา เตียง ส่วนระดับกลาง (basic level) เป็นการจัดประเภทที่บ่งบอกถึงความคล้ายคลึงกันของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ตู้ ส่วนระดับล่าง (subordinate level) เป็นการบ่งชี้อย่างเจาะจงถึงชนิดของผลิตภัณฑ์ในแต่ละกลุ่ม ดังนั้น เมื่อผู้บริโภคจำเป็นต้องประเมินทางเลือกต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ แต่ละชนิดก็就会被นำมาพิจารณาว่าอยู่ในประเภทใด

2.2 การพิจารณาทีละส่วน (piecemeal process) คือ การประเมินทางเลือกที่พิจารณาจุดเด่นและจุดด้อยของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ดังนั้น ผู้ประเมินจำเป็นต้องมีเกณฑ์การประเมิน (evaluative criteria) ซึ่งหมายถึง ประเด็นหรือหลักที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินว่า ผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไร เพื่อให้การตัดสินใจของผู้บริโภคมีความถูกต้องมากที่สุด เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสามารถจะมีได้อย่างหลากหลาย เช่น ราคาของผลิตภัณฑ์ ความทนทาน การบำรุงรักษา ประสิทธิภาพการทำงาน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปเกณฑ์ในการประเมินก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจ จะทำให้ผู้บริโภคมีการกำหนดเกณฑ์ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันที่พลังงานมีราคาแพงขึ้นผู้บริโภคที่ต้องการซื้อรถยนต์หรือเครื่องใช้ไฟฟ้า ก็มักจะให้ความสำคัญแก่เกณฑ์ที่เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานของผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ด้วย

เกณฑ์ที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมินเป็นสิ่งที่อาจจะได้จากแหล่งต่าง ๆ (Walters. G.C., 1978) ดังต่อไปนี้

1. ตัวของผู้บริโภค ได้แก่ ความต้องการ แรงจูงใจ ค่านิยม บุคลิกภาพ วิถีชีวิต และทัศนคติของผู้บริโภค

2. กลุ่มอ้างอิงของผู้บริโภค ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือกลุ่มทำงานสังคมต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อผู้บริโภค กลุ่มอ้างอิงนี้มีอิทธิพลทำให้ผู้บริโภคกำหนดเกณฑ์ในการประเมินไปในทางที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง

3. องค์การธุรกิจต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้าและให้บริการต่าง ๆ ที่โฆษณาสื่อสารข้อมูลให้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ทำให้ผู้บริโภคมีความรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ต้องการซื้อ

ในการประเมินทางเลือก เกณฑ์การประเมินสินค้าหรือบริการแต่ละประเภทอาจมีความแตกต่างกัน และมีจำนวนเกณฑ์ไม่เท่ากัน ในการซื้อสินค้าที่มีราคาถูก ผู้บริโภคอาจใช้เกณฑ์ในการประเมินเพียง 1-2 เกณฑ์เท่านั้น แต่หากเป็นการซื้อสินค้าที่ซื้อนาน ๆ ครั้ง และมีราคาแพง ผู้บริโภคมักจะมีเกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ นอกจากนั้น หากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคมีความรู้สึกเกี่ยวพันสูง (high-involvement product) เช่น ผู้บริโภคทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ของตนเอง หรืออาจมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ผู้บริโภคก็มักจะใช้เกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ

แม้ว่าผู้บริโภคจะใช้เกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ แต่เกณฑ์แต่ละข้ออาจมีความสำคัญไม่เท่ากัน เกณฑ์บางข้อมีลักษณะเป็น “ตัวตัดสิน (Determinant attribute)” ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น ในการซื้อยี่ห้อต่าง ๆ ส่วนใหญ่อาจมีคุณสมบัติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก อาทิ มีเครื่องยนต์ที่ดีและการออกแบบที่สวยงาม เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้บริโภคจำเป็นต้องมีเกณฑ์ที่เป็นตัวตัดสิน เพื่อให้สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างรถยนต์แต่ละยี่ห้อได้ ซึ่งเกณฑ์ที่เป็นตัวตัดสินนี้อาจจะเป็นเกณฑ์ด้านการบริการหลังการขาย การบำรุงรักษา หรือเกณฑ์อื่น ๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกได้ในที่สุด

แบบจำลองที่ใช้กันทั่วไปเพื่ออธิบายกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคได้รับการพัฒนาโดย Engel, Kollatt and Blackwell (รุ่น EKB) ในปี 1968 และประกอบด้วย 5 ขั้นตอน : ตระหนักถึงต้องการ การรับรู้การค้นหาค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การซื้อ พฤติกรรมหลังการซื้อและการประเมินผล (Ashman, R., Solomon, M. & Wolny, J. (2015) แบบจำลองกระบวนการตัดสินใจซื้อจะช่วยให้การอธิบายขั้นตอนที่ผู้บริโภคใช้เมื่อเตรียมซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ นอกจากนี้ยังสันนิษฐานได้ว่า ผู้บริโภคมีเหตุผลจะต้องผ่านขั้นตอนเหล่านี้ในคำสั่งเดียวกันทุกครั้งเมื่อซื้อซ้ำ (Wolny & Charoensuksai, N., 2015) อีกทั้งแบบจำลองทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้บริโภคจะค้นหาข้อมูลและประเมินทางเลือกก่อนการซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก (Löfgren, M., 2005)

ทฤษฎีการตัดสินใจเลือก (Decision Making)

เมื่อประเมินทางเลือกต่าง ๆ แล้ว ผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกในขั้นสุดท้ายว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์ยี่ห้อใด โดยการตัดสินใจเลือกนี้ ผู้บริโภคกระทำโดยการอาศัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการประเมินทางเลือก อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคแต่ละคนมักมีรูปแบบการตัดสินใจ (Decision-making styles) แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคล การมีรูปแบบการตัดสินใจที่แตกต่างกันนี้ ทำให้ผู้บริโภคแต่ละคนมีการตัดสินใจเลือกที่แตกต่างกันแม้ว่าจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เหมือนกันก็ตาม

Sproles, G.B. & Kendall, E.L. (1986) ได้เสนอแบบจำลองรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริโภค (model of consumer decision-making styles) ประกอบด้วยรูปแบบการตัดสินใจจำนวน 8 รูปแบบดังต่อไปนี้

1. แบบเน้นคุณภาพ (Quality consciousness) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก ต้องการซื้อสินค้าที่มีคุณภาพสูงหรือที่สุด นอกจากนี้ ผู้บริโภคแบบนี้ยังนิยมความสมบูรณ์แบบ (Perfectionism) โดยจะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอย่างละเอียดถี่ถ้วนมากกว่าผู้บริโภคกลุ่มอื่น ๆ และมีการเปรียบเทียบสินค้าต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจซื้อ

2. แบบเน้นตราสินค้าที่มีชื่อเสียง (Brand consciousness) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับตราสินค้า โดยผู้บริโภคจะเลือกตัดสินใจจากความมีชื่อเสียงของตราสินค้า และมักจะนิยมเลือกซื้อสินค้าที่มีราคาแพงหรือมีชื่อเสียง (Brand name) เนื่องจากมีความเชื่อว่าราคาของสินค้าเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของสินค้านั้น ๆ คือ ยิ่งสินค้ามีราคาสูงแสดงว่าสินค้านั้นยังมีคุณภาพดี นอกจากนี้ ผู้บริโภคในกลุ่มนี้ยังนิยมเลือกซื้อสินค้านี้ยี่ห้อที่ติดอันดับขายดี และมีการโฆษณาอีกด้วย

3. แบบตามแฟชั่น (Fashion consciousness) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับกระแสความนิยมหรือแฟชั่น โดยผู้บริโภคจะชอบแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ และคอยติดตามการเปลี่ยนแปลงของแฟชั่นอยู่เสมอ เพื่อให้ตนเองมีความทันสมัยตลอดเวลา

4. แบบเน้นความสุข/ความเพลิดเพลิน (Hedonistic/recreation consciousness) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่มุ่งเน้นการซื้อสินค้าเพื่อความเพลิดเพลิน เนื่องจากรู้สึกมีความสุขเมื่อได้จับจ่ายใช้สอย และมองว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ทำให้ตนเองมีความสุขและสนุกสนาน โดยผู้บริโภคในกลุ่มนี้จะมีความสุขกับการได้เดินดูและเลือกซื้อสินค้า ด้วยตนเองเป็นอย่างมาก

5. แบบตามใจตนเอง (Impulse consciousness) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่มักกระทำอย่างรวดเร็วตามใจของตนเอง โดยปราศจากการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน เนื่องจากไม่ได้วางแผนการซื้อสินค้าของตนเองมาก่อน ซึ่งในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าแต่ละครั้ง ผู้บริโภคกลุ่มนี้จะไม่สนใจว่าตนเองจะจ่ายเงินไปมากน้อยเท่าไร ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกลับมารู้สึกเสียใจกับการตัดสินใจของตนเองในภายหลัง

6. แบบเน้นราคา (Price consciousness) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญและคำนึงถึงราคาสินค้าเป็นอย่างมาก และมักจะเลือกซื้อสินค้าที่มีราคาถูกหรือเป็นสินค้าที่มีการลดราคา โดยผู้บริโภคกลุ่มนี้มีเป้าหมายที่จะซื้อสินค้าที่มีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไปให้ได้มากที่สุด

7. แบบสับสน (Confusion by over choice) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่มีจะสับสนกับตราสินค้าหรือร้านค้าที่มีให้เลือกมากมาย ผู้บริโภคกลุ่มนี้มักไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวเอง และตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้ยาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ผู้บริโภคได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือร้านค้าต่าง ๆ เข้ามามากเกินไป

8. แบบซื้อตามความเคยชินหรือภักดีต่อตราสินค้า (Habit/brand loyalty) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่มักซื้อสินค้านี้ยี่ห้อเดิมทุกครั้งจนเป็นนิสัย หรือเจาะจงซื้อเฉพาะตราสินค้าที่ตนเองชื่นชอบเท่านั้น

ต่อมา Shim S. (1996) ได้นำรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริโภคของ Sproles, G.B. & Kendall, E.L. (1986). มาพิจารณาจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. แบบเน้นประโยชน์ใช้สอย (Utilitarian decision-making styles) ประกอบด้วยรูปแบบการตัดสินใจ 2 รูปแบบ คือ แบบเน้นคุณภาพ และแบบเน้นราคา

2. แบบเน้นสังคม (social/conspicuous decision-making styles) ประกอบด้วยรูปแบบการตัดสินใจ 4 รูปแบบ คือ แบบเน้นตราสินค้าที่มีชื่อเสียง แบบตามแฟชั่น แบบเน้นความสุขและความเพลิดเพลิน และแบบซื้อตามความเคยชินหรือรักดีต่อตราสินค้า

3. แบบที่ไม่น่าปรารถนา (Undesirable decision-making styles) ประกอบด้วยรูปแบบการตัดสินใจ 2 รูปแบบ คือ แบบตามใจตนเอง และแบบสับสน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนกล่าวถึงเฉพาะการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อเท่านั้น ปราณีเอี่ยมละออภักดี (2557) ได้ให้ความหมาย การประเมินทางเลือกก่อนการซื้อ หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภคและสถานการณ์ของการซื้อส่งผลต่อการประเมินทางเลือกที่แตกต่างกัน ส่วน Blackwell, R., Miniard, P. W. & Engel, J. F. (2006). ได้ให้ความหมายว่า ผู้บริโภคได้ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แล้วจะเป็นขั้นตอนของการประเมินทางเลือก โดยปกติแล้วผู้บริโภคจะไม่พิจารณาทางเลือกทุกทางที่มีอยู่ แต่จะพิจารณาทางเลือกจำนวนหนึ่งเท่านั้น

ปัจจัยสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ

รูปแบบการดำเนินชีวิตกับการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ

หลักการพื้นฐานของการแบ่งประเภทการดำเนินชีวิต คือ การรู้จักและเข้าใจรูปแบบการดำเนินชีวิต ผู้บริโภคดีขึ้น ทำให้การบริหารการตลาดและการสื่อสารกับผู้บริโภคจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นสิ่งสำคัญในการให้การพัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพดีขึ้น ฯลฯ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและความสนใจของผู้บริโภค เป็นต้น รูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น ผู้บริโภคใช้เวลาในกิจกรรมและงานอดิเรกอย่างไร ผู้บริโภคสนใจอะไร มุมมองและความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเองและสภาพแวดล้อมของผู้บริโภค ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค เช่น อายุ เพศ รายได้ และอาชีพ

Asseal, H. (1994). แบ่งลักษณะของรูปแบบการดำเนินชีวิตสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการตลาดและโฆษณาได้ดังนี้ คือ 1) ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการแบ่งส่วนตลาด 2) ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดตำแหน่งตราสินค้า 3) ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนาและวางแผนสื่อ และ 4) ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการหากลุ่มเป้าหมายใหม่ให้กับสินค้าหรืองานโฆษณา

Plummer, J.T. (1974). สรุปแนวทางสำหรับหัวข้อที่จะใช้ในการตั้งคำถามสำหรับการศึกษาลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยใช้วิธี AIOs โดยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ (Options) ของบุคคล รวมถึงลักษณะทางประชากร (Demographics)

จากการศึกษาการใช้มาตรวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบ AIOs มีความเหมาะสมในการจัดรูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ (Options) ของบุคคล รวมถึงลักษณะทางประชากร (Demographics) เป็นมาตรวัดที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง สามารถระบุประเภทสินค้าที่จะ

ใช้ในการศึกษาได้ อีกทั้ง เป็นวิธีการที่ให้รายละเอียดและข้อมูลได้หลากหลาย ซึ่งมีทั้งข้อมูลที่เป็นรูปธรรมในด้านกิจกรรม และข้อมูลที่เป็นนามธรรมเกี่ยวกับความสนใจในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่เป็นข้อมูลทางด้านจิตวิทยาของแต่ละบุคคลที่เราไม่สามารถสังเกตเห็นได้เอง นอกเหนือไปจากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคโดยดูจากรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) แล้วจากสภาพตลาดในปัจจุบัน ผู้บริโภคมีการใช้สินค้า บริการ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถสะท้อนความเป็นตัวตนหรือสร้างเอกลักษณ์ให้กับตนเอง สินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคเลือกใช้สามารถเป็นตัวบอกได้ว่าบุคคลนั้นเป็นใคร มีลักษณะเป็นอย่างไร (Solomon, 2013) ซึ่งสินค้าต่าง ๆ สามารถสนองตอบความต้องการซื้อของผู้บริโภค

กลยุทธ์การตลาดกับการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อ

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นกลยุทธ์ที่องค์กรสามารถกำหนดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคและสามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ โดยส่วนประสมการตลาด มีปัจจัยอย่างมากต่อพฤติกรรมด้านจิตวิทยาของผู้บริโภค โดยส่วนประสมการตลาดแบบ 4Ps โดยด้านผลิตภัณฑ์จะนิยามผลิตภัณฑ์หรือบริการว่าคืออะไร กลุ่มลูกค้าเป้าหมายขององค์กรเป็นใคร ด้านราคา ราคาต้องสะท้อนคุณค่าผลิตภัณฑ์ ไม่จำเป็นต้องมีราคาที่ถูกที่สุดในตลาด ราคาสามารถกำหนดได้หลายปัจจัยโดยคำนึงต้นทุนราคากลางในตลาด และความคุ้มค่าในมุมมองของผู้บริโภค ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สถานที่ขายและให้บริการ โดยเลือกสถานที่ให้เหมาะสม และด้านการส่งเสริมการตลาด เมื่อรู้จักผลิตภัณฑ์ขององค์กรดีพอ ตั้งราคาที่สมเหตุสมผลและมีสถานที่รับรองผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม จึงต้องทำการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ทฤษฎีส่วนประสมการตลาด (Kotler, P. , 2000) ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางการตลาดว่า เป็นตัวแปรที่สามารถควบคุมได้ในการเลือกซื้อสินค้าและต้องนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (Target Market) เป็นหลัก โดยส่วนประสมการตลาดจะประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

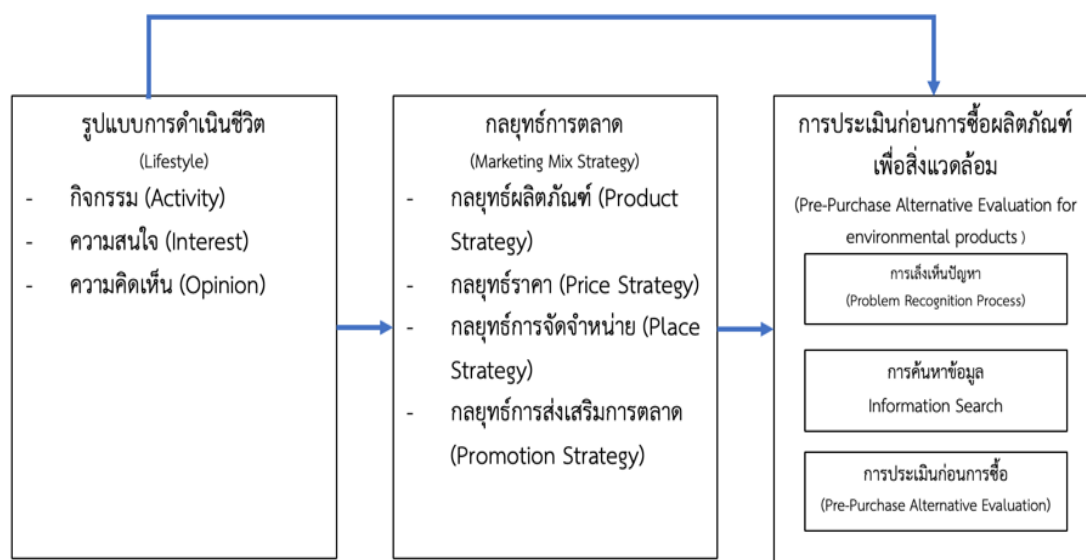
1. ผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งที่สามารถสนองความจำเป็นและความต้องการของลูกค้า ได้ ผลิตภัณฑ์อาจเป็นคุณสมบัติที่แต่ละต้องได้และแต่ละต้องไม่ได้ ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ คุณภาพสินค้า ชื่อเสียงบริษัท การรับประกันและบริการ
2. ราคา (Price) เป็นสิ่งที่กำหนดมูลค่าได้ในการแลกเปลี่ยนหรือบริการ ในรูปของเงินตราเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการกำหนดราคา นโยบายและกลยุทธ์ต่างๆ ในการกำหนดราคา ได้แก่ ราคาจำหน่าย ส่วนลด วิธีการชำระเงินสด วงเงินเครดิต และระยะเวลาชำระเงิน
3. การกระจายผลิตภัณฑ์ (Place or Distribution) หมายถึง ท่าเลที่ตั้งหรือกิจกรรม การเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากผู้ผลิตไปยังสถานที่ที่ต้องการและเวลาที่เหมาะสมของผู้บริโภคหรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม
4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้จำหน่ายและตลาดเป้าหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแจ้งข่าวสาร หรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การ

ส่งเสริมการตลาด อาจทำได้ 4 แบบด้วยกัน ซึ่งเราเรียกว่าส่วนประสม การส่งเสริมการตลาด (Promotion Mix) หรือส่วนประสมในการติดต่อสื่อสาร (Communication Mix)

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว ส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้ธุรกิจสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ตัวแบบการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงความหมายและคุณลักษณะของการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังพบข้อสรุปโดยรวมว่า การประเมินทางเลือกก่อนการซื้อมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะการแบ่งส่วนตลาดตามเกณฑ์จิตวิทยาตามรูปแบบการดำเนินชีวิต(Life style) ของผู้บริโภค ในการสังเคราะห์และบูรณาการมโนทัศน์ที่มีความเชื่อมโยงกับการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อ ทำให้สามารถนำเสนอตัวแบบเชิงทฤษฎีเพื่อใช้เป็นกรอบความคิดเบื้องต้นของการวิจัย เรื่อง อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยทำการศึกษาการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อ ประกอบด้วย กระบวนการเล็งเห็นปัญหา (Problem Recognition Process) การค้นหาข่าวสาร (Information Search) และการประเมินทางเลือกก่อนการซื้อ (Pre-Purchase Alternative Evaluation) โดยการวัดประเมินการตัดสินใจของผู้บริโภค โดย Consumer Style Inventory (CSI)

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดเบื้องต้น หรือตัวแบบเชิงทฤษฎีของการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สรุป

การประเมินทางเลือกก่อนการซื้อ เกณฑ์การประเมินสินค้าแต่ละประเภทอาจมีความแตกต่างกัน และมีจำนวนเกณฑ์ไม่เท่ากัน ในการซื้อสินค้าทั่วไป ผู้บริโภคอาจใช้เกณฑ์ในการประเมินเพียง 1-2 เกณฑ์เท่านั้น แต่หากเป็นการซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคมักจะมีเกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ นอกจากนั้น หากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคมีความรู้สึกเกี่ยวพันสูง (high-involvement product) เช่น ผู้บริโภคทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ของตนเอง หรืออาจมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ผู้บริโภคก็มักจะใช้เกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ

แม้ว่าผู้บริโภคจะใช้เกณฑ์ในการประเมินหลายข้อ แต่เกณฑ์แต่ละข้ออาจมีความสำคัญไม่เท่ากัน เกณฑ์บางข้อมีลักษณะเป็น “ตัวตัดสิน (Determinant attribute)” ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค อาจมีคุณสมบัติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เพื่อให้สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างตราสินค้าได้ ซึ่งเกณฑ์ที่เป็นตัวตัดสินนี้อาจจะเป็นเกณฑ์ด้านการบริการก่อน หรือหลังการขาย หรือเกณฑ์อื่น ๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกได้ในที่สุด โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบ ซึ่งสามารถช่วยในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค คือความสำเร็จทางธุรกิจของผู้ประกอบต่อไปในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

- ปราณี เอี่ยมละออภักดี. (2557). การบริหารการตลาด. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส
- เหมือนจิต จิตสุนทรชัยกุล. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคกับธุรกิจค้าปลีก. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Ashman, R., Solomon, M. & Wolny, J. (2015). An Old Model for A New Age: Consumer Decision Making in Participatory Digital Culture. Journal of Customer Behavior, 14(2), 127-146.
- Asseal, H. (1994). Consumer behavior and marketing action. Boston : PWS-KENT Publishing Company.
- Blackwell, R., Miniard, P. W. & Engel, J. F. (2006). Consumer Behavior. (10th ed.). Mason, OH: Thomson/South-Western.
- Darden, W.R. & Ashton. D. (1974). Psychographic profiles of patronage preference groups. Journal of Retailing, 50, 99-112.
- Kotler, P. (2000). Marketing Management. (10th ed.) Upper Saddle Creek, NJ : Prentice-Hall.
- Lin, Y. & Chang, C. (2012). Double standard: The role environmental consciousness green product usage. Journal of marketing, 76,125-134.

- Löfgren, M. (2005). Winning at the first and second moments of truth: an exploratory study. *Managing Service Quality*, 15(1), 102-115.
- Lysonski, S., Durvasula, S. And Zotos, Y. (1996), "Consumer Decision-Making Styles : A Multicountry Investigation", *European Journal of Marketing*, 30(12), 10-21.
- Moschis, G.P. (1976). Shopping orientations and consumers users of information. *Journal of Retailing*. 52, 61-70.
- Ottman, J., Stafford, ER., and Hartman, CL. (2006). Avoiding green marketing myopia : ways to improve consumer appeal for environmentally preferable products. *Environment Science and policy for sustainable development* 48(5): 22-36.
- Park, C.H. and Kim, Y.G. (2003). Identifying key factors affecting consumer purchase behavior in an online shopping context International. *Journal of Retail & Distribution Management*, 31, 16-29.
- Plummer, J. T. (1974). The concept and application of life style segmentation. *Journal of Marketing*, 38(1), 33-37.
- Savita, U. & Kumar, N. (2010). Consumer attitude towards environment-friendly products: A comparative analysis. *The IUP journal of marketing management*, 9(1&2), 88-98.
- Schiffman, L.G. & Kamuk, L.L. (2007). *Consumer Behavior*. 9th ed. New Jersey : Pearson Prentice Hall.
- Schiffman, L.G. & Kamuk, L.L. (2010). *Consumer Behavior*. 10th ed. New Jersey : Pearson Prentice Hall.
- Shim, S. (1996). Adolescent consumer decision-making style : The consumer socialization perspective. *Psychology & Marketing*, 13,647-569.
- Solomon, M.R. (2013). *Consumer behavior; buying having and being*. New Jersey : Prentice Hall.
- Sproles, G.B. & Kendall, E.L. (1986). A methodology for profiling consumers' decision-making styles. *Journal of Consumer Affairs*, 20(2), 267-279.
- Stoian, M., 2003. *Eco marketing*. Bucuresti: Editura ASE.
- Walters, G.C. (1978). *Consumer behavior: Theory and practice*. Homewood, IL : Richard D. Irwin.

Wolny, J. & Charoensuksai, N. (2015). Mapping customer journeys in multichannel decision making. *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*, 15(4) pp. 317-326.

การพัฒนาสมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรูปแบบการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยด้วยวิธีที่แตกต่างกัน

Developing a Forecasting Grade Point Average (GPA) Model for First-year University
Students Admitted through Different Methods of University Student Admission by Using
Their High School or Equivalent Cumulative GPA

อรัทัย เจริญสิทธิ์^{1*} อลงกรณ์ อยู่สำราญ¹ และ ศรีวรรณ ยอดนิล²

Oratai Charoensit , Alongkorn Yoosamran, Sriwan Yodnil

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, ² รองศาสตราจารย์ ดร. นักวิชาการอิสระ

E-mail: oratai.c@mail.rmutk.ac.th

Received November 21, 2021, & Revise March 16, 2022 & Accepted March 17, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี 2) วิเคราะห์ความตรงเชิงพยากรณ์ของเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และ 3) พัฒนาสมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี ด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ โดยศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2561-2563 จำนวน 7,392 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าของนักศึกษาที่มีรูปแบบการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยด้วยวิธีต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีโควต้า ปวช. ปวส. มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M=3.38$) รองลงมาคือ นักศึกษาโครงการความร่วมมือ ($M=3.07$) และนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยระบบ TCAS รอบ Portfolio ($M=3.03$) 2) ความตรงเชิงพยากรณ์ของผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าเมื่อใช้เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีเป็นเกณฑ์ ในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.422** โดยนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยระบบ TCAS รอบ Admission มีค่าความตรงเชิงพยากรณ์สูงสุด (0.610**) รองลงมาคือ โครงการความร่วมมือ (0.561**) และ ระบบ

TCAS รอบรับตรงร่วมกัน (0.538**) และ 3) สมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี (FGPA) ด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (HSGPA) มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.178 ซึ่งสมการพยากรณ์เป็นดังนี้

$$FGPA = 0.497^{**} + 0.724^{**}HSGPA$$

คำสำคัญ: ความตรงเชิงพยากรณ์, เกรดเฉลี่ยสะสม, การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

Abstract

The study aimed to 1) explore the academic achievement of first-year university students 2) investigate the predictive validity of high school or equivalent cumulative GPA, and 3) create a forecasting GPA model for first-year university students based on their high school or equivalent cumulative GPA. The population and the samples were Rajamangala University of Technology Krungthep first-year students. The study used secondary data from 7,392 Rajamangala University of Technology Krungthep first-year students in the 2018-2020 academic year. To collect and analyze the data, archival documents were gathered, examined, and compared using several statistical tools such as frequency, mean score, standard deviation, coefficient correlation, t-test, and ANOVA, including Regression Analysis. The results showed that 1) there were significant differences at the 0.01 level in the high school or equivalent cumulative GPA of university students admitted via various methods. The students selected via the vocational certificate and high vocational certificate program quota had the highest mean score, while the students admitted via MOU/Agreement had the second-highest mean score ($M = 3.07$), and the students selected through the TCAS system in the portfolio round had the third-highest mean score ($M = 3.03$). 2) The predictive validity of the high school or equivalent cumulative GPA was 0.422^{**} when the first-year university program cumulative GPA was used as a criterion to measure. The students who were admitted via the TCAS system in the admission round through MOU/agreement and via the TCAS system in the direct admission round 1 showed the highest predictive validity of 0.610^{**} , 0.561^{**} , and 0.538^{**} , respectively. 3) The forecasting GPA formula's coefficient of multiple

determination for first-year university students (FGPA) based on high school or equivalent cumulative GPA (HSGPA) is 0.178. Therefore, the forecasting formula is as below:

$$FGPA = 0.497^{**} + 0.724^{**} HSGPA$$

Keywords, Predictive Validity, Grade Point Average, University Student Admission

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนาความสามารถที่ยั่งยืนของผู้เรียนในการหาความรู้ใหม่ตลอดชีวิต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ในปัจจุบันระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) การคัดเลือกโดยสถาบัน เช่น การรับตรงอิสระ ระบบโควตา โครงการความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น และ 2) การรับตรงร่วมกันผ่านระบบ TCAS (Thai University Central Admission System: TCAS) ซึ่งเป็นระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เริ่มใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) นักเรียนควรอยู่ในห้องเรียนจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อความเสมอภาค นักเรียนแต่ละคนมีเพียงหนึ่งสิทธิ์ในการตอบรับในสาขาวิชาที่เลือก 3) สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในเครือข่ายที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) จะเข้าระบบเคลียร์ริงเฮาส์เพื่อบริหารหนึ่งสิทธิ์ของนักเรียน (สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, 2560)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เป็นสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพเปิดสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยวางรากฐานการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและมีความเป็นมาตรฐานสากล เพื่อตอบสนองภารกิจของมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติที่รู้ทฤษฎี เก่งปฏิบัติ และมีความคิดสร้างสรรค์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 ทางมหาวิทยาลัยได้ใช้ระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษา 2 ระบบ คือ 1) การคัดเลือกโดยสถาบัน สำหรับนักเรียน นักศึกษาระดับ ปวช. ปวส. นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันกับหน่วยงานภายนอก และ 2) ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา (TCAS) สำหรับนักเรียนทั่วไป ซึ่งมีทั้งหมด 5 รอบ คือ 2. 1) การรับด้วย Portfolio สำหรับนักเรียนทั่วไป และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ไม่มีการสอบข้อเขียน โดยพิจารณาจากแฟ้มสะสมผลงาน ร่วมกับผลการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2.2) การรับแบบโควตา สำหรับนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ โรงเรียนในเครือข่าย และโครงการความสามารถพิเศษต่าง ๆ เช่น กีฬา ดนตรี เป็นต้น 2.3) การรับ

ตรงร่วมกัน สำหรับนักเรียนทั่วไป โดย ทปอ. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ ซึ่งสถาบันกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก 2.4) การรับแบบ Admission สำหรับนักเรียนทั่วไป โดย ทปอ. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ และเกณฑ์การคัดเลือกจะใช้เกณฑ์กลางที่กำหนดร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบคือ GPAX คะแนนสอบ O-NET คะแนนสอบ GAT และคะแนนสอบ PAT และ 2.5) การรับตรงอิสระ สำหรับนักเรียนทั่วไป โดยสถาบันกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกและดำเนินการรับสมัครเอง เห็นได้ว่าการรับสมัครแต่ละรอบมีข้อกำหนดและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน อาจเป็นผลให้นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยระบบการคัดเลือกแต่ละรูปแบบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องต่อไปยังการสำเร็จการศึกษา รวมถึงภาวะการออกกลางคัน จากข้อมูลพบว่า ปีการศึกษา 2561-2563 การออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพมีจำนวนทั้งสิ้น 1,433 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.56 (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2564) ซึ่งภาวะการออกกลางคันนี้ทำให้เกิดเป็นความสูญเปล่าในการลงทุนเพื่อการศึกษา เกิดผลกระทบทั้งต่อผู้เรียน สถาบัน รวมถึงประเทศชาติ กล่าวคือ ด้านผู้เรียนเสียเวลา ค่าใช้จ่าย และสิ่งสำคัญคืออาจส่งผลกระทบต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนทางด้านสถาบันสูญเสียงบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตร รวมถึงเสียโอกาสในการสร้างทรัพยากรบุคคลที่จะกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ ผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีที่เข้าศึกษาต่อในแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันหรือไม่ และความตรงเชิงพยากรณ์ของเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าของการเข้าศึกษาต่อในแต่ละรูปแบบเป็นอย่างไร รวมถึงการพัฒนาสมการเพื่อพยากรณ์เกรดเฉลี่ยต่อสะสมของของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการรับการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และบริหารหลักสูตรในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีต่างๆ
2. เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงพยากรณ์ของเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

3. เพื่อพัฒนาสมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

แนวคิดทฤษฎี

ความตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity)

ความตรงเชิงพยากรณ์ เป็นหลักฐานที่แสดงว่าคะแนนการทดสอบหรือคะแนนจากการวัดอื่น ๆ สัมพันธ์กับตัวแปรที่สามารถประเมินได้ (American Psychological Association, 2021) จะบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากการสอบกับผลผลิตที่คาดหวัง (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2553) เป็นตัวบ่งชี้ระดับความเหมือนระหว่างคะแนนจากเครื่องมือวัดกับผลลัพธ์ที่เกิดในอนาคต และเป็นความสามารถของเครื่องมือที่วัดได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงในอนาคต (ศิริชัย กาญจนวสี, 2552, สมนึก ภัททิยธนี, 2562) ในการศึกษาการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีนั้นพบว่า เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นตัวแปรทำนายที่มีความแข็งแกร่ง (Hoffman et al. 2005) สอดคล้องกับการศึกษาของ Jason & Marta (2009) ทำการศึกษาข้อมูลระยะยาวของโรงเรียนในรัฐเท็กซัสระหว่างปี 1993 – 2003 ซึ่งได้ข้อสรุปว่า เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลาย

การปรับเทียบคะแนน (Equating)

การปรับเทียบคะแนน คือ การเชื่อมโยงคะแนนจากแบบสอบฉบับหนึ่งไปสู่คะแนนของแบบสอบอีกฉบับที่วัดคุณลักษณะเดียวกัน และมีคุณลักษณะทางสถิติเหมือนกัน (Angoff, 1984) เป็นกระบวนการทางสถิติที่ใช้สำหรับปรับคะแนนจากแบบสอบฉบับหนึ่งไปยังคะแนนอีกฉบับให้เป็นคะแนนที่สามารถใช้แทนกันได้ (Linn, 1993) โดยมีรูปแบบปรับเทียบ 2 รูปแบบ คือ 1) การปรับเทียบตามแนวนอน (Horizontal equating) เป็นการปรับเทียบคะแนนระหว่างแบบทดสอบต่างฉบับกันที่วัดคุณลักษณะเดียวกัน และความยากใกล้เคียงกัน และ 2) การปรับเทียบคะแนนตามแนวตั้ง (Vertical equating) เป็นการปรับเทียบคะแนนระหว่างแบบทดสอบต่างฉบับกันที่วัดคุณลักษณะเดียวกัน แต่ความยากแตกต่างกัน

ในการสร้างสมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ใช้หลักการการปรับเทียบตามแนวตั้ง โดยใช้หลักการของสมการถดถอย (Regression model) เป็นการสร้างสมการทำนายคะแนนสอบของแบบสอบฉบับหนึ่งจากคะแนนของแบบสอบอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการสร้างสมการเส้นตรงที่ใช้ในการทำนายตัวแปรตาม

(Y) จากตัวแปรอิสระ (X) ซึ่งในที่นี้ ตัวแปรอิสระ คือ เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนตัวแปรตาม คือ เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี โดยถือว่าคะแนนทั้งสองเป็นคะแนนที่มีความสมมูลกัน ดังนั้นจึงสามารถทำนายคะแนนของแบบสอบฉบับหนึ่งจากคะแนนของแบบสอบอีกฉบับหนึ่งได้ โดยใช้สมการทำนายดังนี้

$$Y_i = A + \beta X_i$$

ภาวะการออกกลางคัน (Dropout)

การออกกลางคัน คือ การที่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ได้ลงทะเบียนเรียนแล้ว แต่ต้องออกจากสถานศึกษา ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง (ชุตินา ใจคล้าย, 2558) ทั้งนี้ Crespo & Míguez-Álvarez (2015) ได้กล่าวว่า การออกกลางคันในการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความภาคภูมิใจในตนเอง รวมถึงโอกาสในการทำงานของนักศึกษา แต่ยังหมายถึงงบประมาณที่สูงเกินไปของสถาบันการศึกษา อีกทั้งอัตราการออกกลางคันยังเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย จากการศึกษาของ วรินทร์ รัชโพธิ์ (2560) พบว่า สาเหตุการออกกลางคันของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านครอบครัวและบุคคลแวดล้อม และด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา อีกทั้งการศึกษาของ Cabrera, A.F et al (2006) ที่พบว่าในประเทศแถบยุโรป นักศึกษามหาวิทยาลัยเกือบ 20% มีภาวะการออกกลางคัน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการลาออกกลางคันที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความยากทางวิชาการ (Academic difficulty) ซึ่งการรับรู้ความสามารถทางวิชาการของบุคคลนี้ จะแสดงถึงระดับความมั่นใจที่จะสำเร็จการศึกษา (Habley, Bloom & Robbins, 2012 cited in Flanders, 2013) หากการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อสามารถเน้นการได้อย่างเหมาะสมกับระดับความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน ย่อมส่งผลต่อการลดลงของภาวะการออกกลางคัน อันจะส่งผลกระทบในเชิงบวกทั้งต่อนักศึกษา สถาบันการศึกษา รวมถึงประเทศชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2561-2563 จำนวน 7,392 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย คุณวุฒิเดิม คณะ ผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า วิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ และผลการเรียนสะสมชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นคู่ (Paired t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)
2. การวิเคราะห์ความตรงเชิงพยากรณ์ของผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า วิเคราะห์ด้วยค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)
3. การพัฒนาสมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการปรับเทียบด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Regression method equating)

ผลการวิจัย

จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2561- 2563 มีจำนวนทั้งหมด 8,158 คน ซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ มีจำนวน 7,392 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 90.61 โดยข้อมูลพื้นฐานนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2561- 2563

	จำนวน	ร้อยละ
ปีการศึกษา		
2561	3,104	41.99
2562	1,837	24.85
2563	2,451	33.16

	จำนวน	ร้อยละ
คณะ		
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	211	2.85
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	1,313	17.76
บริหารธุรกิจ	2,098	28.39
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1,086	14.69
วิศวกรรมศาสตร์	1,117	15.11
ศิลปศาสตร์	1,497	20.25
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	70	0.95
คุณวุฒิเดิม		
มัธยมศึกษาปีที่ 6	4,796	64.88
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	1,484	20.08
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	1,058	14.31
การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)	54	0.73
การเข้าศึกษาต่อ		
การคัดเลือกโดยสถาบัน		
รับตรง ปวช. ปวส.	1,375	18.60
โควต้า ปวช. ปวส.	986	13.34
รับตรงเพิ่มเติม	309	4.18
โควตานักกีฬา	39	0.53
โครงการความร่วมมือ	40	0.54
ระบบ TCAS		
รอบ Portfolio	1,456	19.70
รอบ โควตา	775	10.48
รอบ รับตรงร่วมกัน	1,774	24.00
รอบ Admission	237	3.21
รอบ รับตรงอิสระ	401	5.42
รวม	7,392	100.00

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีโควต้า ปวช. ปวส. มีค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าสูงที่สุด ($M=3.38$) รองลงมาคือนักศึกษาที่การคัดเลือกโดยวิธีโครงการความร่วมมือ ($M=3.07$) และ นักศึกษาที่การคัดเลือกด้วยระบบ TCAS รอบ Portfolio ($M=3.03$) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการเรียนสะสมชั้นปีที่ 1 (FGPA) มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (HGPA) อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 ในเกือบทุกรูปแบบของการคัดเลือก มีเพียงการรับเข้าศึกษาต่อด้วยการคัดเลือกแบบโควต้านักกีฬา และโครงการความร่วมมือ ที่ค่าเฉลี่ยผลการเรียนไม่มีความแตกต่างกัน หากพิจารณาทางด้านคณะ พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการเรียนสะสมชั้นปีที่ 1 (FGPA) ของนักศึกษาในทุกคณะ มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (HGPA) อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 ซึ่งแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2- 3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจำแนกตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ($n = 7,392$)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	314.65	9	34.96	168.15**	0.00
ภายในกลุ่ม	1,534.83	7,382	0.21		
รวม	1,849.48	7,391			

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

	n	HSGPA	S.D.	FGPA	S.D.	t	P-value
การคัดเลือกโดยสถาบัน							
รับตรง ปวช. ปวส.	1,375	3.02	0.46	2.35	0.80	32.25**	0.00
โควต้า ปวช. ปวส.	986	3.38	0.33	2.82	0.81	23.34**	0.00
รับตรงเพิ่มเติม	309	2.66	0.59	2.24	1.04	7.85**	0.00

	n	HSGPA	S.D.	FGPA	S.D.	t	P-value
โควตานักกีฬา	39	2.80	0.64	2.58	0.98	1.47	0.08
โครงการความร่วมมือ	40	3.07	0.50	2.98	0.71	0.95	0.17
ระบบ TCAS							
รอบ Portfolio	1,456	3.03	0.36	2.82	0.77	11.11**	0.00
รอบ โควตา	775	2.76	0.46	2.63	0.79	5.20**	0.00
รอบ รับตรงร่วมกัน	1,774	2.82	0.51	2.71	0.89	5.74**	0.00
รอบ Admission	237	2.84	0.55	2.69	0.89	3.20**	0.01
รอบ รับตรงอิสระ	401	2.68	0.54	2.44	0.94	5.84**	0.00
คณะ							
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	211	2.61	0.49	2.16	0.96	7.10**	0.00
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	1,313	3.04	0.51	2.92	0.80	5.80**	0.00
บริหารธุรกิจ	2,098	2.99	0.50	2.58	0.75	27.43**	0.00
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1,086	2.77	0.50	2.54	0.96	8.66**	0.00
วิศวกรรมศาสตร์	1,117	2.94	0.48	2.17	0.81	33.04**	0.00
ศิลปศาสตร์	1,497	3.03	0.46	2.97	0.76	2.86**	0.02
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	70	2.70	0.48	2.34	0.94	3.73**	0.01
ภาพรวม	7,392	2.95	0.50	2.64	0.86	34.39**	0.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หมายเหตุ

HSGPA (High school grade point average) แทน ผลการเรียนรู้สะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

FGPA (Freshmen grade point average) แทน เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี

การวิเคราะห์ความตรงเชิงพยากรณ์ของผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เมื่อใช้เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีเป็นเกณฑ์ พบว่า ความตรงเชิงพยากรณ์ของผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.325** - 0.610** โดยในภาพรวมความตรงเชิงพยากรณ์ มีค่าเท่ากับ 0.422** เมื่อพิจารณาตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ พบว่า ระบบ TCAS รอบ Admission มีค่าความตรงเชิงพยากรณ์สูงสุด (0.610**) รองลงมาคือ โครงการความร่วมมือ (0.561**) และระบบ TCAS รอบรับตรงร่วมกัน (0.538**) ส่วนค่าความตรงเชิงพยากรณ์ต่ำสุด ระบบ TCAS รอบ Portfolio (0.325**) หากพิจารณารายคณะ พบว่า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ มีค่าความตรงเชิงพยากรณ์สูงสุด (0.504**)

รองลงมาคือ คณะบริหารธุรกิจ (0.439**) และ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ (0.433**) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive validity) ของผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เมื่อใช้เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีเป็นเกณฑ์

	Predictive validity	จำนวน (n)
วิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ		
การคัดเลือกโดยสถาบัน		
รับตรง ปวช. ปวส.	0.350**	1,375
โควต้า ปวช. ปวส.	0.384**	986
รับตรงเพิ่มเติม	0.415**	309
โควตานักกีฬา	0.427**	39
โครงการความร่วมมือ	0.561**	40
ระบบ TCAS		
รอบ Portfolio	0.325**	1,456
รอบ โควตา	0.420**	775
รอบ รับตรงร่วมกัน	0.538**	1,774
รอบ Admission	0.610**	237
รอบ รับตรงอิสระ	0.503**	401
คณะ		
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	0.329**	211
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	0.433**	1,313
บริหารธุรกิจ	0.439**	2,098
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.410**	1,086
วิศวกรรมศาสตร์	0.362**	1,117
ศิลปศาสตร์	0.425**	1,497
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	0.504**	70
ภาพรวม	0.422**	7,392

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (FGPA) โดยใช้ผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (HSGPA) สร้างด้วยการปรับเทียบด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Regression method equating) มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) อยู่ระหว่าง 0.106 ถึง 0.372 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

การเข้าศึกษาต่อ	Model	R^2
การคัดเลือกโดยสถาบัน		
รับตรง ปวช. ปวส.	$FGPA_{t11} = 0.728^{**} + 0.689^{**}HSGPA$	0.106
โควต้า ปวช. ปวส.	$FGPA_{t12} = 0.651^{**} + 0.715^{**}HSGPA$	0.176
รับตรงเพิ่มเติม	$FGPA_{t13} = 0.094 + 0.930^{**}HSGPA$	0.289
โควตานักกีฬา	$FGPA_{t14} = -0.089 + 0.980^{**}HSGPA$	0.372
โครงการความร่วมมือ	$FGPA_{t15} = 0.084 + 0.879^{**}HSGPA$	0.253
ระบบ TCAS		
รอบ Portfolio	$FGPA_{t21} = 0.506^{**} + 0.611^{**}HSGPA$	0.123
รอบ โควตา	$FGPA_{t22} = -0.378 + 0.947^{**}HSGPA$	0.148
รอบ รับตรงร่วมกัน	$FGPA_{t23} = 0.279 + 0.735^{**}HSGPA$	0.172
รอบ Admission	$FGPA_{t24} = 0.744^{**} + 0.657^{**}HSGPA$	0.182
รอบ รับตรงอิสระ	$FGPA_{t25} = 0.545 + 0.793^{**}HSGPA$	0.314
ภาพรวม	$FGPA_{total} = 0.497^{**} + 0.724^{**}HSGPA$	0.178

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

HSGPA (High school grade point average) แทน ผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 $FGPA_{ij}$ (Freshmen grade point average estimated value) แทน ค่าพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี
 ของการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อด้วยรูปแบบต่างๆ

อภิปรายผล

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2561-2563 ของการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยวิธีการคัดเลือกแบบโควต้า ปวช. ปวส. มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ระบบ TCAS รอบ Portfolio ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการคัดเลือกทั้งสองรูปแบบพิจารณาจากค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมของนักศึกษาเป็นสำคัญทำให้นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกในรูปแบบดังกล่าวเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดี สอดคล้องกับการศึกษาของ นิลนารา ศรีสำราญ (2558), ราตรี ธรรมคำ (2560) และ วรกมล บุญโยธิน และ คณะ (2561) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระบบตรง และระบบกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากวิธีการคัดเลือกแต่ละประเภะนั้นสถาบันการศึกษาได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สามารถคัดเลือกผู้สมัครที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าการรับเข้าด้วยวิธีรับตรงที่เน้นรับผู้สมัครในส่วนภูมิภาคมีคุณภาพเทียบเท่านักศึกษาที่รับผ่านส่วนกลาง เมื่อพิจารณาตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการเรียนสะสมชั้นปีที่ 1 (FGPA) มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (HGA) อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูใจ คูหารัตนไชย และ สุจิตรา สุนธมัต (2563) ที่พบว่าผลการเรียนในชั้นปีที่ 1 มีค่าต่ำกว่าผลการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เริ่มเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยต้องพบกับสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาจากระดับมัธยมศึกษา และอาจไม่คุ้นเคยลักษณะการเรียนการสอนระดับมหาวิทยาลัย จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง (ปวีณา ไชยชมพู, 2549)

ความตรงเชิงพยากรณ์ของผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เมื่อใช้เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีเป็นเกณฑ์ในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.422** เมื่อพิจารณาตามรูปแบบการเข้าศึกษาต่อ พบว่า ระบบ TCAS รอบแอดมิชชัน มีค่าความตรงเชิงพยากรณ์สูงสุด ($r=0.610^{**}$) รองลงมาคือ โครงการความร่วมมือ ($r=0.561^{**}$) และ ระบบ TCAS รอบรับตรงร่วมกัน ($r=0.538^{**}$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Camara & Echternacht (2000), Camara, Echternacht (2000) และ Miller & Rudner (2008) รวมถึงผลการศึกษาของ ดำรงค์ เบญจศิริ และ คณะ (2560) ที่พบว่าความตรงเชิงพยากรณ์ของผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อใช้เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีเป็นเกณฑ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.331 – 0.626 สำหรับการพิจารณาเกณฑ์การยอมรับค่าความตรงเชิงพยากรณ์นั้น หากความตรงเชิงพยากรณ์มีค่า 0.30 ขึ้นไป ก็ถือว่าเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Kaplan & Sacuzzo, 1997)

สมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (FGPA) โดยใช้ผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (HSGPA) ในภาพรวมคือ $FGPA = 0.497^{**} + 0.724^{**} HSGPA$ ซึ่งสมการพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นี้ มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.178 หากพิจารณาสมการพยากรณ์นี้ สามารถอธิบายได้ว่าเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งหมายถึงหากเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเพิ่มขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Hoffman et al. (2005) ที่สร้างสมการทำนายเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัว พบว่าเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นตัวแปรทำนายที่มีความแข็งแกร่ง โดยมีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สูงที่สุด และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก รวมถึงการศึกษาของ Jason & Marta (2009) ที่พบว่า เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกทั้งการศึกษาของอริสฟา เตหลิม (2561) ที่ได้ข้อสรุปว่า เกรดเฉลี่ยสะสมในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) การศึกษาความตรงเชิงพยากรณ์ของเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ผ่านการคัดเลือกโดยสถาบัน พบว่า โครงการความร่วมมือมีค่าความตรงเชิงพยากรณ์สูงสุด รองลงมาคือ โควตานักกีฬา ผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสองรูปแบบมีความตั้งใจศึกษาทำให้ผลการเรียนของชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับผลการเรียนเดิม ทางมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกผ่านระบบดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคัดเลือกผ่านโครงการความร่วมมือ ซึ่งนอกจากนักศึกษาที่เข้าศึกษาจะมีความตั้งใจเรียนตามหลักสูตรแล้ว มหาวิทยาลัยสามารถกำหนดจำนวนนักศึกษาได้ตามความสามารถในการรองรับของแต่ละหลักสูตร รวมถึงมหาวิทยาลัยยังสามารถจัดสรรโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับหลักสูตรได้ อาทิ โครงการความร่วมมือระหว่างคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์และบริษัทผลิตอาหารและเครื่องดื่ม คณะบริหารธุรกิจและบริษัทค้าปลีกรายใหญ่แห่งหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งโครงการดังกล่าวสามารถลดปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาได้ในระดับที่น่าพอใจ ส่งผลให้มหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการ

หลักสูตรได้อย่างเกิดประสิทธิภาพรวมถึงสามารถผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ในส่วนของค่าความตรงเชิงพยากรณ์ต่ำที่สุดคือ นักศึกษารับตรง ปวช. ปวส. เพื่อเป็นบรรเทาปัญหาภาวะออกกลางคันที่อาจเกิดขึ้นของนักศึกษาในกลุ่มนี้ มหาวิทยาลัยอาจกำหนดแนวทางการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปรับพื้นฐาน การสอนซ่อมเสริม รวมถึงการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด และเอาใจใส่ผ่านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ เพื่อให้นักศึกษาสามารถศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรภายในระยะเวลาที่กำหนด

2) การศึกษาความตรงเชิงพยากรณ์ของเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อด้วยระบบ TCAS พบว่า รอบ Admission มีค่าความตรงเชิงพยากรณ์สูงสุด รองลงมาคือ รอบรับตรงอิสระ แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสองวิธีมีผลการเรียนของชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับผลการเรียนเดิม ทางมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกผ่านระบบดังกล่าว โดยการมุ่งเน้นเสริมศักยภาพผู้เรียน รวมถึงการบริหารจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่วนค่าความตรงเชิงพยากรณ์ต่ำที่สุดคือ รอบ Portfolio เนื่องด้วยการรับเข้ารอบนี้เป็นการรับในรอบแรก พิจารณาจากแฟ้มสะสมงาน และเกรดเฉลี่ยมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่มีการสอบข้อเขียน ผู้เรียนอาจเกิดความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของตนเอง ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีระบบแนะแนว ให้คำปรึกษา รวมถึงการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดผ่านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทักษะชีวิต เพื่อให้นักศึกษาสามารถศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาความตรงเชิงพยากรณ์เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อาจพิจารณาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เนื่องด้วยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินา ใจคล้าย. (2558). การออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- ชูใจ คูหารัตนไชย และ สุจิตรา สุคนธมัต. (2563). “ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับผลการเรียนในชั้นปีที่ 1 ของนักศึกษาสาขาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง”. วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง. 29 (2),1-15.

- ดำรงค์ เบญจศิริ และ คณะ. (2560). “ปัจจัยทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย: การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พหุระดับ”. *RMUTSB ACADEMIC JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)*, 2(2), 136-148.
- นิลนารา ศรีสำราญ. (2558). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ผ่านการสอบคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับผ่านส่วนกลาง ปีการศึกษา 2551-2554”. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 9(2), 65-96.
- ปวีณา ไชยชมพู่. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยราชธานีวิทยาเขตอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2553). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราตรี ธรรมคำ (2560). “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษาที่สอบคัดเลือกกระบบรับตรงและระบบกลาง กรณีศึกษาคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล”. *Journal of Professional Routine to Research*, 4 (สิงหาคม 2560), 9-17.
- วรกมล บุญโยธิน และคณะ (2561). “ความแตกต่างของระบบการรับเข้าศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล”. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 12(29), 138-149.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2545). *การวัดผลการศึกษา*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2560). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบใหม่ ปี พ.ศ 2560*. เรียกใช้เมื่อ 01 09 2564 จาก <http://www.cupt.net/>
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2564). *สถิตินักศึกษา*. เรียกใช้เมื่อ 01 10 2564 จาก http://www.ascar.rmutk.ac.th/system/?page_id=2886
- อริสสา เทหลิม (2561). การวิเคราะห์ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงระยะยาวของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- American Psychological AssociationA (2021). *APA dictionary of Psychology*. เรียกใช้เมื่อ 10 09 2021 จาก <https://dictionary.apa.org/>
- Angoff, W. H. (1984). *Scales norm and equivalent scores*. เรียกใช้เมื่อ 20 09 2021 จาก <https://www.ets.org/Media/Research/pdf/Angoff.Scales.Norms.Equiv.Scores.pdf>

- Arce, M.; Crespo, B.; Míguez-Álvarez, C. (2015). Higher Education Drop-Out in Spain: Particular Case of Universities in Galicia. **International Education Studies (IES)**. 2015, 8, 247–264.
- Cabrera, A.F et al (2006) , R.E. Feature articles: Theory, research, policy and practice: Increasing the College Preparedness of At-Risk Students. **Journal of Latinos and Education**. 2006,5, 79–97.
- Camara, W. J., & Echternacht, G. (2000). The SAT I and high school grades: Utility in predicting success in college. **Research notes**, 10.
- Fletcher, J. M., & Tienda, M. (2009). High School Classmates and College Success. **Sociology of Education**, 82(4), 287–314.
- Flanders, G. R. (2013). *The effect of course completion within selected major on persistence for freshman college student*. Doctor dissertation, Business Administration, University of Phoenix
- Hoffman et al. (2005). “Predicting College Success with High School Grades and Test Scores: Limitations for Minority”. **Review of Higher Education**, 28 (4), 455-474.
- Kaplan, R. M., & Saccuzzo, D. P. (1997). *Psychological testing: Principles, applications, and issues*. Pacific Grove, CA: Brooks.
- Linn, R. L. (1993). *Linking results of distinct assessments*. *Applied Measurement in Education*, 6, 83-102.
- Talento-Miller, E., & Rudner, L. M. (2008). “The validity of Graduate Management Admission Test scores: A summary of studies conducted from 1997 to 2004”. **Educational and Psychological Measurement**, 68(1), 129-138.

Foreign Coworker Discrimination to Turnover Intentions Moderated by International Working Experience and Marital Status.

Phenphimol Seriwatana

Faculty of Management Sciences, Kasetsart University

Email: fmspms@ku.ac.th

Received March 17, 2022, & Revise March 26, 2022 & Accepted March 29, 2022

Abstract

This study investigated the effect of perceived foreign coworker discrimination on turnover intentions and the moderating role of international working experience in the current company's host country as well as marital status. The convenience sampling and snowball sampling methods were used to collect the data from Thai employees who are working with international air transport companies and have foreign coworkers. Questionnaires were distributed onsite at their offices in Thailand and online via email and social media. Finally, 376 questionnaires were included in the data analysis by Partial least square structural equation modeling. To confirm the internal consistency, the convergent and discriminant factor analyses were used to assess the validity while Cronbach's alpha coefficient and composite reliability coefficient were used to test the reliability. The results supported the positive association between the perceived foreign coworker discrimination and turnover intentions. In addition, the association was found to be stronger for the employees who are single or have longer international working experience in the current company's host country. The practical contributions on how to minimize the perceived foreign coworker discrimination have been discussed.

Keywords: Foreign Coworker Discrimination, Turnover Intentions, Two-factor Theory

Introduction

Service businesses play a vital role in driving the world economy by enhancing productivity, efficiency, and effectiveness (United Nations Conference on Trade and Development, 2020). According to the World Bank (2022), they have accounted for more than 60% of the world GDP since 1995 and employed more than half of the world's job positions. Although they were severely affected by the Covid-19 pandemic, they are expected to be continuously recovered (United Nations Conference on Trade and Development, 2020). Even though there are new technology inventions for the workplace that are designed to replace laborers with machines, some skills are found beyond machines' capabilities; especially, those skills that are compulsory in service businesses such as communication or customer-oriented (Jacobs & Roodt, 2011). Hence, employees' turnover intentions are more likely to harm the service businesses than others. Compared to other assets, employees are the most difficult to manage because the human mental process is complicated. Various factors should be concerned; however, these factors might influence some employees but not others. Therefore, it is necessary to explore which factors could enhance or lower the level of employees' turnover intentions in order to mitigate the actual turnover rate (Buttner & Lowe, 2017).

This study focused on Thai employees who are working with international air transport companies and have foreign coworkers. The study proposed that foreign coworker discrimination could be easily formed under the international working environment and it tends to influence employees' turnover intentions. Although workplace discrimination has been studied in various groups, such as American (Bibby, 2008) Filipinos (De Castro, Gee, & Takeuchi, 2008), Turkish (Özer & Günlük, 2010; Van Laer & Janssens, 2011), Southeast Asian, Korean, Chinese, Japanese, Arab (Banerjee, 2008; Qu, Jo, & Choi, 2020), Canadian (Jones, Finkelstein, & Koehoorn, 2018), African (De Beer, Rothmann Jr, & Pienaar, 2016; L. T. Jackson & Van de Vijver, 2018; S. Jackson & Jackson, 2019), Hindi, Bengali (Mirpuri, Ocampo, Narang, Roberts, & Gany, 2020), Pakistani (Husainaa & Bahron, 2017), the study in Thai employees is scarce. Thai people are well-known for their outstanding hospitality service that is impressive

and unforgettable (Altinay & Poudel, 2015). Unsurprisingly, the number of Thai people are hired in the service companies worldwide. The objective of this study is to provide extra evidence to prior studies on the influence of workplace discrimination based on the Herzberg two-factor theory. Moreover, this study will also extend the knowledge that the effect intensity of discrimination might be varied according to the employees' characteristics that are marital status and international working experience in the current company's host country.

Literature Review

Perceived foreign coworker discrimination

Workplace discrimination is a personal perception and happens when employees feel that they received different and unfair treatment because of their differences (Irhamni & Kristanto, 2021). Their differences may be due to their personal characteristics (Ensher, Grant-Vallone, & Donaldson, 2001; Rhead et al., 2021), for example, gender, age, race (Banerjee, 2008; De Castro et al., 2008; Mirpuri et al., 2020; Qu et al., 2020), marital status (Sharma & Kaur, 2019), and disability (Jones et al., 2018), as they were found to associate with the perceived discrimination in the workplace. Madera, King, and Hebl (2012) pointed out that workplace discrimination will be perceived when two essentials are formed; which are belonging to a group and comparing treatment between each group member. Discrimination is more likely encouraged by social norms (Nelson, 2009). The study of Van Laer and Janssens (2011) found that racial discrimination against colleagues may unintentionally occur and it was found to impact the organizational commitment (Ensher et al., 2001). Discrimination in the workplace tends not only to affect the work but also personal life and it impacts both physically and mentally (Nelson, 2009). Previous research found that perceived discrimination influences job satisfaction (Irhamni & Kristanto, 2021), organizational commitment, intention to quit (S. Jackson & Jackson, 2019), organizational attachment (Qu et al., 2020), long sick leave, anxiety (Rhead et al., 2021), physical health (Lewis et al., 2006; Mirpuri et al., 2020), and mental health (Di Napoli et al., 2021; Mirpuri et al., 2020).

Turnover Intentions

Turnover intentions reflect the employees' attitude toward their job (Cohen, Blake, & Goodman, 2016). It refers to the mental process of leaving the company; it includes having an idea to quit the job, thinking of searching for another job, and the intention to quit the job and it tends to relate to the actual turnover decision (Nanayakkara & Dayarathna, 2016). Employees' turnover intention tends to be unavoidable (Modau, Dhanpat, Lugisani, MaboJane, & Phiri, 2018) and happened no matter where or what types of organizations are; hence, proper mechanisms, techniques, or procedures should be put into practice in order to balance the employee turnover rate (Belete, 2018). When the qualified employees quit their job, it extensively costs the organizations; for instance, cost of employee development that could be in form of providing training, cost of recruitment and selection processes, and cost of operations interruption during looking for a new employee and while the new employee is getting familiarization with the jobs (Chiat & Panatik, 2019). Employees' turnover intentions could be developed by organizational-, team-, dyad-, or personal variables. Previous research found that organizational commitment (Irhamni & Kristanto, 2021), perceived organizational support (Hui, Wong, & Tjosvold, 2007), perceived organizational justice (Buttner & Lowe, 2017; Özer & Günlük, 2010), organizational diversity climate (Kaplan, Wiley, & Maertz Jr, 2011), perception of discrimination (Bibby, 2008), and job satisfaction (Irhamni & Kristanto, 2021; Özer & Günlük, 2010) have an effect on the employees' turnover intentions.

The Herzberg Two-factor perspective

The Two-factor theory was first published by Herzberg in 1959 (F Herzberg, 2009). He introduced two dimensions that are used to explain the motivation in workplace; they are motivational factors and maintenance factors. Motivational factors refer to job characteristics that promote job satisfaction and long-term job performance. They are mostly concerned with the job content, such as achievement, recognition, responsibility, and advancement. The presence of motivational factors tends to promote favorable behaviors, but its absence tends not to promote unfavorable behaviors. The maintenance factors refer to job characteristics that prevent job dissatisfaction and temporarily affect job attitudes and performance. They

are most concerned with the job environment, for example, company policy and administration, job security, and relationship with coworkers. The presence of maintenance factors tends not to enhance favorable behaviors, but its absence tends to stimulate unfavorable behaviors (Frederick Herzberg, 1968; Nanayakkara & Dayarathna, 2016).

The effect of perceived foreign coworker discrimination on employees' turnover intentions

This study proposed that Thai employees who perceived higher level of foreign coworker discrimination tend to develop a higher level of turnover intentions. This relationship could be theoretically explained by the Two-factor theory. Working with foreign coworkers, the difference in races is the most noticeable and found to be one of the most powerful categorized criteria (Mohammed & Angell, 2004). Social categorization theory implied that employees start categorizing when they feel dissimilarity; accordingly, the international workgroup is mentally divided into various sub-workgroups on the basis of their races. Employees, then, tend to develop stereotypes of other group members and treat them unfavorably (Chen & Li, 2009; Worchel, 2005). Moreover, they prefer to interact with their group members and treat them more favorably (Chen & Li, 2009; Rockstuhl & Ng, 2008). These unfair treats by coworkers due to their group membership according to the social category enhance Thai employees' perception of being discriminated against; this negative relationship with coworkers tends to represent the absence of maintenance factor. The result of previous research showed that maintenance factors influence longer sickness leave (Rhead et al., 2021) and turnover intentions (Mirpuri et al., 2020; Nanayakkara & Dayarathna, 2016; Ng, Sears, & Bakkaloglu, 2020). Based on the supporting evidence, this hypothesis is proposed:

Hypothesis 1: Perceived foreign coworker discrimination is positively associated with turnover intentions

The moderating effect of employees' international working experience in the current company's host country

Another estimation of this study is employees' international working experience in the current company's host country also intensifies the positive effect of the perceived foreign coworker discrimination on turnover intentions. International working experience in the current company's host country refers to the number of years that Thai employees had worked with other companies located in the host country of the current company before; for example, "Have you ever worked in the United States before joining this American company?" or "Have you ever worked in China before joining this Chinese company?". If yes, how long was that?

Thai employees who have longer international working experience in the current company's host countries may have encountered discrimination during working in the former workplace which could be a reason why they decided to leave that company. Joining the current workplace, where social group characteristic is similar to the former workplace and the discrimination is still taking place, could make them more suffering for a longer period of time. Hence, the role of perceived foreign coworker discrimination on enhancing the turnover intentions may be stronger for this group of Thai employees. Contrary, Thai employees who never or had shorter international working experience in the current company's host countries tend to encounter a lower level of discrimination. Hence, the role of perceived foreign coworker discrimination for this group of Thai employees in promoting their turnover intentions should be weaker. Based on the supported discussions above, the hypothesis is proposed:

Hypothesis 2: The positive association between perceived foreign coworker discrimination and turnover intentions is moderated by the international working experience in the current company's host country.

The effect of perceived foreign coworker discrimination on turnover intentions is stronger for employees who have longer international working experience in the current company's host country.

The effect of perceived foreign coworker discrimination on turnover intentions is weaker for employees who don't have or have shorter international working experience in the current company's host country.

The moderating effect of employees' marital status

This study also proposed that the marital status of Thai employees may influence the effect of perceived foreign coworker discrimination on turnover intentions. According to Heikkinen (2015, p. 15), “spouse ‘matters’ within a career and ultimately within organization”. This is in line with the study of Anita, Abdillah, Wu, Sapthiarsyah, and Sari (2020) who found that married employees who have a work-life balance have a high level of performance. The spouse's support also helps them to cope with challenges in the workplace (Ocampo, Restubog, Liwag, Wang, & Petelczyc, 2018). This is corresponding with the results from previous research which found that married employees have longer job tenure and develop less turnover intention than single employees (Mosadeghrad, Ferlie, & Rosenberg, 2011; Mumford & Smith, 2004).

Conforming to family systems theory, self-differentiation is a function of the marital system. Self-differentiation allows married employees to separate their thinking from the feeling which enhances flexibility (Bowen, 1976). The positive relationship between self-differentiation and marital satisfaction was found in the study by Peleg (2008). Given that married life not only allows a more tolerant attitude toward others but also enhances the adaptation in order to maintain a smooth and happy marriage (Skowron, 2000), married Thai employees would be able to restore the balance of perceived foreign coworker discrimination and keep working to achieve their jobs. Marriage life tends to be one of the powerful resources that help them to handle this job demand in the workplace. Even though married Thai employees have perceived foreign coworker discrimination, their self-differentiation and spouse support may neutralize the role of perceived foreign coworker discrimination on the turnover intentions. Based on the above supporting evidence, this hypothesis is proposed:

Hypothesis 3: The positive association between perceived foreign coworker discrimination and turnover intentions is moderated by the employees' marital status.

The effect of perceived foreign coworker discrimination on turnover intentions is stronger for employees who are single.

The effect of perceived foreign coworker discrimination on turnover intentions is weaker for employees who are married.

Research Methodology

Sample and Data Collection

The sample of this study is Thai employees who are working with international air transport companies and have foreign coworkers. The convenience sampling and snowball sampling methods were applied in the data collection. Although the convenience sampling method could limit the generalization of the population, it allows the easy and maximum reach of the samples as well as less time and cost consuming (Cr, 2020; Sekaran, 2003). Questionnaires were distributed onsite at their offices in Thailand and online via email and social media. Finally, a total of 376 questionnaires was analyzed. The respondents' personal and job characteristics are displayed in Table 1.

The study is quantitative with the cross-sectional approach. A self-assessment questionnaire was employed for data collection. Conforming to the ethical consideration for justice, participants who were invited to participate were voluntary. They were first introduced with the participant information sheet which indicated all details of this study including the backgrounds, aims, processes, and benefactions. They were also informed about how the obtained data would be confidentially and anonymously treated. They were finally shown the informed consent statement. They can either leave or participate in this data collection process. Even though they have started filling out the questionnaire, they can stop anywhere they want; and those questionnaires will not be included in the analysis. Participants can also skip any questions if they feel uncomfortable. The obtained data will be destroyed after 3

years. The data collection procedures and tool have been approved by the Research Ethics Committee (REC). The reference number is KUREC-SS63/244.

Table 1 Respondents' characteristics.

Demographic factors	Descriptive statistics
Gender	Female: 330 (87.77%) Male: 45 (11.97%) Not specify 1 (0.26%)
Marital Status	Single: 315 (83.78%) Married: 61 (16.22%)
Age (years)	Min: 21 Max: 51 Mean: 33.32 SD: 6.835
International working experience in company's host country (years)	Min: 0 Max: 5 Mean: 0.059 SD: 0.415
International education experience in company's host country (years)	Min: 0 Max: 3 Mean: 0.037 SD: 0.271

Measurement Tools

There are two main parts of the questionnaire. In the first part, the participants were asked about their personal and work characteristics. In the second part, the participants were asked to evaluate the level of their perceived foreign coworker discrimination and turnover intentions.

The level of perceived foreign coworker discrimination was measured by adopting the scale developed by Sanchez and Brock (1996) which was measured on a five-point Likert scale ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree).

The level of turnover intentions was measured by adopting the scale developed by (Wayne, Shore, & Liden, 1997) which was measured on a five-point Likert scale ranging from 1 (none) to 5 (a lot).

International working experience in the current company's host country, the moderating variable, was measured by the number of years that they had worked with other companies located in the host country of the current company before.

Employee's marital status, another moderating variable, was measured by using a dummy variable; single was coded as 0 and married was coded as 1.

Control variables

Control variables included age which was measured by a number of years; and the international education experience in the current company's host country which was measured by the number of years that they had studied in the host country of the current company before.

Estimation method

The tool that was used to analyze the proposed hypotheses in this study is Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM). It was designed to analyze several dependent variables from a set of one more independent variables and handle non-normal distributed data (Garson, 2016). The Jarque-Bera (Normal-JB) test and the Robust Jarque-Bera (Normal-RJB) test were conducted to assess the data distribution (Jarque & Bera, 1980). The results showed that all variables have non-normally distributed data confirming that PLS-SEM is appropriate for the analysis in this study. Warp PLS version 7.0 was used to perform the analysis in this study.

Results

The validity and reliability of variables were tested before the analysis. Factor loadings were used to perform the convergent validity test. The results showed that all variables have loadings greater than 0.5, which is an acceptable level recommended by Hair, Sarstedt, Ringle,

and Mena (2012), and they are presented in Table 2. Later, the comparison between the square root of the average variance extracted (AVE) and its correlations with other variables was used to perform the discriminant validity test. The results showed that the square root of AVE is higher than its correlations with other variables, which is satisfactory as recommended by Fornell and Larcker (1981) and they are shown in table 3. Cronbach's alpha and composite reliability coefficient were used to perform the reliability test. The results showed that all scores are higher than .899, which is above the minimum requirement of 0.7 (Nunnally, 1978). The results are presented in Table 2. Furthermore, a full collinearity variance inflation factor (VIF) was performed, and the results showed that the VIF values of all variables are less than 3.3 which ensures that multicollinearity was not a serious problem in this model (Kock, 2017). The values are presented in Table 4. The results from the PLS-SEM analysis are as follow and are shown in Figure 1.

Hypothesis 1 proposed that perceived foreign coworker discrimination is positively associated with turnover intentions. The results show that there is a significantly positive association between these two variables ($\beta=.377$, $p<.001$). Hence, hypothesis 1 was supported.

Hypothesis 2 proposed that the positive association between the perceived foreign coworker discrimination and turnover intentions was moderated by the international working experience in the current company's host country. The result supported the positive moderation ($\beta=.085$, $p<.05$). The regression line comparing between the longer and shorter period of the international working experience in the current company's host country is shown in figure 2.

Hypothesis 3 proposed that the positive association between the perceived foreign coworker discrimination and turnover intentions was moderated by the employee's marital status. The result supported the moderation of employees' marital status ($\beta=-.183$, $p<.001$). The regression line comparing between married and single employees is shown in figure 2.

Apart from the relationships of the main hypotheses, the relationships of the control variables were as follows. Employees' age is significantly associated with turnover intentions

($\beta=.115$, $p<.01$), while international education experience in the current company's host country is insignificantly associated with turnover intentions ($\beta=.033$, $p=.214$).

Table 2 Validity and Reliability Analysis Results

Variables	Factor Loadings		Cronbach's Alpha coefficient	Composite Reliability coefficient
DISC			.919	.933
DISC1	(0.640)	-0.006		
DISC2	(0.666)	0.016		
DISC3	(0.703)	-0.015		
DISC4	(0.754)	0.031		
DISC5	(0.778)	0.013		
DISC6	(0.784)	0.178		
DISC7	(0.853)	-0.003		
DISC8	(0.766)	-0.011		
DISC9	(0.843)	-0.079		
DISC10	(0.819)	-0.112		
TurnInt			.899	.930
TurnInt 1	-0.005	(0.865)		
TurnInt 2	0.044	(0.927)		
TurnInt 3	-0.112	(0.799)		
TurnInt 4	0.058	(0.911)		

Notes: DISC = Perceived foreign coworker discrimination, TurnInt = Turnover Intentions,

Table 3 The correlations and square root of average variance extracted of variables.

Variables	DISC	TurnInt	Int'l Work Exp	MStatus	Age	Int'l EduExp	Int'l WorkExp * DISC	MStatus * DISC
DISC	(.764)	.413***	.008	-.012	.118*	.030	-.027	-.130*
TurnInt		(.877)	-.023	.030	.161**	.014	.057	-.234***
Int'l WorkExp			(1.000)	.043	-.020	.384***	.188***	-.013
Marital Status				(1.000)	.275***	.074	-.013	-.024
Age					(1.000)	.041	-.019	-.004
Int'l EduExp						(1.000)	-.245***	-.035
WorkExp * DISC							(1.000)	-.017
MStatus * DISC								(1.000)

Notes:

- ***p<.001, **p <.01, *p <.05

- Square roots of average variance extracted of latent variables are shown in parentheses.

- DISC = Perceived foreign coworker discrimination, TurnInt = Turnover Intentions, MStatus = Marital status,

Int'l WorkExp = International working experience in the current company's host country,

Int'l EduExp = International education experience in the current company's host country

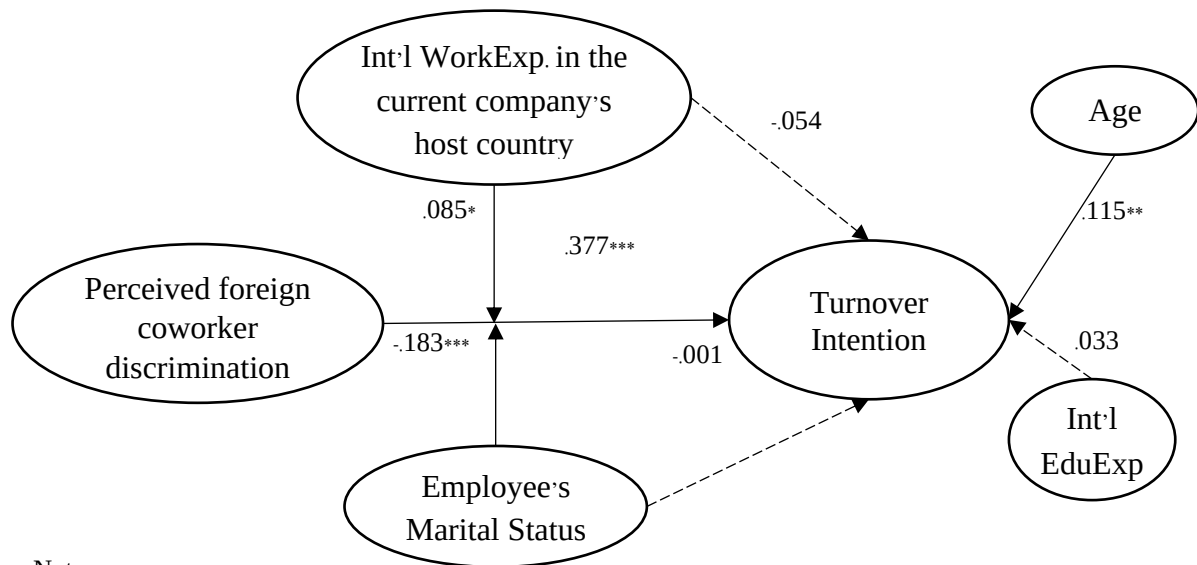
Table 4 Variance inflation factor values and Data distribution

	DISC	Intention to leave	Int'l WorkExp	MStatus	Age	Int'l EduExp	Int'l WorkExp * DISC	MStatus * DISC
VIF values	1.219	1.288	1.309	1.091	1.120	1.346	1.192	1.063
Normal-JB	No	No	No	No	No	No	No	No
Normal-RJB	No	No	No	No	No	No	No	No

Notes: DISC = Perceived foreign coworker discrimination, TurnInt = Turnover Intentions,

MStatus = Marital status, Int'l WorkExp = International working experience in the current company's host country,

Int'l EduExp = International education experience in the current company's host country

Notes:

- $^{***} < .001$, $^{**} < .01$, $^* < .05$
- Standardized coefficients are reported.
- Solid line represents a relationship that is statistically significant.
- Int'l WorkExp = International working experience in the current company's host country, Int'l EduExp = International Education experience in the current company's host country

Figure 1 PLS Results

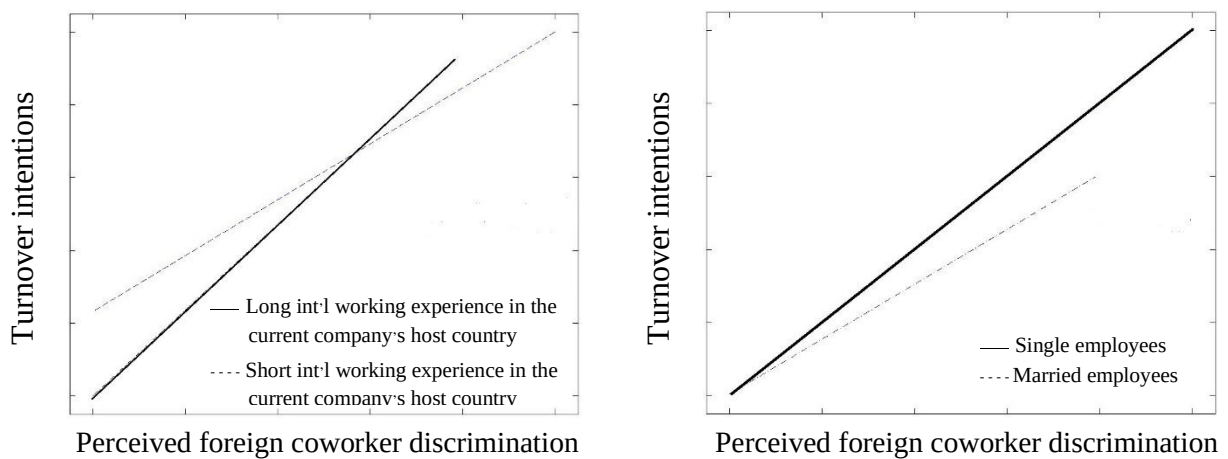

Figure 2 Moderating Effects

Discussion and Conclusions

Discussion of findings

This study aimed to investigate the relationship between the level of perceived foreign coworker discrimination and turnover intentions of Thai employees who work in the international air transport companies and have foreign coworkers. The results showed that Thai employees who perceived a higher level of foreign coworker discrimination tended to have a higher level of turnover intentions. This finding is in line with the previous research by (Husainaa & Bahrn, 2017); S. Jackson and Jackson (2019); (Qu et al., 2020) who found that employees who perceive the higher level of workplace discrimination tend to have higher level of turnover intentions. In terms of theoretical perspective, this finding conforms with Herzberg's Two-factor theory which suggested that the absence of the maintenance factors could lead to negative work outcomes. Because perceived foreign coworker discrimination represents the negative relationship with coworkers that was found to be one of the maintenance factors (Frederick Herzberg, 1968; Irhamni & Kristanto, 2021; Nanayakkara & Dayarathna, 2016), Thai employees tend to develop turnover intention with an expectation of the better relationship with coworkers in the new workplace.

In addition to the direct association between the perceived foreign coworker discrimination and turnover intention, the results showed that its effect could be varied depending on the employees' international working experience in the current companies' host country and marital status. The moderating analysis showed that the effect of the perceived foreign coworker discrimination on the development of turnover intention tends to be stronger for Thai employees who have longer international working experience in the current company's host country. This result is in line with the study of Seriwatana and Charoensukmongkol (2020) who found that employees with longer years of service tend to experience a higher level of job burnout and Abate, Schaefer, and Pavone (2018) who found that employees facing a higher level of job burnout tend to develop a higher level of turnover intentions. Thai employees tended to suffer from being discriminated against from the old workplace and are continuously facing at the current workplace. A prolonged period of being

discriminated against could lower their tolerance to discrimination, hence they tend to easily develop turnover intention. In addition, the results showed that the effect of perceived coworker discrimination on the development of turnover intentions tends to be weaker among married employees. The result is in line with the study of Emiroğlu, Akova, and Tanrıverdi (2015) who found that, in hotel businesses, married employees tend to have a lower level of turnover intention than single employees. Maintaining a smooth and happy married life tends to equip married employees with the ability to tolerate different opinions and behaviors. Spouse support is also there to encourage and that could help to relieve the feeling of unfair treats. Given that married employees tend to have enough resources to handle the perception of discrimination, they are less likely to develop turnover intentions.

This study has academically contributed by adding extra evidence to the workplace discrimination studies which still lack the context of Thai employees. In addition, this study provides more support to the existing research that employees with different characteristics may be influenced by the perception of foreign coworker discrimination to varying degrees. These findings suggest that some employees' characteristics should also be considered when the maintenance factors are offered. Some factors might be more important for some employees than others.

Practical implications

The findings from this study provide some management guidelines. As employees tend to play an important role in most of the service companies' operations, their turnover intentions could be expensive to the companies. This study found that the absence of maintenance factors which is the perception of foreign coworker discrimination influences employees' turnover intentions. As perceived discrimination is formed when employees feel the unfair treatment because of their differences, this study suggests that the company should make them proud of their differences by communicating how much the company values their employees' differences and how those differences are important to the company, such as the company's motto and slogan that flourishes its employees' differences. Proud of their differences may enhance the attractiveness and favorable interactions between them. In

addition, the understanding of their differences may help to lessen the negative attitudes and interactions between them as they know what and why their foreign coworkers are behaving that way. Hence, the company may provide the knowledge regarding the different backgrounds of their employees; including learning by studying such as training course and by doing such as company's activities. Regarding the findings of some personal characteristics that tend to benefit the specific working environment. As this study found that married employees are better at handling the perception of foreign coworker discrimination, this study suggests that during the recruitment process some candidates' qualifications should be considered advantageous in a particular working environment.

Limitations and Future research suggestions

Several limitations are found in this study. As the data were collected from Thai employees working with the international air transport companies with the convenience and snowball sampling methods, it may limit the generalizability of the findings. Hence, the extension of samples in future studies, such as other nationalities or other kinds of service companies, could help to generalize the findings of the study. More areas of perceived discrimination could also be investigated. Future studies may examine workplace discrimination against happening between different levels, for example between supervisors and staff, whether or not they will have the same relationship with turnover intention as coworker discrimination. In addition, future studies could explore whether other personal or job characteristics will moderate the effect of perceived discrimination on turnover intentions such as age or educational level.

References

- Abate, J., Schaefer, T., & Pavone, T. (2018). Understanding generational identity, job burnout, job satisfaction, job tenure and turnover intention. *Journal of Organizational Culture, Communications and Conflict*, 22(1), 1-12.
- Altinay, L., & Poudel, S. (2015). *Enhancing Customer Experience in the service industry: A global perspective*: Cambridge Scholars Publishing.
- Anita, R., Abdillah, M. R., Wu, W., Sapthiarsyah, M. F., & Sari, R. N. (2020). Married Female Employees' Work-Life Balance and Job Performance: The Role of Affective Commitment. *Pertanika J. Soc. Sci. Humanit*, 28, 1787-1806.
- Banerjee, R. (2008). An examination of factors affecting perception of workplace discrimination. *Journal of Labor Research*, 29(4), 380-401.
- Belete, A. (2018). Turnover intention influencing factors of employees: an empirical work review. *Journal of Entrepreneurship & Organization Management*, 7(3), 1-7.
- Bibby, C. L. (2008). Should I stay or should I leave? Perceptions of age discrimination, organizational justice, and employee attitudes on intentions to leave. *Journal of Applied Management and Entrepreneurship*, 13(2), 63.
- Bowen, M. (1976). Theory in the practice of psychotherapy. *Family therapy: Theory and practice*, 4(1), 42-90.
- Buttner, E. H., & Lowe, K. B. (2017). Addressing internal stakeholders' concerns: The interactive effect of perceived pay equity and diversity climate on turnover intentions. *Journal of Business Ethics*, 143(3), 621-633.
- Chen, Y., & Li, S. X. (2009). Group identity and social preferences. *American Economic Review*, 99(1), 431-457.
- Chiat, L. C., & Panatik, S. A. (2019). Perceptions of employee turnover intention by Herzberg's motivation-hygiene theory: A systematic literature review. *Journal of Research in Psychology*, 1(2), 10-15.
- Cohen, G., Blake, R. S., & Goodman, D. (2016). Does turnover intention matter? Evaluating the usefulness of turnover intention rate as a predictor of actual turnover rate. *Review of Public Personnel Administration*, 36(3), 240-263.
- Cr, K. (2020). *Research methodology methods and techniques*.

- De Beer, L. T., Rothmann Jr, S., & Pienaar, J. (2016). Job insecurity, career opportunities, discrimination and turnover intention in post-apartheid South Africa: examples of informative hypothesis testing. *The International Journal of Human Resource Management*, 27(4), 427-439.
- De Castro, A. B., Gee, G. C., & Takeuchi, D. T. (2008). Workplace discrimination and health among Filipinos in the United States. *American Journal of Public Health*, 98(3), 520-526.
- Di Napoli, A., Rossi, A., Baralla, F., Ventura, M., Gatta, R., Perez, M., . . . Petrelli, A. (2021). Self-perceived workplace discrimination and mental health among immigrant workers in Italy: a cross-sectional study. *BMC psychiatry*, 21(1), 1-11.
- Emiroğlu, B. D., Akova, O., & Tanriverdi, H. (2015). The relationship between turnover intention and demographic factors in hotel businesses: A study at five star hotels in Istanbul. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 207, 385-397.
- Ensher, E. A., Grant-Vallone, E. J., & Donaldson, S. I. (2001). Effects of perceived discrimination on job satisfaction, organizational commitment, organizational citizenship behavior, and grievances. *Human resource development quarterly*, 12(1), 53-72.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.
- Garson, G. D. (2016). Partial least squares. *Regression and Structural Equation Models. Asheboro, NC: Statistical Associates Publishing.*
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C. M., & Mena, J. A. (2012). An assessment of the use of partial least squares structural equation modeling in marketing research. *Journal of the academy of marketing science*, 40(3), 414-433.
- Heikkinen, S. (2015). (In) significant others: the role of the spouse in women and men managers' careers in Finland. *Jyväskylä studies in business and economics*(158).
- Herzberg, F. (1968). *One more time: How do you motivate employees* (Vol. 65): Harvard Business Review Boston, MA.
- Herzberg, F. (2009). Frederick Herzberg The hygiene Motivation theory. *Chartered Management Institute*, 1-2.
- Hui, C., Wong, A., & Tjosvold, D. (2007). Turnover intention and performance in China: The role of positive affectivity, Chinese values, perceived organizational support and

- constructive controversy. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 80(4), 735-751.
- Husainaa, S. M., & Bahron, A. (2017). Issues and Challenges Faced by Young Pakistani Female Bankers in terms of Gender discrimination, Job Satisfaction and Turn Over Intention. *Malaysian Journal of Business and Economics (MJBEE)*, 4(1), 1-14.
- Irhamni, F., & Kristanto, D. (2021). Perceived Racial Discrimination Antecedents of Turnover Intention (Intervened by Job Satisfaction and Organizational Commitment) The Case of Family-based Company "PT. X". *Procedia Business and Financial Technology*, 1.
- Jackson, L. T., & Van de Vijver, F. J. (2018). Confirming the structure of the dual process model of diversity amongst public sector South African employees. *Journal of psychology in Africa*, 28(3), 182-191.
- Jackson, S., & Jackson, L. T. (2019). Self-esteem: Its mediating effects on the relationship between discrimination at work and employee organisation commitment and turn-over intention. *Journal of psychology in Africa*, 29(1), 13-21.
- Jacobs, C., & Roodt, G. (2011). A human capital predictive model for agent performance in contact centres. *SA Journal of Industrial Psychology*, 37(1), 01-19.
- Jarque, C. M., & Bera, A. K. (1980). Efficient tests for normality, homoscedasticity and serial independence of regression residuals. *Economics letters*, 4(3), 255-259.
- Jones, A. M., Finkelstein, R., & Koehoorn, M. (2018). Disability and workplace harassment and discrimination among Canadian federal public service employees. *Canadian Journal of Public Health*, 109(1), 79-88.
- Kaplan, D. M., Wiley, J. W., & Maertz Jr, C. P. (2011). The role of calculative attachment in the relationship between diversity climate and retention. *Human Resource Management*, 50(2), 271-287.
- Kock, N. (2017). WarpPLS user manual: Version 6.0. *ScriptWarp Systems: Laredo, TX, USA*, 141.
- Lewis, T. T., Everson-Rose, S. A., Powell, L. H., Matthews, K. A., Brown, C., Karavolos, K., . . . Wesley, D. (2006). Chronic exposure to everyday discrimination and coronary artery calcification in African-American women: the SWAN Heart Study. *Psychosomatic medicine*, 68(3), 362-368.

- Madera, J. M., King, E. B., & Hebl, M. R. (2012). Bringing social identity to work: The influence of manifestation and suppression on perceived discrimination, job satisfaction, and turnover intentions. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 18*(2), 165.
- Mirpuri, S., Ocampo, A., Narang, B., Roberts, N., & Gany, F. (2020). Discrimination as a social determinant of stress and health among New York City taxi drivers. *Journal of health psychology, 25*(10-11), 1384-1395.
- Modau, F. D., Dhanpat, N., Lugisani, P., Mabojane, R., & Phiri, M. (2018). Exploring employee retention and intention to leave within a call centre. *SA Journal of Human Resource Management, 16*(1), 1-13.
- Mohammed, S., & Angell, L. C. (2004). Surface-and deep-level diversity in workgroups: Examining the moderating effects of team orientation and team process on relationship conflict. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior, 25*(8), 1015-1039.
- Mosadeghrad, A. M., Ferlie, E., & Rosenberg, D. (2011). A study of relationship between job stress, quality of working life and turnover intention among hospital employees. *Health Services Management Research, 24*(4), 170-181.
- Mumford, K., & Smith, P. N. (2004). Job tenure in Britain: Employee characteristics versus workplace effects. *Economica, 71*(282), 275-297.
- Nanayakkara, M., & Dayarathna, N. (2016). Application of Herzberg's two factor theory of motivation to identify turnover intention of the non-executive level employees in selected super markets in Colombo, Sri Lanka. *4*(1), 27-39.
- Nelson, T. D. (2009). *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination*: Psychology Press.
- Ng, E. S., Sears, G. J., & Bakaloglu, M. (2020). White and minority employee reactions to perceived discrimination at work: evidence of White fragility? *International Journal of Manpower, 42*(4), 661-682.
- Nunnally, J. C. (1978). Psychometric theory McGraw-Hill book company. *INC New York*.
- Ocampo, A. C. G., Restubog, S. L. D., Liwag, M. E., Wang, L., & Petelczyc, C. (2018). My spouse is my strength: Interactive effects of perceived organizational and spousal support in predicting career adaptability and career outcomes. *Journal of Vocational Behavior, 108*, 165-177.

- Özer, G., & Günlük, M. (2010). The effects of discrimination perception and job satisfaction on Turkish public accountants' turnover intention. *African Journal of Business Management*, 4(8), 1500-1509.
- Peleg, O. (2008). The relation between differentiation of self and marital satisfaction: What can be learned from married people over the course of life? *The American journal of family therapy*, 36(5), 388-401.
- Qu, Y., Jo, W., & Choi, H. C. (2020). Gender discrimination, injustice, and deviant behavior among hotel employees: Role of organizational attachment. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 21(1), 78-104.
- Rhead, R. D., Chui, Z., Bakolis, I., Gazard, B., Harwood, H., MacCrimmon, S., . . . Hatch, S. L. (2021). Impact of workplace discrimination and harassment among National Health Service staff working in London trusts: results from the TIDES study. *BJPsych open*, 7(1), 1-8.
- Rockstuhl, T., & Ng, K.-y. (2008). The Effects of Cultural Intelligence on Interpersonal Trust in Multicultural Teams. *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement, and Applications*, 206.
- Sanchez, J. I., & Brock, P. (1996). Outcomes of perceived discrimination among Hispanic employees: is diversity management a luxury or a necessity? *Academy of Management Journal*, 39(3), 704-719.
- Sekaran, U. (2003). Research methods for business: A skill approach. *New Jersey: John Willey and Sons, Inc.*
- Seriwatana, P., & Charoensukmongkol, P. (2020). The effect of cultural intelligence on burnout of Thai cabin crew in non-national airlines moderated by job tenure. *ABAC Journal*, 40(1), 1-19.
- Sharma, S., & Kaur, R. (2019). Glass ceiling for women and work engagement: The moderating effect of marital status. *FIIIB Business Review*, 8(2), 132-146.
- Skowron, E. A. (2000). The role of differentiation of self in marital adjustment. *Journal of counseling Psychology*, 47(2), 229-237.
- United Nations Conference on Trade and Development. (2020). Services sector vital to COVID-19 economic recovery. Retrieved from <https://unctad.org/news/services-sector-vital-covid-19-economic-recovery>

- Van Laer, K., & Janssens, M. (2011). Ethnic minority professionals' experiences with subtle discrimination in the workplace. *Human Relations*, 64(9), 1203-1227.
- Wayne, S. J., Shore, L. M., & Liden, R. C. (1997). Perceived organizational support and leader-member exchange: A social exchange perspective. *Academy of Management Journal*, 40(1), 82-111.
- Worchel, S. (2005). Culture's role in conflict and conflict management: Some suggestions, many questions. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 739-757.
- World Bank. (2022). Services, value added (% of GDP). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/NV.SRV.TOTL.ZS>

การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของไทย:
ภาพสะท้อนและความเหลื่อมล้ำของกลุ่มเปราะบางทางสังคม
Thailand's Access to Healthcare Services:
The reflection and inequality of Vulnerable Group

วรธา มงคลสืบสกุล

Woratha Mongkhonsuebsakul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

E-mail: woratha.academic@gmail.com

Received February 8, 2022 & Revise February 10, 2022 & Accepted May 27, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ 1) นโยบายว่าด้วยเรื่องการให้บริการทางสาธารณสุขของไทย 2) ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของกลุ่มเปราะบาง ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยได้กำหนดแผนการดำเนินงานทางด้านสาธารณสุขไว้อย่างชัดเจนภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมถึงในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และแผนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านมาระทรวงสาธารณสุขได้พยายามผลักดันที่จะแก้ปัญหาการให้บริการ การลดขั้นตอน ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของประชาชน แต่ยังคงพบปัญหาของความเหลื่อมล้ำ หรือความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเปราะบางหลายประการ ได้แก่ ปัญหาความแตกต่างทางด้านสภาพของแต่ละบุคคล (สภาพทางสังคม ทุนทางสังคม และทุนมนุษย์) ปัญหาเชิงระบบ ได้แก่ ความซ้ำซ้อนของระบบประกันสุขภาพทั้ง 3 ระบบ (บัตรทอง สิทธิข้าราชการ และประกันสังคม) ปัญหาการเลือกสถานพยาบาล ปัญหาเชิงโครงสร้างของการบริหารงานสาธารณสุข การขาดแคลนแพทย์ การส่งต่อผู้ป่วย ปัญหาด้านงบประมาณ การวางแผนกำลังคนทำงานด้านสาธารณสุข กลไกการทำงานที่ยังขาดประสิทธิภาพ รวมถึงการทุจริตการให้บริการ การศึกษาดังกล่าวมีข้อเสนอแนะหลายประการ อาทิ การรวมกองทุนของประกันสุขภาพทั้ง 3 ระบบเข้าด้วยกัน การผลักดันให้เกิดสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน การประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตามชุมชนหรือพื้นที่ห่างไกลอย่างสม่ำเสมอ การออกแบบหรือการบริหารจัดการกับปัญหาในแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และประการสุดท้ายการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีเพื่อการเข้ารับบริการของประชาชน

คำสำคัญ : กลุ่มเปราะบาง, ความเหลื่อมล้ำ, บริการทางสาธารณสุข

Abstract

The objectives of this article are to: 1) study Thai public health services policies; 2) find problems with inequality in accessibility to public health services for vulnerable groups. The results revealed that Thailand clearly established the Action Plan on Public Health under the 20-Year National Strategy and current constitution as well as other related action plans. Formerly, the Ministry of Public Health strived to solve the problems of service provision by reducing procedures that hindered accessibility for people. However, there were some problems associated with inequality that occurred with vulnerable groups, including: problems with personal status (social status, social capital, and human capital); systematical problems resulting from overlap of 3 health insurance systems (Universal Health Coverage Scheme, Health Insurance under the Thai Civil Servant Medical Benefit Scheme, and social security); problems with hospital selection; structural problems in management of public health operations; lack of physician referral; problems with budget; public health manpower planning; inefficient operational mechanism; and corruption service providing. There were several suggestions obtained from this study, including the mutual fund of those 3 health insurance systems, driving to equal benefits and rights, integrated coordination and cooperation among related agencies, regular provision of mobile medical units in community areas and rural areas, efficient design or management of problems in each area, and technological promotion for public services.

Keywords: vulnerable group, inequality, public health service

บทนำ

ภาวะการมีสุขภาพดีเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงปรารถนา ดังคำกล่าวที่ว่า “ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” แต่คำกล่าวนี้นี้สำหรับคนบางกลุ่มอาจเป็นเพียงมายาคติ (Mythology) การมีภาวะสุขภาพที่ดีเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง อาทิ สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง พฤติกรรมการใช้ชีวิต ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์ ระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ หรือปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมนุษย์ทุกคนไม่สามารถเข้าถึงการมีสุขภาพที่ดีได้อย่างเท่าเทียมกัน แม้จะมีหลักประกันด้านสิทธิทางสุขภาพที่เป็นสากล ได้แก่ หลักการในการปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามหลักสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบุคคลที่จะได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วยโดยเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือก

ปฏิบัติ ตามปณิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ.2491 ข้อ 25 (1) ที่ระบุว่า “คนทุกคนมีสิทธิที่จะมีมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอต่อสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและครอบครัว รวมไปถึงการได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพพยาบาล การบริการทางสังคมที่จำเป็น นอกจากนี้ คนทุกคนยังมีสิทธิที่ได้รับคามมั่นคงแม้ในช่วงว่างงาน เจ็บป่วย พิการ เป็นหม้าย วัยชรา หรือขาดปัจจัยดำรงชีวิตอื่น ๆ ในพฤติการณ์ที่นอกเหนืออำนาจของตน” หลักการดังกล่าวถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อมนุษย์ที่สำคัญทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้นำมาปรับใช้เป็นกฎหมายเพื่อเป็นมาตรการดูแลประชาชน

สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบสาธารณสุข ระบบสาธารณสุขได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการที่ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า และได้นำหลักประกันดังกล่าวมารับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบันได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิทางสุขภาพไว้ในมาตรา 47 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ มาตรา 48 สิทธิของมารดา ในช่วงก่อนและหลังการคลอดย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย มาตรา 55 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง มาตรา 71 รัฐพึงส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของสังคม ส่งเสริมและพัฒนากการสร้างสรรค์สุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสิทธิทางสุขภาพของประชาชน อีกทั้งยังมีแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ครอบคลุมด้านสาธารณสุขเป็นตัวสนับสนุนการดำเนินงาน

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงระบบสาธารณสุขของไทยว่าได้เป็นที่ยอมรับในระดับของโลก เป็นระบบสุขภาพที่ดีอันดับนำในเอเชียและดีเยี่ยมในระดับสากล แต่กลับพบว่าการให้บริการทางสาธารณสุขของไทยยังไม่ครอบคลุมกับทุกกลุ่มคน การเข้าถึงสิทธิทางสาธารณสุขของประชาชนเต็มไปด้วยข้อจำกัดโดยเฉพาะประชากรที่เป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคม จนเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และปัญหาดังกล่าวยังคงอยู่ต่อไปหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากประเด็นดังกล่าวผู้เขียนมองว่าเป็นเรื่องที่สังคมควรตระหนักและให้ความสำคัญ ปัญหาของการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของกลุ่มเปราะบางทางสังคม ซึ่งกลุ่มเปราะบางในที่นี้ผู้เขียนได้มุ่งเน้นไปที่ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มคนยากจน เป็นกลุ่มที่มีความอดคัดไม่สามารถที่จะเข้าถึงสินค้าหรือบริการที่เพียงพอต่อความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้ 2) กลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เป็นกลุ่มที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดแคลน ซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่ครอบคลุม และ 3) กลุ่มแรงงาน ที่มีรายได้ไม่มั่นคง หาเช้ากินค่ำ วันไหนเจ็บป่วยหรือติดธุระและไม่ได้ทำงาน จะขาดรายได้ไปโดยปริยาย ทั้ง 3 กลุ่มที่กล่าวไปค่อนข้างมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ผู้เขียนได้รวบรวมปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายทางสาธารณสุข และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน

ระบบสุขภาพของประเทศไทย

ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบสุขภาพมาตั้งแต่ พ.ศ.2513 เป็นส่วนสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการวางรากฐานสำคัญด้านสาธารณสุข ได้แก่ นโยบายวางแผนครอบครัวแห่งชาติ พ.ศ. 2513 นโยบายขยายการสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน พ.ศ.2519 ภายหลังรัฐได้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอและตำบล เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2520 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 การดำเนินการดังกล่าว ได้แก่ การจัดตั้งโรงพยาบาลชุมชนในทุกอำเภอ การดำเนินการนี้ประสบความสำเร็จในปี พ.ศ.2533 และการพัฒนาสถานีอนามัยในช่วง ปี พ.ศ.2535-2544 ทำให้เกิดสถานีอนามัยครบทุกตำบลในช่วงปี พ.ศ.2543-2553 (กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2561) นอกจากการเพิ่มความครอบคลุมของสถานบริการทางสุขภาพแล้ว รัฐได้มีนโยบายเพิ่มความครอบคลุมหลักประกันสุขภาพแก่ประชาชนโดยวิธีการขยายหลักประกันสุขภาพตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) สวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาลสำหรับผู้มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาส เริ่มเกิดขึ้นในรูปแบบของการสงเคราะห์แก่คนยากจน ด้วยการยกเว้นค่ารักษาพยาบาล ในปี พ.ศ.2518 สมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ภายหลังมีการขยายความครอบคลุมของ ไปยังกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี 2) สวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ สิทธิดังกล่าวได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการภายหลังมีพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2523 จึงเกิดสวัสดิการรักษายาบาลที่ครอบคลุมสำหรับ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และครอบครัว (รวมถึงพ่อแม่ คู่สมรส บุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี) 3) โครงการประกันสุขภาพแบบสมัครใจ โครงการนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2526 โดยกระทรวงสาธารณสุข เป็นระบบความสมัครใจโดยการจ่ายเงินสทบ 500 บาทต่อครัวเรือน ต่อปี 4) สิทธิประกันสังคมสำหรับลูกจ้างภาคเอกชน ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2533 ภายใตพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 สำหรับลูกจ้างภาคเอกชน สิทธิประกันสังคม ครอบคลุมสิทธิประโยชน์ 7 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน กองทุนสิทธิประกันสังคมเป็นระบบแรกที่น่าวิธีเหมาจ่ายรายหัวมาใช้ในประเทศไทย และ 5) หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในปี พ.ศ.2544 เกิดการขับเคลื่อนหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งมีที่มาจากการเกิดหลักประกันสุขภาพแต่ละสิทธิมีสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกัน อันนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในการรับบริการรวมทั้งยังมีประชาชนส่วนหนึ่งที่ไม่มีหลักประกันสุขภาพ พรรคไทยรักไทยจึงได้เสนอนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคในการหาเสียงของพรรคในสมัยนั้น และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2545 ซึ่งหลักประกันดังกล่าวได้ใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้

นโยบายว่าด้วยเรื่องระบบสาธารณสุขของไทย

กรอบการดำเนินงานทางด้านสาธารณสุขของประเทศไทยในปัจจุบัน อยู่ภายใต้เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในเป้าหมายที่ 3 ว่าด้วยเรื่อง สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย (Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages) ครอบคลุมเรื่องการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขด้วย ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวได้ระบุลงในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) และมีความเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 20) นอกจากนี้แล้วยังเชื่อมโยงกับแผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ประเทศไทย 4.0 นโยบายรัฐบาล การปฏิรูปด้านสาธารณสุข ประชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุขฉบับปัจจุบันประกอบด้วยประเด็นสำคัญทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ 2) ด้านบริการเป็นเลิศ 3) ด้านบุคลากรเป็นเลิศ และ 4) บริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล

นโยบายที่มีการขับเคลื่อนในช่วงปี 2564 ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าความพยายามของ นายอนุทิน ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ขับเคลื่อนข้อเสนอในการยกระดับระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยการพัฒนากระบวนการ การลดขั้นตอน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของประชาชนที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ได้แก่ (1) นโยบาย “30 บาทรักษาทุกที่” ผู้ป่วยสิทธิบัตรทองเข้ารับรักษาที่หน่วยปฐมภูมิที่ไหนก็ได้ที่สะดวก โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 (2) นโยบายที่ให้ผู้ป่วยในไม่ต้องกลับไปรับใบส่งตัวเพื่อลดขั้นตอนการเข้าถึงการรักษาได้อย่างรวดเร็ว (3) โรคมะเร็งไปรับบริการที่ไหนก็ได้ที่พร้อม (4) ย้ายหน่วยบริการได้สิทธิทันทีไม่ต้องรอ 15 วัน จากนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล และมาตรการการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุขในปัจจุบันทำให้เราได้เห็นทิศทางการดำเนินงานด้านสาธารณสุขว่า รัฐบาลมีความพยายามที่จะแก้ไขและผลักดันระบบสาธารณสุขของไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงความพยายามที่จะลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของคนทุกกลุ่มตามที่ได้กล่าวไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งการดำเนินการของรัฐบาลนั้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของ Alcock และ Baggott เรื่องการจัดสวัสดิการด้านการดูแลสุขภาพที่จัดขึ้นโดยรัฐ ที่แบ่งออกได้เป็น (สุรียานนท์ พลสมิ, 2563, หน้า 83) 1) การให้บริการด้านการรักษา (medical treatment) 2) บริการด้านสาธารณสุข (public health) และ 3) การป้องกันโรคระบาด (prevention) แต่ถึงอย่างไรการดำเนินการดังกล่าวค่อนข้างมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเริ่มตั้งแต่ปัญหาที่เกิดจากปัจเจกบุคคล ปัญหาเชิงระบบ ปัญหาด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร รวมถึงการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นับเป็นความท้าทายของการปฏิรูประบบสาธารณสุขของประเทศเพื่อให้ประชากรทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

ปัญหาและความเหลื่อมล้ำของระบบสาธารณสุขไทย

ตั้งแต่ที่มีนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในปี พ.ศ.2545 ทำให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณผู้ป่วยมีจำนวนมาก สัดส่วนระหว่างผู้ให้บริการ (บุคลากรทางการแพทย์)

และผู้รับบริการ (ผู้ป่วย) ไม่เพียงพอต่อกัน จึงเกิดความล่าช้า รอคิวนาน เกิดปัญหาในการส่งตัวต่อเพื่อการรักษา ปัญหาเหล่านี้สร้างความไม่พอใจให้กับผู้รับบริการ นำไปสู่ความขัดแย้งจนถึงขั้นฟ้องเป็นคดีความ ส่งผลให้บุคลากรทางการแพทย์ในปัจจุบันทำงานด้วยความยากลำบากเกิดภาวะเครียด เพราะมีความกังวลว่าอาจไม่ปลอดภัยจากการปฏิบัติหน้าที่ การถูกฟ้องร้อง หรือถูกดำเนินิจจากการทำงาน นอกจากนี้ยังเกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการที่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางทางสังคมที่ได้รับผลกระทบเป็นกลุ่มแรก ปัญหาทั้งหมดเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้านที่มีความเชื่อมโยงกัน โดยปัญหาทั้งหมดผู้เขียนได้แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาทางด้านการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขส่วนบุคคล

ปัญหาขั้นแรกสุดของการเข้าถึงบริการทางสุขภาพที่สำคัญคือ ปัญหาส่วนบุคคล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ แบ่งออกเป็น (โครงการพัฒนาเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการสังคมและสุขภาพเพื่อความเป็นธรรมทางสังคม, 2564, หน้า 51) 1) สถานภาพทางสังคม (social status) เช่น เพศ ภาษา เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด วัฒนธรรม ยกตัวอย่าง คนไข้ที่สื่อสารคนละภาษา หรือมีมุมมองด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกับเจ้าหน้าที่ อาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข 2)ทุนทางสังคม (social capital) ซึ่งเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลและเครือข่ายทางสังคม กล่าวคือ ถ้ามีครอบครัว เพื่อนหรือคนในชุมชนที่คอยดูแลให้คำแนะนำก็จะมีโอกาสเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขได้มากขึ้น และ 3) ทุนมนุษย์ (human capital) เช่น การศึกษา อาชีพ ยกตัวอย่างการศึกษาที่สูงกว่าจะมีโอกาสที่จะเข้าถึงการบริการทางสาธารณสุขได้ดีกว่า นอกจากนี้จากการศึกษาของ สุปราณี สิทธิกันต์ และดารุณี จงอุดมการณ์ (2563) พบว่า ปัญหาอีกปัจจัยหนึ่งคือการที่ผู้ป่วยมีความอดทนต่อการเจ็บป่วยของตนเองที่เกิดขึ้น เพราะมีความเกรงใจที่จะต้องไปรับบริการหากไม่มีอาการที่หนักมาก พฤติกรรมดังกล่าวจึงเป็นความรู้สึกด้อยค่า ส่งผลให้ขาดโอกาสในการแสวงหาและเข้าถึงบริการทางสุขภาพ ปัจจัยที่กล่าวไปข้างต้นนั้นส่งผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มคนเปราะบางทางสังคมที่เป็นกลุ่มคนจน คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และกลุ่มแรงงาน เลือกที่จะไม่เข้าถึงบริการเพื่อรักษาเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยขึ้น

จากปัจจัยดังกล่าว ผู้เขียนขอยกตัวอย่างในช่วงของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) จะพบว่ามีความสอดคล้องกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะการเข้าถึงวัคซีนของกลุ่มคนเปราะบาง ได้แก่ กลุ่มคนจนที่อาจไม่ได้ทำงานเป็นหลักเป็นแหล่ง กลุ่มคนที่มีปัญหาในการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ เป็นต้น การที่กลุ่มคนเหล่านี้ได้รับวัคซีนแล้ว แต่ก็ไม่อาจมั่นใจได้เลยว่าพวกเขาจะได้รับวัคซีนเข็มต่อ ๆ ไป เพราะต้องรอครบกำหนดฉีดเป็นเวลานาน ในขณะที่รอวัคซีนคนกลุ่มนี้อาจย้ายถิ่นฐาน หรือย้ายพื้นที่ทำงานได้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่เกิดการวิพากษ์ในสังคมถึงเรื่องการกระจายวัคซีน ทั้งที่เป็นเรื่องที่ประเทศไทยได้กำหนดไว้ในเป้าหมายของยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน แต่การกระทำกลับสวนทางกัน เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องการจัดสรรวัคซีน เช่น มีการจัดสรรวัคซีนให้กลุ่ม VIP หรือกลุ่มคนที่รู้จักมีความสัมพันธ์กับผู้จัดให้มีการฉีดวัคซีน โดยใช้ความสัมพันธ์หรือความรู้จักกันเป็นเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์ในการเข้าถึงวัคซีน (ฐานเศรษฐกิจ, 2564) นอกจากนี้ผู้เขียนมอง

ว่ากลุ่มเปราะบางบางคนมีข้อจำกัดในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการจัดสรรวัคซีน เนื่องจากคนกลุ่มนี้ไม่ได้เข้ามาอยู่ในโลกของสังคมออนไลน์ ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มเปราะบางได้รับวัคซีนอย่างล่าช้ากว่ากลุ่มอื่น

ปัญหาเชิงระบบ

ความซ้ำซ้อนของระบบประกันสุขภาพ ประเทศไทยมีรูปแบบการจัดระบบประกันสุขภาพที่เป็นหลักอยู่ 3 ระบบ คือ 1) ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ 2) ระบบประกันสังคม และ 3) ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทั้ง 3 ระบบต่างมีการบริหารจัดการและหน่วยงานที่รับผิดชอบแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณ เงินสนับสนุนจากทางภาครัฐ สิทธิประโยชน์ที่ต่างกัน เงื่อนไขการให้บริการ ในส่วนของสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการจะเป็นการจ่ายเงินตามรายบริการหรือเป็นแบบปลายเปิด (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2555) จะได้รับงบประมาณโดยเฉลี่ย 15,000 บาทต่อหัวจากจำนวนข้าราชการทั้งหมดประมาณ 5 ล้านคน ส่วนของประกันสังคม จะได้รับงบประมาณเฉลี่ย 3,959 บาทต่อหัว จากจำนวนผู้ใช้สิทธิประมาณ 14 ล้านคน และหลักประกันสุขภาพจะใช้วิธีการจ่ายรายหัวหรือแบบปลายปิด ได้รับงบประมาณเฉลี่ย 3,959 บาทต่อหัว จากผู้ใช้สิทธิประมาณ 48 ล้านคน ด้วยความแตกต่างของระบบประกันสุขภาพที่ต่างกันของทั้ง 3 ระบบนั้น จะเกิดปัญหาในตอนที่ต้องมาใช้บริการจากสถานพยาบาลแห่งเดียวกัน แต่พบเงื่อนไขการใช้สิทธิตามแต่ละหลักประกันจนนำไปสู่การได้รับบริการที่ต่างกัน (เครือข่ายรัฐสวัสดิการเพื่อความเท่าเทียมและเป็นธรรม, 2565) อาทิ สิทธิของข้าราชการมีความครอบคลุมทั้งครอบครัวสามารถเข้าโรงพยาบาลที่ไหนก็ได้ไม่จำกัดวงเงิน และในส่วนของข้าราชการที่ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับยานอกบัญชีหลัก ยาที่มีราคาแพงหรือยาที่นำเข้าจากต่างประเทศ การได้รับสิทธิการที่เหนือกว่า เช่น การคลอด การผ่าตัดส่องกล้อง แต่สำหรับสิทธิประกันสังคมและสิทธิบัตรทอง สามารถรักษาได้ตามโรงพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนไว้ภายในวงเงิน จึงเป็นสาเหตุที่สำคัญในการสร้างความเหลื่อมล้ำที่สิทธิการรักษาอื่นไม่เท่าเทียมกับสิทธิของข้าราชการ ทั้งนี้ยังไม่รวมสิทธิรักษาของสิทธิอื่น ๆ ที่มีสิทธิประโยชน์และวิธีการบริหารจัดการที่แตกต่างกันออกไป ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อใดก็ตามที่กองทุนมีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน โอกาสที่จะได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันก็เป็นไปได้ยาก

ปัญหาการเลือกสถานพยาบาล เหตุผลในการเลือกสถานพยาบาลของประชาชน ส่วนใหญ่จะเลือกจากประสบการณ์การรักษาของตนเอง และได้รับฟังจากประสบการณ์ของผู้อื่น ในขณะที่ประชาชนอาจรู้สึกเชื่อมั่นในบางสถานบริการทางสุขภาพที่แตกต่างกัน แต่ข้อเท็จจริงของระบบประกันสุขภาพทั้ง 3 ระบบนั้นไม่ได้ออกแบบให้เราสามารถเลือกสถานบริการได้เสมอไป โดยทันตแพทย์ธนศักดิ์ คุ้มบรรณ ที่ศึกษาด้าน Health Policy ที่ University of Edinburgh กล่าวถึงประเด็นสิทธิข้าราชการที่สามารถเลือกใช้บริการของโรงพยาบาลรัฐที่ไหนก็ได้ ในขณะที่สิทธิประกันสังคมส่วนใหญ่จะเลือกโรงพยาบาลเอกชน เพราะว่าในความเข้าใจของคนไข้จะมองว่าถ้าไป

โรงพยาบาลเอกชนจะได้รับการบริการที่ดีกว่า คุณภาพการรักษาดีกว่า แต่ถ้าเป็นการใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ผู้ใช้บริการจะมุ่งไปที่โรงพยาบาลชุมชนใกล้บ้านเป็นอันดับแรก ดังนั้นจึงเกิดปัญหาของการเลือกสถานบริการที่บางคนอาจเลือกสถานบริการที่ตนเองต้องการใช้สิทธิได้หรือไม่ได้ตามที่ต้องการ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในการเลือกใช้สิทธิรักษาพยาบาลของทั้ง 3 ระบบที่กล่าวไปข้างต้น (โครงการพัฒนาเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการสังคมและสุขภาพ เพื่อความเป็นธรรมทางสังคม, 2564)

ปัญหาเชิงโครงสร้าง

โครงสร้างของการบริหารงานสาธารณสุขของไทย ในปัจจุบันประกอบด้วยโรงพยาบาลรัฐบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในส่วนกลางที่ขึ้นตรงกับกรมการแพทย์จำนวน 18 แห่ง โรงพยาบาลส่วนภูมิภาค ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์จำนวน 34 แห่ง โรงพยาบาลเฉพาะทาง 26 แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป 87 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 778 แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 9,769 แห่ง (กองบริหารการสุขภาพ, 2563) นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลในสังกัดอื่น ๆ เช่น กระทรวงกลาโหมที่เป็นองค์กรหลักในการดูแลสุขภาพของกำลังพลทหารในการปฏิบัติการกิจเพื่อความมั่นคงของประเทศ จำนวน 37 แห่ง กระทรวงศึกษาธิการหรือที่เรารู้จักกันดีในนามของโรงพยาบาลในมหาวิทยาลัย และโรงเรียนของคณะแพทยศาสตร์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นโรงพยาบาลที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนเพื่อผลิตบุคลากรทางการแพทย์ปัจจุบันมีจำนวน 12 แห่ง และกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานแพทย์ปัจจุบันมีทั้งหมด 9 แห่ง นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลเอกชนอีกประมาณ 347 แห่ง จากข้อมูลของจำนวนสถานให้บริการทางสุขภาพที่มีอยู่นับว่ามีจำนวนไม่น้อย แต่เมื่อเรามองย้อนมาดูปัญหาของการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของประชาชนแล้ว เป็นสิ่งที่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายเท่าที่ควร ประเทศไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้ แม้ว่าผู้ใช้สิทธิไม่ใช่คนที่มีฐานะทางการเงินที่ดี แต่ในแง่ของประสิทธิผลที่เกิดขึ้นอาจเป็นสิ่งที่หลายคนตั้งคำถาม การกระจายตัวของหน่วยงานที่ให้บริการทางสุขภาพ ยังไม่มีความครอบคลุมทำให้ประชาชนประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการ หรือบางพื้นที่มีสถานบริการทางสุขภาพแต่พบว่าไม่สามารถให้บริการที่ครอบคลุมทุกด้านได้ กล่าวคือผู้ให้บริการมีจำนวนเท่าเดิมแต่จำนวนคนใช้บริการมากขึ้นจนล้นระบบ จากการใช้บริการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการให้บริการที่มีต่อผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการกระจายประชากรทางการแพทย์ ระบบสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิได้เผชิญปัญหากับกำลังคนมายาวนาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบสุขภาพพื้นฐานของประชาชน และส่งผลต่อศักยภาพของโรงพยาบาลในการให้บริการทางการแพทย์ที่ลดลงอีกทั้งยังส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นตามมา คือ การเพิ่มภาระงานให้กับบุคลากร โดยสามารถจำแนกปัญหาที่ทำให้เกิดปัจจัยดังกล่าวได้ดังนี้ (วรสิทธิ์ เจริญศิลป์ และชัยกิจ อุดมแน่น, 2563) 1) ปัญหาสมองไหล และการกระจายตัวของแพทย์ในชนบท 2) ความไม่มีประสิทธิภาพของการรักษาแพทย์ให้อยู่ในพื้นที่ชนบท และ 3) ความร่วมมือในการผลิตแพทย์ชนบทมีความเป็นทางการมาก และอิงกับสายบังคับ

ปัญหามากเกินไป นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นประกอบด้วยโรงพยาบาลบางแห่งที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เช่น ในชนบทที่มีปัญหาเรื่องระยะทาง สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของบุคลากรทางการแพทย์ จึงทำให้แพทย์ส่วนใหญ่ที่ไปปฏิบัติงานจะเป็นช่วงเวลาที่ไม่นาน บางรายไปเพื่อใช้ทุน เมื่อครบตามเงื่อนไขแล้วจึงขอย้ายออกจากพื้นที่เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ที่ต้องการ หรือเป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างโอกาสทางความก้าวหน้าของตนเองได้ ปัญหาดังกล่าวนี้นักเขียนมองว่าที่จริงแล้วประเทศไทยไม่ได้ขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ แต่จะเป็นปัญหาการกระจายตัวของบุคลากรทางการแพทย์ในพื้นที่ต่าง ๆ จากรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุขประจำปี 2560 พบว่าสัดส่วนของประชากรแพทย์ที่มีต่อประชากร ในภาพรวมของประเทศเท่ากับ 1 ต่อ 1,843 คน แต่ในความเป็นจริงแล้ว จำนวนแพทย์ต่อประชากรไม่ได้กระจายอย่างเท่ากันทุกพื้นที่ ทำให้ในบางจังหวัดมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ย 2-3 เท่า จังหวัดที่มีแพทย์กระจุกตัวมากที่สุด คือ กรุงเทพฯ ที่มีจำนวนแพทย์:ประชากร อยู่ที่ 1 ต่อ 630 คน ในขณะที่จังหวัดบึงกาฬ มีจำนวนแพทย์:ประชากรอยู่ที่ 1 ต่อ 5,021 คน จังหวัดหนองบัวลำภู มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรอยู่ที่ 1 ต่อ 4,864 คน และจังหวัดนครพนม มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรอยู่ที่ 1 ต่อ 4,804 คน

ปัญหาการส่งต่อผู้ป่วย จากการศึกษาของ วรรณภา กริทอง (2558) พบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ในการส่งต่อผู้ป่วย ได้แก่ การใช้บริการของผู้ป่วยที่ข้ามขั้นตอนไม่ได้ผ่านระบบส่งต่อที่กำหนดไว้ ทั้งนี้มาจากความไม่มั่นใจในการให้บริการและคุณภาพของหน่วยบริการนั้น ๆ รวมถึงการที่มีขั้นตอนส่งต่อที่ซับซ้อน มีความล่าช้า หรือการประเมินความรุนแรงอาการเจ็บป่วยของแต่ละคน นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการสื่อสารและการบริการที่ไม่เอื้อต่อการส่งต่อของผู้ป่วย จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านการบริหารและระบบหลักประกันสุขภาพที่สืบเนื่องมาทำให้เกิดความไม่ชัดเจน การดูแลรักษาพยาบาลเครือข่ายสุขภาพไม่เชื่อมโยงกัน ปัญหารถฉุกเฉินที่จะให้บริการไม่พร้อม บุคลากรที่รับผิดชอบเฉพาะด้านไม่พร้อม หรือขาดบุคลากรในการจัดระบบข้อมูลการส่งต่อผู้ป่วย ส่งผลให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันบางประเด็นมีโอกาเสี่ยงที่จะเกิดความผิดพลาดสูง จึงเกิดการร้องเรียนถึงชั้นฟ้องร้องกัน (ชาญวิทย์ ทรัพย์ และคณะ, 2549) ปัญหาที่เกิดขึ้นนักเขียนเห็นว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมองสถานบริการทางการแพทย์ขนาดเล็กกว่าศักยภาพไม่ต่างจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ที่รักษาได้เพียงแคโรคทั่วไป คอยจ่ายยาโรคเรื้อรัง ส่วนกรณีอื่นนั้นแทบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้ป่วยจะไปกระจุกตัวอยู่ตามโรงพยาบาลในเมืองหรือโรงพยาบาลศูนย์ขนาดใหญ่

และในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกรณีที่เกิดขึ้น เช่น กรณีของบุคลากรทางการแพทย์หลายคนที่ต้องเผชิญกับภาวะกดดัน ในช่วงที่มีผู้ป่วยติดเชื้อโควิดจำนวนมากต้องเข้ามารักษา และทางโรงพยาบาลไม่มีเตียงเพียงพอที่จะรองรับคนไข้ทั้งหมด จนบางครั้งได้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างบุคลากรทางการแพทย์กับญาติของผู้ป่วย ทางสาธารณสุขจึงได้จัดระบบดูแลผู้ติดเชื้อโควิดที่บ้านและชุมชนขึ้น (Home Isolation/Community Isolation) เพื่อติดตามอาการของผู้ป่วยที่ไม่มีความรุนแรงมาก และเป็นการเพิ่มอัตรการว่างของเตียงในโรงพยาบาลให้กับผู้ป่วยที่มีอาการหนัก แต่ถึงอย่างไรการดำเนินการดังกล่าวพบว่ามียุโรปสรรคหลายประการ อาทิ การทับซ้อนกันของหน่วยงานที่ดูแลผู้ป่วย จำนวนอัตรากำลังที่ไม่เพียงพอกับ

ปริมาณผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น และในด้านของผู้ป่วยเองบางรายไม่สามารถที่จะเข้าถึงเทคโนโลยี DMS Telemedicine หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ต้องสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์ได้ (กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาอีกประการที่ควรต้องกล่าวถึงคือปัญหาเรื่องงบประมาณของโรงพยาบาลที่มีรายได้หลักมาจาก 1) สปสช. 2) ประกันสังคม 3)สวัสดิการข้าราชการ 4) กองทุนผู้ประกันภัยจากรถ และ 5) จากผู้ป่วยที่จ่ายเงินเอง แต่จะเห็นได้ว่าโรงพยาบาลบางแห่งมักประสบปัญหาทางด้านงบประมาณที่เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงานทางสาธารณสุข โรงพยาบาลของรัฐมักประสบปัญหานี้สินจำนวนมาก งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ประสบปัญหาทางการเงินขาดทุนโดยมีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ เงินเหมาจ่ายรายหัว ไม่ใช่เงินค่ารักษาพยาบาลอย่างเดียว แต่มีเงินเดือนบุคลากรของข้าราชการรวมถึงลูกจ้างจากการบริหารจัดการ เช่น ในโรงพยาบาลรัฐอยู่ด้วยส่งผลให้เงินที่จัดสรรให้ ย่อมไม่เต็มตามตัวเลขจำนวนประชากร นอกจากนี้ยังมีรายจ่ายจากการจ้างบุคลากรเพิ่มเติม เนื่องจากข้าราชการและลูกจ้างจากเงินงบประมาณไม่เพียงพอ โดยใช้เงินรายรับจากเงินบำรุงโรงพยาบาลมาจ่าย นอกจากนี้เงินบำรุงยังนำมาจ่ายเป็นค่าตอบแทน ค่าเวร รวมถึงค่ายา เป็นต้น (ประจักษ์วิธ เลื่อนาค, 2558)

จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ.2560 ได้เปิดเผยตัวเลขทางการเงินของโรงพยาบาลสังกัดรัฐ พบว่าเงินบำรุงของหรือส่วนที่เป็นเงินรายได้ของโรงพยาบาล จากการให้บริการรักษาผู้ป่วยโรงพยาบาลรัฐจำนวน 558 แห่ง มียอดติดลบทั้งหมดรวม 12,701 ล้านบาท โดยสามารถจัดลำดับได้ดังนี้ 1) โรงพยาบาลชุมชน 494 แห่ง ติดลบมากที่สุดเป็นจำนวน 8,885 ล้านบาท 2) โรงพยาบาลทั่วไป 52 แห่ง ติดลบจำนวน 2,890 ล้านบาท และ 3) โรงพยาบาลศูนย์ 12 แห่ง ติดลบ 926 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีในส่วนของเงินหมุนเวียนที่ติดลบยอดรวมทั้งหมด 1,862 ล้านบาท แบ่งออกเป็น 1) โรงพยาบาลชุมชน 1,640 ล้านบาท 2) โรงพยาบาลทั่วไป 206 ล้านบาท และ 3) โรงพยาบาลศูนย์ 16 ล้านบาท และข้อมูลของการขาดทุนของโรงพยาบาลรัฐทั่วประเทศ 382 แห่ง ขาดทุนรวมทั้งหมด 3,160 ล้านบาท

การวางแผนกำลังคนด้านสุขภาพของประเทศไทย ผศ.ดร.นพ.บรรคม ลีระพันธ์ คณาจารย์ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวว่าปัจจุบันการวางแผนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการจัดการระบบสุขภาพของภาครัฐไม่ได้มีการวางแผนร่วมกัน เช่น แพทย์สภาวางแผนจำนวนแพทย์ สภากาชาดวางแผนจำนวนพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขวางแผนเฉพาะโรงพยาบาลในสังกัด โดยไม่ได้ร่วมกันวางแผนในหน่วยงานที่ให้บริการด้านสุขภาพอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาลในมหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม เป็นต้น ซึ่งยังไม่รวมถึงหน่วยงานของภาคเอกชนทั้งที่จริงแล้ว การทำงานแต่ละฝ่ายต้องมีความเชื่อมโยงกันอยู่เสมอ (ชลธร วงศ์รัศมี, 2561)

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรทางการแพทย์สาขาต่าง ๆ มีทั้งหมด 36,710 คน (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562) เมื่อเทียบกับสัดส่วนของจำนวนประชากรทั้งหมด 66.5 ล้านคน ดังนั้นสัดส่วนแพทย์ต่อจำนวนประชากรในภาพรวมจะอยู่ที่ 1 ต่อ 1,811 คน แต่ในความเป็นจริงสัดส่วน

สถานพยาบาลทั้งรัฐและเอกชนไม่ได้กระจายอย่างเท่าเทียมกันในแต่ละพื้นที่ โดยพบว่าสัดส่วนของจำนวนบุคลากรทางการแพทย์กระจุกตัวในพื้นที่กรุงเทพฯ และโรงพยาบาลในตัวเมืองเป็นหลัก ในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการผลิตบุคลากรเข้าสู่ระบบอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นและยังไม่สามารถแก้ได้คือภาวะสมองไหลและการกระจุกตัวของบุคลากร

กลไกนโยบายและการบริหารที่ยังขาดประสิทธิภาพ ปัญหาเรื่องของบทบาทของกระทรวงสาธารณสุขที่ทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ คือ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย 50 ฉบับที่อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง ประกอบกับภาระหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขที่มีทั้งงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งการมีบทบาทหลายอย่างนั้นทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทของตนเอง อีกทั้งยังขาดการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงาน ประกอบกับปัจจุบันได้เกิดองค์กรอิสระขึ้นหลายองค์กร ได้แก่ สสส. สปสช. สช. สวรส. สพฉ. และ สรพ. ที่ต่างก็มีกฎหมายจัดตั้งเป็นการเฉพาะ แต่ละองค์กรมีศักยภาพในระดับสูง มีผลงานเป็นที่ยอมรับ แต่ในอีกด้านหนึ่งด้วยความเป็นเอกเทศของแต่ละองค์กร ส่งผลให้กระทรวงสาธารณสุขไม่สามารถควบคุมให้เกิดความเป็นเอกภาพได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2562, หน้า 84)

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

จากสภาพปัญหาที่กล่าวไปข้างต้นนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต หากปัญหาเหล่านี้ยังไม่ถูกจัดไปหรือทำให้ทุเลาลงได้ ความเหลื่อมล้ำก็ยังคงมีต่อไปและไม่ใช่ว่าเพียงเรื่องของการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขเท่านั้น แต่หมายถึงความรวมถึงความเหลื่อมล้ำในทุก ๆ ด้านที่จะตามมา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวทาง/ข้อเสนอแนะ ซึ่งจะประโยชน์ต่อการปรับปรุงระบบสาธารณสุขของไทยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

1. พัฒนาระบบสวัสดิการสุขภาพเป็นระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าระบบเดียว ที่มีความครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มให้มีสิทธิเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้อย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ (เครือข่ายรัฐสวัสดิการเพื่อความเท่าเทียมและเป็นธรรม, 2565) โดยพื้นฐานของประกันสุขภาพทั้ง 3 ระบบ ผู้เขียนมองว่าไม่ว่าจะเป็นระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (บัตรทอง) ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ ต่างก็มีเป้าหมายแบบเดียวกัน คือ การให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การเจ็บป่วยจนเข้ารับการรักษาและหายจากโรคภัยไข้เจ็บเป็นการยกระดับของการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ผู้ให้บริการและคนเข้ารับบริการไม่ต้องกังวลเรื่องการถามสิทธิ ทุกคนจะได้รับบริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ด้านการประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

- 2.1 การกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะการดำเนินการในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้อง ไม่สนับสนุนการทำงานของกันและกัน และยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการระบบสาธารณสุขไทย

2.2 ระบบข้อมูลประชาชน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง และกระทรวงสาธารณสุข ควรบูรณาการข้อมูลของประชาชนให้สามารถใช้ร่วมกันได้เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของข้อมูล ความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ให้อยู่ในฐานข้อมูลชุดเดียว เพื่อความสะดวกต่อการบริหารจัดการทางงบประมาณ

2.3 การบริหารจัดการกำลังคนของบุคลากรทางการแพทย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันวางแผนถึงกำลังคนที่ปฏิบัติงานด้านสุขภาพในระยะยาวอย่างบูรณาการ และกำหนดสัดส่วนบุคลากรในภาพรวมของประเทศที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นภายในอนาคตอันใกล้ หากทุกภาคส่วนไม่ตระหนักในประเด็นดังกล่าวในอนาคตเราอาจประสบปัญหาทางด้านการขาดแคลนบุคลากร

2.4 การประสานความร่วมมือในการทำงาน หน่วยงานต่าง ๆ ควรมีการประสานงานร่วมกันและทำงานกันเป็นเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เริ่มตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับศูนย์กลาง โดยใช้โครงสร้างของระบบสาธารณสุขของไทยที่มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อลดภาระการทำงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง และลดการกระจุกตัวของการเข้ารับบริการโดยเฉพาะจากสถานพยาบาลขนาดใหญ่

2.5 ในการออกแบบนโยบาย ควรใช้โครงสร้างของระบบสาธารณสุขของไทยที่มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับศูนย์กลาง โดยเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในพื้นที่ และลดการกระจุกตัวของการเข้ารับบริการโดยเฉพาะสถานพยาบาลขนาดใหญ่ โดยในประเด็นนี้ แพทย์หญิงหทัยรัตน์ โกษิยาภรณ์ ได้มีข้อเสนอแนะในเรื่องของการบริหารจัดการว่า จะต้องมองการรักษาควบคู่กับการบริการ เช่น ดูความจำเป็นว่าคนไข้จำเป็นต้องมาโรงพยาบาลทุกรายหรือไม่ อาจให้บริการในรูปแบบอื่น ๆ การส่งยาไปที่บ้าน หรือติดตามอาการผ่านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นเครือข่ายทางสาธารณสุข จะทำให้ศักยภาพ หรือบทบาทของสาธารณสุขชุมชนดีขึ้น (โครงการพัฒนาเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการสังคมและสุขภาพะ เพื่อความเป็นธรรมทางสังคม, 2564)

3. จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่กระจายไปยังสถานบริการสุขภาพระดับชุมชนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลเพื่อให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางมีโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ และติดตามอาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาเรื่องข้อจำกัดในการเดินทางเพื่อไปรักษาของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล

4. การออกแบบด้านบริการหรือการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โรงพยาบาลแต่ละแห่ง หรือแต่ละพื้นที่มักประสบปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโรงพยาบาลอาจใช้วิธีการบริหารจัดการปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่เพื่อประสิทธิภาพในการให้บริการ

5. รัฐควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี Teleconference เพื่อเข้าถึงบริการทางสุขภาพของประชาชน ทั้งในเรื่องของการรับคำแนะนำ คำปรึกษา จากบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อสามารถวินิจฉัยอาการได้เบื้องต้น และให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของปัจจุบัน

บทสรุป

ประเทศไทยได้กำหนดแผนการดำเนินงานทางด้านสาธารณสุขไว้อย่างชัดเจนภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมถึงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และแผนงานทางด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านมาระทรวงสาธารณสุขได้พยายามผลักดันที่จะแก้ปัญหาการให้บริการ การลดขั้นตอน ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของประชาชน ได้แก่ (1) นโยบาย “30 บาทรักษาทุกที่” ผู้ป่วยสิทธิบัตรทองเข้ารับรักษาที่หน่วยปฐมภูมิที่ไหนก็ได้โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 (2) นโยบายที่ให้ผู้ป่วยในไม่ต้องกลับไปรับส่งตัวเพื่อลดขั้นตอนการเข้าถึงการรักษาได้อย่างรวดเร็ว (3) โรคมะเร็งไปรับบริการที่ไหนก็ได้ที่พร้อม (4) ย้ายหน่วยบริการได้สิทธิทันทีไม่ต้องรอ 15 วัน แต่ยังคงพบปัญหาของความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเปราะบางหลายประการ ได้แก่ ปัญหาความแตกต่างทางด้านสถานภาพของแต่ละบุคคล (สถานภาพทางสังคม ทุนทางสังคม และทุนมนุษย์) ปัญหาเชิงระบบ ได้แก่ ความซับซ้อนของระบบประกันสุขภาพทั้ง 3 ระบบ (บัตรทอง สิทธิข้าราชการ และประกันสังคม) ปัญหาการเลือกสถานพยาบาล ปัญหาเชิงโครงสร้างของการบริหารงานสาธารณสุข ปัญหาการกระจายประชากรแพทย์ ปัญหาการส่งต่อผู้ป่วย ปัญหางบประมาณ ปัญหาการวางแผนกำลังคนที่ทำงานด้านสาธารณสุข กลไกการทำงานที่ยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เขียนได้มีข้อเสนอแนะหลายประการ อาทิ การพัฒนาระบบสวัสดิการสุขภาพเป็นระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าระบบเดียว การผลักดันให้เกิดสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน การประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตามชุมชนหรือพื้นที่ห่างไกลอย่างสม่ำเสมอ การออกแบบหรือการบริหารจัดการกับปัญหาในแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และประการสุดท้ายการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีเพื่อการเข้ารับบริการของประชาชน

ท้ายที่สุดนี้หากข้อเสนอเหล่านี้มีการนำมาปรับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมจะถูกพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น คนเปราะบางจะเข้าถึงการบริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เขียนขอยกคำพูดของ นายแพทย์วรวิทย์ ตันติวัฒนทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุ้มผาง จังหวัดตาก ที่ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อใดก็ตามที่สังคมยังนำเรื่องเงินและกฎหมายมาอยู่เหนือเรื่องของมนุษยธรรมเมื่อนั้นเราไม่อาจสามารถเรียกว่าระบบสาธารณสุขที่สมบูรณ์แบบได้” (เครือข่ายรัฐสวัสดิการเพื่อความเท่าเทียมและเป็นธรรม, 2565) ผู้เขียนเห็นว่าหากเราต้องการให้มีระบบสาธารณสุขที่สมบูรณ์ต้องทลายกำแพงตรงนี้ไปได้ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการบริการทางสาธารณสุขได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *การจัดบริการ HOME ISOLATION*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/a2YfW>
- กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2561). *การพัฒนาระบบสุขภาพในประเทศไทย : รากฐานสำคัญของการบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2564 จาก https://www.thelancet.com/pb-assets/Lancet/pdfs/S0140673618301983_Thai.pdf
- กองบริหารการสุขภาพ. (2563). *จำนวนหน่วยงานบริการสุขภาพ ในสังกัด สป.สธ. ปีงบประมาณ 2563*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2564 จาก <https://phdb.moph.go.th/main/index/downloadlist/57/0>
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2562). *รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2562*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2564 จาก <https://shorturl.asia/JFxmK>
- เครือข่ายรัฐสวัสดิการเพื่อความเท่าเทียมและเป็นธรรม. (2565). *หลักประกันสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/UldLE>
- โครงการพัฒนาเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการสังคมและสุขภาพะ เพื่อความเป็นธรรมทางสังคม. (2564). *ข้อเสนอแนะนโยบายการเข้าถึงสวัสดิการสังคมและสุขภาพะ*. เวทีวิชาการ การนำเสนองานวิจัยและบทความ “จินตนาการสู่สังคมไทยเสมอหน้า”. วันที่ 3-4 เมษายน 2564 ณ โรงแรม TK Palace.
- ชลธร วงศ์รัศมี. (2561). *ลดคนล้นโรงพยาบาล ด้วยความคิดเชิงระบบ กับ บวรศม ลีระพันธ์*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2564 จาก https://www.the101.world/system_thinking_health/
- ชาญวิทย์ ทระเทพ และคณะ. (2549). *สถานการณ์การจัดบริการสาธารณสุขโครงสร้างรูปแบบและปัจจัยมีผลกระทบต่อการจัดบริการสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: ไชเบอร์รี่.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2564). *วัคซีนโควิด-19 สะท้อนความเหลื่อมล้ำในไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.thansettakij.com/general-news/491226>
- ประจักษ์วิช เล็บนาค. (2558). *ต้นตอโรงพยาบาลขาดทุน ความลับที่ซุกอยู่ใต้พรม*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.hfocus.org/content/2015/02/9259>
- วรสิทธิ์ เจริญศิลป์ และชัยกิจ อุดมแน่น. (2563). *ความร่วมมือในการผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อพื้นที่ชนบทของประเทศไทย*. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 23(1): 145-156.
- วรรณภา กรีทอง. (2558). *การพัฒนาระบบการบริหารการรับ และการส่งต่อผู้ป่วยของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์การศึกษาหลักสูตรพยาบาลมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

สถาบันพระปกเกล้า. (2562). *ก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำ : ความท้าทายของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2555). *ระบบหลักประกันสุขภาพไทย*. กรุงเทพฯ ฯ.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *ก้าวแรกของการสร้างหลักประกันสุขภาพในประเทศไทย*.

สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.nhso.go.th/ARCHIVES/section1/detail2.asp>

สุรียานนท์ พลสีม. (2563). *แนวคิดและทฤษฎีการศึกษานโยบายทางสังคม*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุปราณี สิทธิกันต์ และดารุณี จงอุดมการณ์. (2563). *อุปสรรคในการเข้าถึงบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมือง*. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 43(1): 19-29.

อิทธิพลของความเครียด และภาวะซึมเศร้า ต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน และ
การจัดการความเครียดในนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ
วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ

Effect of Stress, Depression, to Dropout Decision and Stress Management
among bachelor's students, Faculty of Hospitality Industry,
Dusit Thani College, Bangkok

ธัญญานัฐ กิตติจินดาวงศ์ และ พรพรหม สุธาทร

Thanyanat Kittijindawong and Pornprom Suthatorn

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี

MBA Program of Hospitality Business Management, Dusit Thani College

Email : thanyanat.ki@dtc.ac.th

Received May 10, 2022 & Revise May 16, 2022 & Accepted May 17, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความชุกของความเครียดและภาวะซึมเศร้า ศึกษาอิทธิพลของความเครียดและภาวะซึมเศร้าต่อการตัดสินใจลาออก และศึกษาปัจจัยการจัดการความเครียด จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ ที่คาดว่าจะลงทะเบียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ชั้นปีที่ 1-4 ผ่านการใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Microsoft Form) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 416 คน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ความรู้สึกเครียดระดับปานกลาง รับรู้อาการซึมเศร้าระดับเล็กน้อย และมีความตั้งใจศึกษาให้สำเร็จ ขณะที่บางส่วนมีความตั้งใจที่จะออกกลางคันระดับสูง ด้านแนวทางการจัดการความเครียด พบว่า ส่วนใหญ่มีกลยุทธ์การจัดการความเครียดระดับปานกลาง รับรู้ความช่วยเหลือทางสังคมระดับสูง และมีความฉลาดทางจิตวิญญาณระดับสูง พร้อมนี้ พบว่า ระดับความเครียดที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาแตกต่างกัน ($\beta = 0.242$, $R^2 = 0.271$) และความเครียดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคันในนักศึกษา ($\beta = -0.104$, $R^2 = 0.329$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

คำสำคัญ : ความเครียด, ภาวะซึมเศร้า, การลาออกกลางคัน, แนวทางการจัดการความเครียด

Abstract

The purposes of the research were to Determine and compare the prevalence of both stress and depression among bachelor's students, Faculty of Hospitality Industry, Dusit Thani College, Bangkok, classify by program., study the influence of stress and depression on dropout decisions., and study stress management factors among bachelor's students, Faculty of Hospitality Industry, Dusit Thani College, Bangkok, who registered in this second semester, the academic year 2021 and studying in the first to fourth year. The data was collected by online questionnaires with 416 samples.

The results show that the prevalence of stress was at a moderate level, the prevalence of depression was at a mild level and the most of samples would like to be graduates, but some of them had a high intention to drop out. Stress management shows that the most of samples have a moderate level of coping strategies, a high level of perceived social support, and a high level of spiritual intelligence. Incidentally, the result show that students with different level of stress affect the level of depression as well ($\beta = 0.242$, $R^2 = 0.271$), and the stress affects student dropout decisions ($\beta = -0.104$, $R^2 = 0.329$) with a 0.05 statistical significance.

Keywords : Stress, Depression, Dropout Decision, Stress Management

บทนำ

ความเครียด คือ อารมณ์เชิงลบอันเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมและบุคคล ผู้คนมักเกิดอาการตอบสนองต่อความเครียดในรูปแบบของความวิตกกังวล ตระหนก อึดอัด ฯลฯ ขณะเดียวกัน ความเครียดระยะสั้นก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยเติมเต็มความสามารถในการรับมือสถานการณ์คุกคามในอนาคตได้ อย่างไรก็ตามงานวิจัยหลายฉบับค้นพบว่า ความเครียดที่ถูกละเลยและไม่ได้รับการเยียวยาเป็นหนึ่งในสาเหตุที่นำไปสู่การเกิดภาวะซึมเศร้า โรคทางจิตเวช หรือส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจระยะยาว (Martin E. Keck, 2014, pp. 30-32; Cooper, 2021) เช่นกันกับในกรณีของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย จากข้อมูลโดยกรมสุขภาพจิตระบุว่าเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 10-29 ปี ราว 800 คนฆ่าตัวตายสำเร็จในปี 2562 ในขณะที่ข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ระบุว่า เด็กและวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปีกว่า 10,000 คน ได้ติดต่อสายด่วนสุขภาพจิตเพื่อขอรับคำปรึกษาถึงปัญหาความเครียด ความวิตกกังวล ความรัก และภาวะซึมเศร้า จากข้อมูลดังระบุนี้ ยังคงปรากฏข้อมูลที่มีทิศทางเดียวกันในปี 2563 และ 2564 โดยมีตัวแปรสำคัญมาจากวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และการเรียนออนไลน์ตามนโยบายควบคุมเชื้อของภาครัฐ โดยผลประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทยจากกลุ่มตัวอย่างอายุต่ำกว่า 20 ปี กว่า 183,974 คน พบว่าร้อยละ 32 มีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้า และร้อยละ 22 มีความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตาย (กรมสุขภาพจิต, 2564)

ปัญหาการออกกลางคันนับเป็นวาระสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศ ด้วยนำไปสู่ “ความสูญเสียทางการศึกษา” ไม่ว่าจะทำให้นักศึกษาขาดความรู้และทักษะที่จำเป็น มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองแล้ว หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ล้วนแต่เสียโอกาส ด้านสถาบันการศึกษาเองพบว่า การจัดการศึกษาทุกหลักสูตรล้วนอาศัยงบประมาณจำนวนมาก หากนักศึกษาไม่สามารถศึกษาให้สำเร็จได้ อาจอนุมานได้ว่าการลงทุนนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ในขณะที่ภาครัฐอาจเสียโอกาสทางเศรษฐกิจที่ควรถูกขับเคลื่อนด้วยศักยภาพของคนรุ่นใหม่ร่วมด้วย (ธัญญ์พิชชา ท้วมทับ และคณะ, 2563)

เมื่ออ้างอิงถึงปัญหานการก่อตั้งวิทยาลัยดุสิตธานีของท่านผู้หญิงชนัตต์ ปิยะอุย ผู้ก่อตั้งและอดีตประธานกรรมการผู้จัดการของบริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) ซึ่งกล่าวไว้ว่า เป็นสถาบันที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นหนึ่งในผู้ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพเฉพาะ พัฒนาทรัพยากรกำลังคนของประเทศให้มีศักยภาพสูงอันสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาธุรกิจโรงแรมให้รุดหน้าทัดเทียมนานาประเทศนั้น (วิทยาลัยดุสิตธานี, 2536) อย่างไรก็ดี ด้วยความเข้มข้นของเนื้อหาหลักสูตร ภาระค่าเล่าเรียน หรือปัจจัยอื่นใดพบว่ากลายเป็นแรงขับให้เกิดปัญหาความเครียดและภาวะซึมเศร้าในนักศึกษา จากการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิชาการ วิทยาลัยดุสิตธานี นักศึกษาหลายรายยื่นคำร้องต่อที่ประชุมเพื่อขอลาพักการศึกษาและลาออกเพื่อใช้เวลาและทุนทรัพย์ไปกับการรักษาอาการทางจิตเวช (การประชุมคณะกรรมการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิชาการ ครั้งที่ 6/2563, 2563ก; ครั้งที่ 9/2563, 2563ข; ครั้งที่ 5/2564, 2564ก; ครั้งที่ 2/2565, 2565ก; ครั้งที่ 4/2565, 2565ข) ซึ่งกรณีเหล่านี้กลายเป็นอุปสรรคต่อการได้รับเกียรติคุณและสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่วิทยาลัยกำหนด (วิทยาลัยดุสิตธานี, 2553) นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่เคยถูกวินิจฉัยว่าเป็นโรคทางจิตเวชมาก่อนต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาเนื่องจากได้รับสิ่งเร้ามากขึ้นหลังจากเข้าศึกษาที่วิทยาลัย ทำให้ไม่สามารถใช้แนวทางการรักษาเดิมได้อีก ซึ่งในทางที่เลวร้ายที่สุด พบว่า ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือทำงานในสายงานบริการได้อีกเลย กล่าวคือ นอกจากวิทยาลัยต้องเผชิญปัญหาช่องโหว่รายได้จากการที่นักศึกษาตัดสินใจลาออกกลางคันด้วยปัญหาทางใจแล้ว ยังหมายรวมถึงประเทศไทยต้องประสบภาวะขาดแคลนบุคลากรคุณภาพด้วย (ธนากรเกียรติวนาคินภัทร, 2564)

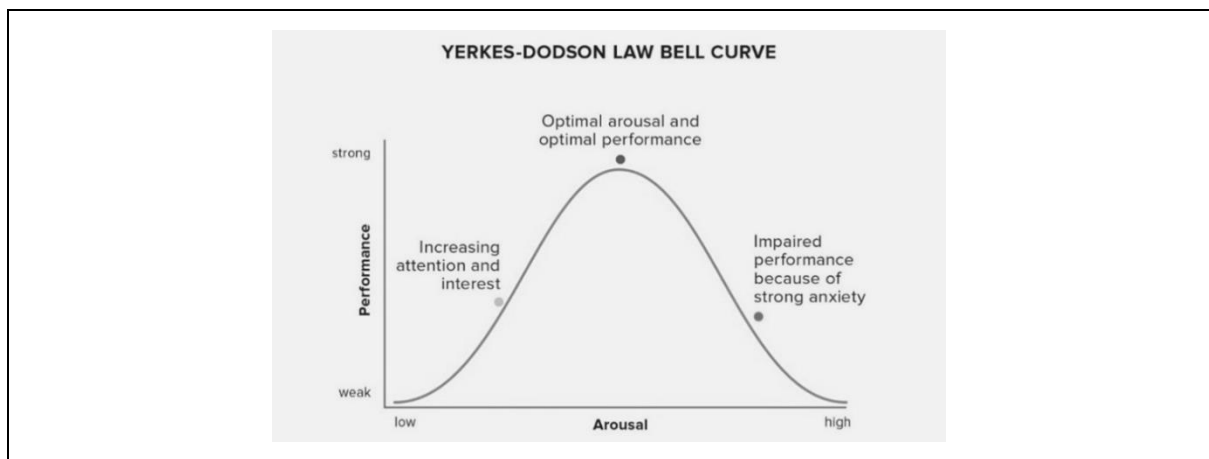
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความชุกของความเครียดและภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ จำแนกตามสาขาวิชา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความเครียดและภาวะซึมเศร้าต่อการตัดสินใจลาออกในนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยการจัดการความเครียดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเครียด

ความเครียด หมายถึง ภาวะหนึ่งในชีวิตประจำวันที่ตัวบุคคลแสดงออกมาเมื่อถูกกระตุ้นหรือรับรู้ความต้องการจากสิ่งแวดล้อม สังคม ภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากจิตใจและสภาพร่างกาย (Bakker & Demerouti, 2014; กรมสุขภาพจิต, 2563) โดยจะเริ่มตอบสนองด้วยการประเมินสถานการณ์ขั้นปฐมภูมิ (Primary Appraisal) เพื่อพิจารณาว่าแรงกระตุ้นนั้นมีโอกาสกระทบต่อสวัสดิภาพของตนในเชิงลบหรือไม่ ในกรณีที่ต้องเผชิญหน้ากับแรงกระตุ้น บุคคลจะตอบสนองทั้งทางร่างกายและจิตใจ อาจรู้สึกกดดัน วุ่นวายใจ หรือรู้สึกถูกบีบคั้น (ศรีจันทร์ พรจิราศิลป์ และชญาอนุตม์ นิรมร, 2554) เพื่อลดความเครียด บุคคลจะเข้าสู่กระบวนการประเมินขั้นทุติยภูมิ (Secondary Appraisal) โดยมองหาแหล่งประโยชน์ที่เหมาะสมเพื่อการปรับตัวและรับมือ สมดุลทางกายและใจ จึงจะกลับเป็นปกติ (Lazarus & Folkman, 1984) อย่างไรก็ตาม หากแหล่งประโยชน์ที่มีไม่เพียงพอหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม บุคคลจะรู้สึกเกิดต้นทุนทางใจมากขึ้น (Bakker & Demerouti, 2014) ในทางกลับกัน อ้างอิงแบบจำลอง The Yerkes-Dodson Law (ภาพที่ 1) พบว่าระดับความเครียดที่เหมาะสมเป็นแรงกระตุ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ แต่ผลเชิงบวกจะปรากฏเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น ซึ่งจากผลการทดลองช็อตไฟฟ้ากับหนู วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าแรงกระตุ้นระดับใดที่สร้างนิสัย (Habit) ให้หนูมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการถูกช็อตไฟฟ้าและหาทางออกจากจุดช็อตไฟฟ้า พบว่าหนูที่ถูกกระตุ้นด้วยแรงช็อตเล็กน้อยใช้เวลาเรียนรู้และสร้างนิสัยหลีกเลี่ยงการถูกช็อตได้เร็วกว่าหนูที่ถูกกระตุ้นด้วยแรงช็อตที่รุนแรงกว่า (Yerkes & Dodson, 1908; Ann, 2020)

ภาพที่ 1 The Yerkes-Dodson Law Bell Curve

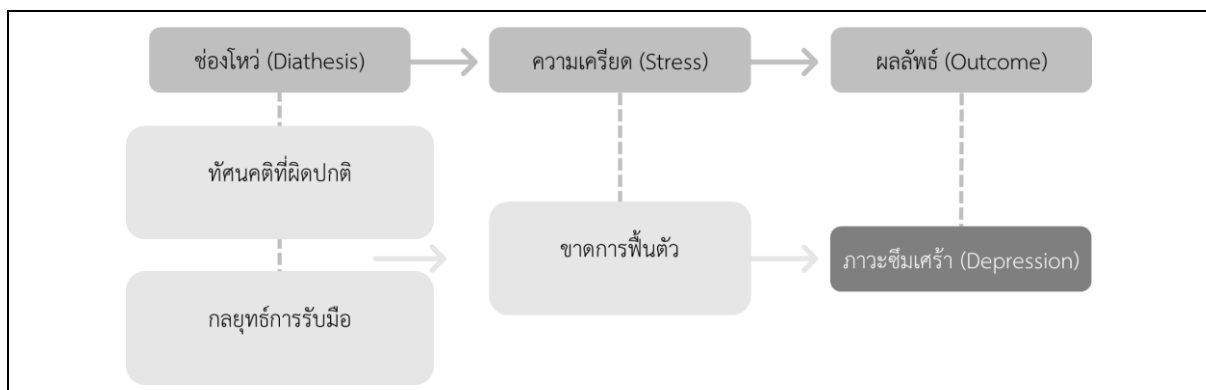
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า

ภาวะซึมเศร้า หมายถึง ภาวะความผิดปกติทางจิตที่สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลโดยทั่วไป เป็นความเบี่ยงเบนทางอารมณ์ ความคิด แรงจูงใจ ร่างกาย และพฤติกรรม เป็นความผิดปกติของสารสื่อประสาทในสมอง 3 ชนิด ได้แก่ ซีโรโทนิน (Serotonin) นอร์เอพิเนฟริน (Norepinephrine : NE) และโดปามีน (Dopamine) (WHO,

2017) เป็นภาวะที่ควรได้รับการบำบัดรักษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญร่วมกับการใช้ยาอย่างเหมาะสม (กรมสุขภาพจิต, 2562) สาเหตุของภาวะซึมเศร้าสามารถเกิดได้จากหลายปัจจัย โดยพบว่าบางส่วนมีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าผ่านการถ่ายทอดทางพันธุกรรม หมายถึง สมาชิกที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดโดยตรงมีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าสูงกว่าปกติราว 2.8 เท่า และในครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโรคซึมเศร้า บุตรมีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าสูงกว่าครอบครัวอื่นถึง 3 เท่า (มานิช หล่อตระกูล และปรามิทธิ์ สุคนิษฐ์, 2558 อ้างถึงใน โปรยทิพย์ สันตะพันธุ์, ศิริยุพร บุสหงส์ และเขาวลิต ศรีเสริม, 2562, น. 187-199) บางส่วนถูกอธิบายไว้ว่าภาวะซึมเศร้าเกิดจากการบิดเบือนของโครงสร้างทางความคิด โดยจะมีทัศนคติต่อตนเอง โลก และอนาคตในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบว่าเมื่อแรงกระตุ้นจากสังคมผลักดันให้บุคคลต้องประสบกับเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์ ในที่นี้อาจแปรเป็นภัยคุกคามให้สมดุลในตัวบุคคลบกพร่องได้

แนวคิดและทฤษฎีความสัมพันธ์ของความเครียดและภาวะซึมเศร้า

ความเครียดเรื้อรังอาจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดโรคทางอารมณ์อย่างภาวะซึมเศร้าได้ (Martin E. Keck, 2014; Cooper, 2021) โดยผลการศึกษาของงานวิจัยหลายชิ้นระบุว่า ความเครียดต่อเนื่องและเรื้อรังมีผลเชิงบวกกับการเกิดโรคทางจิตเวช (Bartolomucci & Leopardi, 2009) การผันเปลี่ยนจากความเครียดสู่ภาวะซึมเศร้านั้นถูกอธิบายทางพยาธิสรีรวิทยา (Pathological Physiology) ซึ่งพบว่าในผู้ที่มีความเครียดเรื้อรังจะเกิดความผิดปกติถึงระดับสมอง กลไกควบคุมการผลิตฮอร์โมนหรือสารบางชนิดจะทำงานผิดปกติ เป็นแนวโน้มให้เกิดโรค (Vaez et. al, 2007; Bartolomucci & Leopardi, 2009; Åsberg et. al, 2009) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและภาวะซึมเศร่ายังถูกอธิบายด้วยแบบจำลอง Diathesis-Stress model (ภาพที่ 2) โดยกล่าวว่าเมื่อความเครียดไม่ได้รับการฟื้นฟู (Lack of recovery) ด้วยกลยุทธ์การรับมือที่เหมาะสม (Coping Strategy) ประกอบกับการไม่ได้รับการบำบัดจัดการที่ถูกต้อง สุดท้ายอาจพัฒนาเป็นภาวะซึมเศร้า หรือโรคแทรกซ้อนอื่นได้ (Nixdorf et al., 2020)

ภาพที่ 2 แผนภาพแนวคิด Diathesis-Stress model

ผลกระทบของปัญหาสุขภาพจิตต่อระบบเศรษฐกิจ

วินัดดา ปิยะศิลป์ และพนม เกตุมาน (2550, อ้างถึงใน อัญมณี มณีนิล, 2563) กล่าวถึงผลกระทบจากปัญหาทางสุขภาพจิตต่อระบบเศรษฐกิจในมิติของวัยรุ่นตอนปลายไว้ว่า เป็นช่วงวัยที่สร้างอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจ โดยจากการสำรวจสถิติโรคซึมเศร้าปี พ.ศ. 2553 ขององค์การอนามัยโลกพบว่า อัตราการป่วยโรคซึมเศร้าก่อให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจมากถึง 800 ล้านเหรียญสหรัฐและคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2573 (WHO, 2016) สอดคล้องกับสถิติความชุกของโรคซึมเศร้าในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ซึ่งระบุว่ารัฐบาลต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นช่วงอายุ 15-24 ปี มากถึงร้อยละ 11.50

วินัย รอบคอบ และคณะ (2561) ได้อธิบายไว้ว่า ในอนาคตปัจจัยภาวะซึมเศร้าจะสร้างความสูญเสียต่อเศรษฐกิจและสังคมสูงเป็นลำดับที่ 2 รองจากโรคหัวใจและหลอดเลือด ด้วยทุกประเทศทั่วโลก รัฐบาลจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในผู้ที่มีภาวะซึมเศร้ารุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งนอกจากผลกระทบด้านเม็ดเงินของภาครัฐแล้วยังหมายรวมถึงการสูญเสียคุณประโยชน์และอนาคตที่สำคัญต่อการพัฒนาของประเทศร่วมด้วย

อิทธิพลต่อการตัดสินใจลาออกในนักศึกษาปริญญาตรีและความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา

แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐที่จะทุ่มเทให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการลาออกกลางคันในนักศึกษาแล้วปัญหาดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และด้วยการจัดการศึกษาในแต่ละระดับต่างต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก หากนักศึกษาไม่สามารถศึกษาให้สำเร็จได้ อาจถือว่าการลงทุนเพื่อบริหารหลักสูตรนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการลงทุนทุกฝ่ายต้องผิดหวัง (สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2558)

ธัญญ์พิชชา ท่วมทับ, หยกแก้ว กมลวรรณ, สุกัญญา รุจิเมธภาส และสุกัญญา รุจิเมธภาส (2563) ได้กล่าวถึงการออกกลางคันว่าเป็นปัญหาสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศที่ต้องเร่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง เนื่องจากปัญหาการออกกลางคันก่อให้เกิด “ความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา” โดยผลเสียนักศึกษา ได้แก่ ทำให้ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ขาดโอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเอง ในขณะเดียวกัน ภาครัฐยังต้องสูญเสียบที่ควรจะได้รับในอนาคตจากการที่มีประชากรคุณภาพเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ต้องเสียไปในการแก้ปัญหาสังคมหากผู้ที่ลาออกกลางคันส่วนหนึ่งก่อปัญหา และต้องเสียไปในการดูแลบุคคลส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งล้วนเป็นการเสียโอกาสทั้งสิ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1) การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงร่างวิจัยเพื่อขอจริยธรรมการวิจัยในคนแบบยกเว้น (Exemption Review) จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาแล้ว เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565 เลขหนังสือที่ DPE. No. RSUERB2022-028 โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ พร้อมชี้แจงเกี่ยวกับลักษณะการตอบแบบสอบถามต่อคณะกรรมการ ทั้งนี้ นักศึกษาผู้เป็นอาสาสมัครมีอิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ และมีอิสระต่อการปฏิเสธการตอบคำถามในเรื่องที่ไม่สะดวกใจ โดยไม่ได้รับผลกระทบใดใด

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต และหลักสูตรการจัดการบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ ชั้นปีที่ 1-4 ที่คาดว่าจะลงทะเบียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,110 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต และหลักสูตรการจัดการบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ ชั้นปีที่ 1-4 ที่ลงทะเบียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 416 คน คัดเลือกโดยด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณบดี และหัวหน้าสาขาวิชา แล้วจึงนำเสนอแบบสอบถามออนไลน์ให้นักศึกษาเพื่อทำการทดสอบนำร่อง จำนวน 100 ชุด และขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเพื่อนำส่งต่อไปแก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลจำนวน 416 ชุด ตามลำดับ ทั้งนี้ ได้ดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม พ.ศ. 2565

4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Microsoft Form) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 8 ส่วน นั่นคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ชั้นปี สาขาวิชาที่ศึกษา สถานะการลงทะเบียนเรียน เกรดเฉลี่ย ที่กำลังปัจจุบันขณะศึกษา รายได้ที่ได้รับ สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สถานภาพครอบครัว ประวัติการป่วยทางจิตเวชของสมาชิกครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความรู้สึกเครียด (PSS-10) (Cohen, Kamarck, & Mermelstein, 1983)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินกลยุทธ์ในการรับมือกับความเครียด (The Brief COPE) (Carver, Scheier, & Weintraub, 1997)

ส่วนที่ 4 แบบวัดการรับรู้ความช่วยเหลือทางสังคมแบบพหุมิติ (MSPSS) เพื่อประเมินการได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว เพื่อน และบุคคลพิเศษ ในช่วง 1 เดือน

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความฉลาดทางจิตวิญญาณ (SISRI-24) (David, 2008)

ส่วนที่ 6 แบบประเมินโรคซึมเศร้า (PHQ-A) (Kroenke, Spitzer, & Williams, 2001)

ส่วนที่ 7 แบบประเมินความตั้งใจลาออกกลางคัน (School dropout intentions)

ส่วนที่ 8 แบบสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน (Tarekegne, 2015)

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อม คะแนนการรับรู้ความรู้สึกเครียด คะแนนกลยุทธ์ในการรับมือกับความเครียด คะแนนการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม คะแนนการรับรู้อาการซึมเศร้า คะแนนความตั้งใจลาออกกลางคัน และปัจจัยส่งผลต่อการลาออกกลางคัน และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการหาค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลพื้นฐาน

จากการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ (Microsoft Form) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 416 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67.55) มีอายุ 20 ปี (ร้อยละ 39.18) ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 42.07) ศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 และ 2562) มากที่สุด (ร้อยละ 79.81) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วงระหว่าง 3.01 - 4.00 มากที่สุด (ร้อยละ 73.56) ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี พักอาศัยที่ห้องเช่า หอพัก หรือคอนโดมิเนียม (ร้อยละ 58.89) มีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 10,000 - 15,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 45.91) รายได้ของครอบครัวมีรายได้มากกว่า 50,001 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 70.91) มีสถานภาพทางครอบครัวแบบบิดาและมารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 87.02) กลุ่มตัวอย่างบางส่วนระบุว่าสมาชิกในครอบครัวมีประวัติการป่วยทางจิตเวช (ร้อยละ 5.29) ซึ่งผู้ป่วยมีความสัมพันธ์เป็นบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด (ร้อยละ 1.92) รองลงมาระบุว่ามีความสัมพันธ์เป็นพี่น้อง (ร้อยละ 1.44) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตอนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ความรู้สึกเครียด

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ($\bar{X} = 16.43$, S.D. = 6.00) ซึ่งในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา พฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด คือ รู้สึกโกรธ เนื่องจากสิ่งอยู่นอกเหนือการควบคุม ($\bar{X} = 1.92$, S.D. = 0.84) รู้สึกมั่นใจในความสามารถที่จะรับมือกับปัญหาส่วนตัวทั้งหลาย ($\bar{X} = 1.84$, S.D. = 0.79) รู้สึกว่าสามารถควบคุมสิ่งทั้งหลายที่มาทวนใจได้ ($\bar{X} = 1.75$, S.D. = 0.75) และรู้สึกว่าปัญหาต่าง ๆ ที่มีทับถมมากขึ้นจนไม่สามารถแก้ไขได้หมด ($\bar{X} = 1.75$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อหาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่สามารถพยากรณ์ผลการรับรู้ความรู้สึกเครียดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั้นปี ($\beta = -0.614$, $p = 0.000$) อายุ ($\beta = 0.596$, $p = 0.000$) และสาขาวิชาที่กำลังศึกษา ($\beta = 0.141$, $p = 0.002$) มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับการรับรู้ความรู้สึกเครียดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสามารถพยากรณ์ผลได้ร้อยละ 20.34 ($R^2 = 0.203$) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1 ในขณะที่ปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านสถานภาพครอบครัว ($\beta = 0.258$, $p = 0.000$) และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ($\beta = -0.186$, $p = 0.000$) สามารถพยากรณ์ผลได้ร้อยละ 19.27 ($R^2 = 0.193$) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลต่อการรับรู้ความรู้สึกเครียด

ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล	B	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant) **	-37.402		-5.743	0.000*
เพศ	-0.292	-0.023	-0.505	0.614
อายุ	2.908	0.596	9.190	0.000*
ชั้นปี	-3.994	-0.614	-9.458	0.000*
สาขาวิชาที่กำลังศึกษา	1.911	0.141	3.136	0.002*
เกรดเฉลี่ยสะสม	0.702	0.059	1.304	0.193

R = 0.451, R^2 = 0.203, F = 20.938

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** ตัวแปรการรับรู้การซึมเศร้า

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่อการรับรู้ความรู้สึกเครียด

ตัวแปรปัจจัยสิ่งแวดล้อม	B	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant) **	15.898		5.791	0.000*
ที่พักปัจจุบันขณะศึกษา	-0.611	-0.050	-1.085	0.279
รายได้ที่ได้รับต่อเดือน	-0.221	-0.027	-0.581	0.562
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน	-0.750	-0.186	-3.876	0.000*
สถานภาพครอบครัว	3.604	0.258	5.498	0.000*
ประวัติการป่วยทางจิตเวชของสมาชิกในครอบครัว	1.388	0.052	0.593	0.553
ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย	1.159	0.120	1.420	0.156

R = 0.439, R^2 = 0.193, F = 16.266

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** ตัวแปรการรับรู้ความรู้สึกเครียด

หากพิจารณาคะแนนการรับรู้ความรู้สึกเครียดจำแนกตามสาขาวิชา พบว่า สาขาวิชานวัตกรรมการบริการ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2560) มีความชุกของความเครียดระดับปานกลาง (ร้อยละ 80.77) และระดับสูง (ร้อยละ 19.23) มากที่สุด รองลงมา คือ สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและรีสอร์ท (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) หรือสาขาวิชาการจัดการโรงแรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) (ร้อยละ 67.24 และ 10.34) และสาขาวิชาการจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 และ 2562) (ร้อยละ 50.90 และ 3.01) ตามลำดับ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการรับรู้ความรู้สึกเครียดของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ จำแนกตามสาขาวิชา ($n = 416$)

ระดับการรับรู้ความรู้สึกเครียด	สาขาวิชาการจัดการโรงแรม		สาขาวิชาการจัดการครัวและ ศิลปะการประกอบอาหาร		สาขาวิชาวัตกรรมการบริการ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับรู้ความรู้สึกเครียดระดับต่ำ	13	22.41	153	46.08	0	0.00
รับรู้ความรู้สึกเครียดระดับปานกลาง	39	67.24	169	50.90	21	80.77
รับรู้ความรู้สึกเครียดระดับสูง	6	10.34	10	3.01	5	19.23
รวม	58		332		26	

ตอนที่ 3 ข้อมูลการวิเคราะห์ระดับอาการซึมเศร้า

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนวัดระดับอาการซึมเศร้าอยู่ในระดับเล็กน้อยค่อนข้างระดับปานกลาง ($\bar{X} = 9.05$, S.D. = 5.36, range = 0-27) ซึ่งในระยะ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา พฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด คือ รู้สึกซึมเศร้า หงุดหงิดหรือสิ้นหวัง ($\bar{X} = 1.08$, S.D. = 0.72) รู้สึกเหนื่อยล้า ไม่ค่อยมีพลัง ($\bar{X} = 1.08$, S.D. = 0.77) จดจ่อกับสิ่งใดได้ยาก ($\bar{X} = 1.06$, S.D. = 0.78) นอนหลับยาก หรือนอนมากเกินไป ($\bar{X} = 1.04$, S.D. = 0.85) รู้สึกแยกับตัวเอง คิดว่าตัวเองล้มเหลวหรือเป็นต้นเหตุให้ตนหรือครอบครัวผิดหวัง ($\bar{X} = 1.03$, S.D. = 0.78) และรู้สึกเบื่อ ไม่ค่อยสนใจหรือเพลิดเพลิน เมื่อทำสิ่งใดใด ($\bar{X} = 1.01$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อหาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่สามารถพยากรณ์ผลการรับรู้การบ่งชี้ภาวะซึมเศร้าของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสาขาวิชาที่กำลังศึกษา ($\beta = 0.175$, $p = 0.000$) เป็นปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับการรับรู้การบ่งชี้ภาวะซึมเศร้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อย่างไรก็ดี พบว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถพยากรณ์ผลได้เพียงร้อยละ 4.70 ($R^2 = 0.047$) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4 ในขณะที่ปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ($\beta = 0.212$, $p = 0.020$) รายได้ที่ได้รับต่อเดือน ($\beta = -0.195$, $p = 0.000$) และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ($\beta = 0.156$, $p = 0.002$) สามารถพยากรณ์ผลได้ร้อยละ 7.18 ($R^2 = 0.072$) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลต่อการรับรู้การชิมเศร้า

ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล	B	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant) **	5.455		0.858	0.391
เพศ	0.481	0.042	0.851	0.395
อายุ	-0.243	-0.056	-0.787	0.432
ชั้นปี	0.173	0.030	0.419	0.675
สาขาวิชาที่กำลังศึกษา	2.118	0.175	3.560	0.000*
เกรดเฉลี่ยสะสม	0.846	0.079	1.609	0.108

R = 0.217, R^2 = 0.047, F = 4.050

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** ตัวแปรการรับรู้การชิมเศร้า

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่อการรับรู้การชิมเศร้า

ตัวแปรปัจจัยสิ่งแวดล้อม	B	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant) **	9.997		3.805	0.000*
ที่พักปัจจุบันขณะศึกษา	-0.331	-0.030	-0.614	0.540
รายได้ที่ได้รับต่อเดือน	-1.408	-0.195	-3.867	0.000*
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน	0.564	0.156	3.047	0.002*
สถานภาพครอบครัว	1.017	0.082	1.622	0.106
ประวัติการป่วยทางจิตเวชของสมาชิกในครอบครัว	-2.147	-0.090	-0.959	0.338
ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย	1.822	0.212	2.332	0.020*

R = 0.268, R^2 = 0.072, F = 5.276

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** ตัวแปรการรับรู้การชิมเศร้า

หากพิจารณาคะแนนวัดระดับอาการชิมเศร้าจำแนกตามสาขาวิชาแล้ว พบว่า สาขาวิชาการจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 และ 2562) มีผลรวมความชุกภาวะชิมเศร้าระดับปานกลางถึงระดับสูงมากที่สุด (ร้อยละ 47.29) รองลงมา คือ สาขาวิชานวัตกรรมการบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2560) (ร้อยละ 30.77) และสาขาวิชาการจัดการโรงแรมและรีสอร์ท (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) หรือสาขาวิชาการจัดการโรงแรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) (ร้อยละ 17.24) ตามลำดับ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับอาการซึมเศร้าของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ จำแนกตามสาขาวิชา ($n = 416$)

ระดับการรับรู้ความรู้สึกเครียด	สาขาวิชาการจัดการโรงแรม		สาขาวิชาการจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร		สาขาวิชาวัตกรรมการบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีอาการซึมเศร้า	40	68.97	31	9.34	10	38.46
มีอาการซึมเศร้าระดับเล็กน้อย	8	13.79	144	43.37	8	30.77
มีอาการซึมเศร้าระดับปานกลาง	2	3.45	109	32.83	4	15.38
มีอาการซึมเศร้าระดับมาก	3	5.17	39	11.75	2	7.69
มีอาการซึมเศร้าระดับรุนแรง	5	8.62	9	2.71	2	7.69
รวม	58		332		26	

ตอนที่ 4 ข้อมูลการวิเคราะห์ความตั้งใจลาออกกลางคัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตั้งใจจะศึกษาให้สำเร็จ (ร้อยละ 86.78) ในขณะที่บางส่วนระบุว่าไม่มีแนวโน้มตัดสินใจลาออก (ร้อยละ 13.22) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 7 ซึ่งหากพิจารณาด้วยค่าเฉลี่ยความตั้งใจลาออกกลางคันของกลุ่มนี้ พบว่า มีความตั้งใจลาออกกลางคันอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 11.95$, S.D. = 1.58) โดยปัจจัยขับเคลื่อนการตัดสินใจลาออกกลางคัน คือ ความสนใจศึกษาในวิทยาลัยลดลงหรือรู้สึกไม่อยากเรียน (ร้อยละ 38.18) ผิดหวังกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน (ร้อยละ 34.55) ค่าธรรมเนียมการศึกษา เอกสารประกอบการเรียนหรือสื่อการเรียนมีมูลค่าสูง และบริการด้านสุขอนามัยของวิทยาลัยมีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 18.18) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 7 ระดับความตั้งใจลาออกกลางคันของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ ($n = 416$)

ระดับความตั้งใจลาออกกลางคัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความตั้งใจจะศึกษาให้สำเร็จ	361	86.78 *
มีความตั้งใจที่จะออกกลางคันในระดับต่ำมาก	0	.00
มีความตั้งใจที่จะออกกลางคันในระดับต่ำ	0	.00
มีความตั้งใจที่จะออกกลางคันในระดับปานกลาง	8	1.92 *
มีความตั้งใจที่จะออกกลางคันในระดับสูง	47	11.30 *
($\bar{X} = 11.95$, S.D. = 1.58, range = 8-14)		

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละ ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคันของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ (n = 55)

ข้อคำถามแบบสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน		
1. ค่าธรรมเนียมการศึกษามีมูลค่าสูง	10	18.18
2. เอกสารประกอบการเรียนหรือสื่อการเรียนอื่นมีมูลค่าสูง	10	18.18
3. ชุดเครื่องแบบนักศึกษามีมูลค่าสูงเกินไป	6	10.91
4. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางระหว่างที่พักและวิทยาลัยมีมูลค่าสูง	7	12.73
5. เส้นทางการเดินทางมายังวิทยาลัยค่อนข้างลำบาก/ อันตราย	7	12.73
6. รู้สึกเหนื่อยล้าจากการเดินทางมายังวิทยาลัย	10	18.18 *
7. รู้สึกว่าความสนใจของตนเองในการศึกษาในวิทยาลัยลดลง/ รู้สึกไม่อยากเรียน	21	38.18 *
8. ถูกพิจารณาให้พ้นสภาพการเป็นนักศึกษาเนื่องจากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม/ขัดต่อกฎระเบียบของสถาบัน	2	3.64
9. ถูกพิจารณาให้พ้นสภาพการเป็นนักศึกษาเนื่องจากผลการเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่วิทยาลัยกำหนด	3	5.45
10. รู้สึกผิดหวังกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย	19	34.55 *
11. ไม่มีบริการด้านสุขอนามัยให้แก่นักศึกษา/ บริการด้านสุขอนามัยของวิทยาลัยมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา	10	18.18 *
12. ถูกกลั่นแกล้ง รังแก จากเพื่อนร่วมชั้นเรียน	3	5.45
13. อาชีพที่คาดหวังในอนาคตไม่ต้องใช้ความรู้จากการศึกษาในวิทยาลัย	4	7.27
14. ต้องการการเรียนรู้พัฒนาทักษะผ่านประสบการณ์จริง จึงตัดสินใจจะประกอบอาชีพ	5	9.09
15. ต้องดูแลสมาชิกครอบครัว	0	.00
16. ต้องช่วยเหลือกิจการทางบ้าน	1	1.82
17. ต้องทำงานเพื่อเก็บสะสมเงิน/ ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดด้วยตนเอง	1	1.82
18. ทูพลภาพ หรือป่วย	3	5.45
19. แต่งงาน/ มีบุตร	0	.00

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อคำถามแบบสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน (ต่อ)		
20. สมาชิกครอบครัวมีอาการป่วย ทูพลภาพ หรือชราภาพ	2	3.64
21. ปัญหาครอบครัว	3	5.45
22. พบปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติภายในวิทยาลัย	6	10.91
23. อื่น ๆ	3	5.45 *

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีแนวโน้มลาออกกลางคันจำนวน 3 คน (ร้อยละ 5.45) ระบุว่า สิ่งที่ยังเรียนอยู่อาจไม่ใช่ตัวตน เรียนไม่เข้าใจ รู้สึกว่าสิ่งที่ทำไปสูญเปล่า และเหนื่อยล้า ด้วยภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564

วิทยาลัยจัดการเรียนการสอนแบบ 10 ช่วงการเรียนรู้ (Blocks) ทำให้แต่ละวิชาต้องเรียนต่อเนื่องตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ตลอด 3 สัปดาห์ จึงไม่สามารถทำกิจกรรมที่สนใจได้ และบางครั้งได้รับพลังงานด้านลบจากอาจารย์ร่วมด้วย ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้ความรู้สึกเครียดและการรับรู้อาการซึมเศร้าต่อการตัดสินใจลาออกกลางคันในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยการรับรู้ความรู้สึกเครียด ($\beta = -0.329$, $p = 0.015$) เป็นปัจจัยเดียวที่สามารถพยากรณ์ผลการตัดสินใจลาออกกลางคันได้ที่ร้อยละ 10.81 ($R^2 = 0.108$) โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรการรับรู้ความรู้สึกเครียด และอาการซึมเศร้าต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน

ตัวแปรการรับรู้ความรู้สึกเครียดและอาการซึมเศร้า	B	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant) **	13.796		13.959	0.000 *
การรับรู้ความรู้สึกเครียด	-0.104	-0.329	-2.507	0.015 *
การรับรู้อาการซึมเศร้า	0.015	0.043	0.328	0.744

$R = 0.329$, $R^2 = 0.108$, $F = 3.150$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** ตัวแปรการตัดสินใจลาออกกลางคัน

ตอนที่ 5 ข้อมูลการวิเคราะห์ระดับกลยุทธ์รับมือความเครียด

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนกลยุทธ์การรับมือความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 58.34$, S.D. = 10.88) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนกลยุทธ์การรับมือความเครียดโดยมุ่งจัดการอารมณ์ ($\bar{X} = 26.77$, S.D. = 5.42) และมุ่งจัดการปัญหา ($\bar{X} = 17.11$, S.D. = 4.34) อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนกลยุทธ์การรับมือความเครียดโดยหลีกเลี่ยงปัญหาย่อยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 14.47$, S.D. = 3.32)

อนึ่ง จากการวิเคราะห์เจตคติด้านกลยุทธ์การรับมือความเครียดจำแนกรายข้อ พบว่า กลยุทธ์การรับมือกับปัญหาที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด คือ กลยุทธ์การยอมรับ (Acceptance) โดยยอมรับความจริงในสิ่งที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 0.91) กลยุทธ์การวางแผน (Planning) โดยพิจารณาถึงวิธีการในการจัดการกับปัญหา ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 0.83) กลยุทธ์การยอมรับ (Acceptance) โดยเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับปัญหา ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.93) กลยุทธ์การตำหนิตนเอง (Self-blame) โดยวิจารณ์ตนเองที่ทำให้เกิดปัญหา ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 0.86) และกลยุทธ์เบี่ยงเบนความสนใจ (Self-distraction) โดยการทำกิจกรรมอื่นเพื่อให้คิดถึงปัญหาน้อยลง ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.92)

ตอนที่ 6 ข้อมูลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ความช่วยเหลือทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความช่วยเหลือทางสังคมแบบพหุมิติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 64.82$, S.D. = 9.38, range = 19-84) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความช่วยเหลือทางสังคมจากเพื่อน ($\bar{X} = 21.81$, S.D. = 3.63, range = 4-28) ครอบครัว ($\bar{X} = 21.52$, S.D. = 3.85, range = 4-28) และบุคคลพิเศษ ($\bar{X} = 21.49$, S.D. = 3.80, range = 4-28) อยู่ในระดับสูง

อนึ่ง จากการวิเคราะห์เจตคติด้านแนวทางการช่วยเหลือทางสังคมแบบพหุมิติเป็นรายข้อ พบว่า แนวทางการช่วยเหลือที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ได้มากที่สุด คือ แนวทางที่เพื่อนพยายามให้ความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 5.53$, S.D. = 1.12) รู้สึกว่าสามารถพึ่งพาเพื่อนได้เมื่อเกิดปัญหา ($\bar{X} = 5.51$, S.D. = 1.19) รับรู้ว่ามิเพื่อนคอยร่วมทุกข์ร่วมสุข ($\bar{X} = 5.48$, S.D. = 1.10) มีบุคคลพิเศษในชีวิตที่คอยห่วงใยความรู้สึก ($\bar{X} = 5.48$, S.D. = 1.16) มีบุคคลพิเศษที่คอยช่วยเหลือเมื่อต้องการความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 5.44$, S.D. = 1.25) และครอบครัวเต็มใจช่วยเหลือเมื่อต้องตัดสินใจ ($\bar{X} = 5.42$, S.D. = 1.14) ในขณะที่แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ได้น้อยที่สุด คือ การมีบุคคลพิเศษคอยร่วมทุกข์ร่วมสุข ($\bar{X} = 5.18$, S.D. = 1.08)

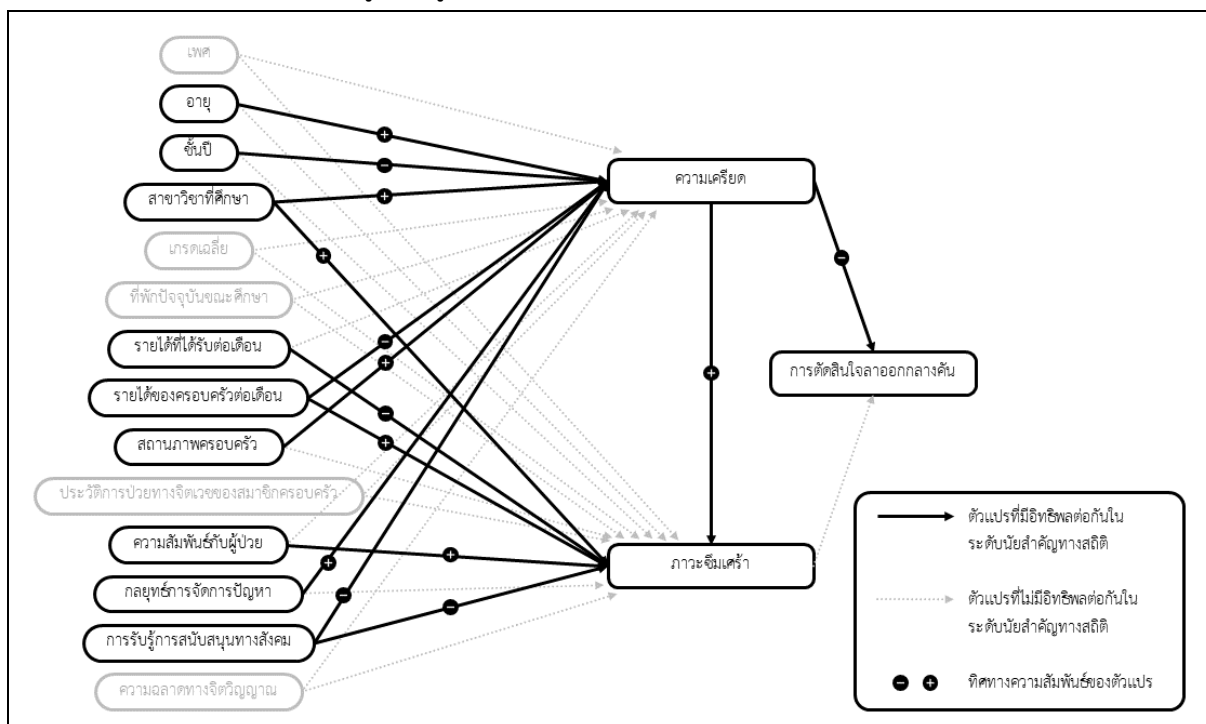
ตอนที่ 7 ข้อมูลการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางจิตวิญญาณ

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจิตวิญญาณอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 90.43$, S.D. = 10.93)

อนึ่ง จากการวิเคราะห์เจตคติด้านความฉลาดทางจิตวิญญาณ พบว่า พฤติกรรมบ่งชี้ระดับความฉลาดทางจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด คือ สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.72) สามารถกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.65) และสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.64) นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวิธีพัฒนาการรับรู้และสติของตนเอง เพื่อพร้อมรับมือกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.67) และมักทบทวนความหมายของประสบการณ์ชีวิตอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ตอนที่ 8 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร

จากผลการวิจัยสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสิ่งแวดล้อม และปัจจัยการจัดการความเครียด ต่อการรับรู้ความรู้สึกเครียด อาการซึมเศร้า และการตัดสินใจออกกลางคันได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสิ่งแวดล้อม และปัจจัยการจัดการความเครียด ต่อการรับรู้ความรู้สึกเครียด อาการซึมเศร้า และการตัดสินใจลาออกกลางคันในนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ ที่มีอิทธิพลต่อกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาอิทธิพลของความเครียดต่อภาวะซึมเศร้าในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ จำนวน 416 คน ผู้วิจัยพบว่า ความเครียดมีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าในทางบวก โดยเมื่อนักศึกษารับรู้ความรู้สึกเครียดมากขึ้นมีแนวโน้มที่นักศึกษาจะแสดงอาการบ่งชี้ภาวะซึมเศร้าที่รุนแรงขึ้น โดยจากข้อค้นพบของ Heidi Renner (2018) อธิบายไว้ว่า ความเครียดสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพและจิตใจได้ โดยจะรุนแรงขึ้นเมื่อมีอาการของภาวะซึมเศร้าร่วมด้วย ความเครียดอาจทำให้ไม่สามารถรักษาตัวตนเชิงบวกไว้ได้หรือรบกวนกลไกการรับมือไปชั่วขณะ กรณีนี้อาจทำให้ผู้ที่มีความเครียดแสดงอาการรุนแรงขึ้นและเลือกกลยุทธ์การรับมือปัญหาที่ไม่เหมาะสมมาใช้ ทั้งนี้ ภาพรวมของนักศึกษามีการรับรู้ความรู้สึกเครียดระดับปานกลาง และรับรู้อาการซึมเศร้าเพียงเล็กน้อย นับเป็นระดับที่เกิดได้ในชีวิตประจำวัน แม้อาจทำให้รู้สึกกระตือรือร้นน้อยลง พฤติกรรมในชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิต และสามารถผ่อนคลายได้ด้วยกิจกรรมที่เพิ่มพลังบวก (กรมสุขภาพจิต, 2550) กล่าวคือ แนวโน้มการรับรู้ความรู้สึกเครียดและอาการซึมเศร้าของนักศึกษายังอยู่ในระดับที่สามารถรับมือได้ พร้อมนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความชุกของความเครียดและภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาจำแนกตามสาขาวิชา

เมื่ออ้างอิงปัจจัยทำนายผลการรับรู้ความรู้สึกเครียดและการรับรู้อาการซึมเศร้า โดยจำแนกตามสาขาวิชา พบว่า หลักสูตรการจัดการบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2560) เป็นสาขาวิชาที่มีความชุกของความเครียดมากที่สุด รองลงมา คือ สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและรีสอร์ท (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) หรือสาขาวิชาการจัดการโรงแรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) และสาขาวิชาการจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 และ 2562)

ในขณะที่หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 และ 2562) เป็นสาขาวิชาที่มีความชุกของภาวะซึมเศร้ามากที่สุด รองลงมา คือ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2560) และสาขาวิชาการจัดการโรงแรมและรีสอร์ท (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) หรือสาขาวิชาการจัดการโรงแรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษานิทธิพลของความเครียดและภาวะซึมเศร้าต่อการตัดสินใจลาออกในนักศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเครียดเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่สามารถพยากรณ์แนวโน้มการตัดสินใจลาออกกลางคันของนักศึกษาได้ แต่อย่างไรก็ดี พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอยู่ในระดับที่น้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tamin (2013) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยปัญหาสุขภาพจิตต่อการลาออก

กลางคั่นของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยกว่า 1,319 คน เป็นนักศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพจิตหลังจากลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ทำการวิจัยอยู่ที่ 278 คน (ร้อยละ 21) อย่างไรก็ตาม ทัศนคติเชิงลบต่อคุณภาพการเรียนการสอนของหลักสูตร ภาระค่าธรรมเนียมการศึกษาและสื่อการเรียน และบริการด้านสุขอนามัยที่ไม่เพียงพอของวิทยาลัย เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจลาออกกลางคันมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัจจัยการจัดการความเครียดของนักศึกษา

Lazarus & Folkman (1984) ได้ให้ความหมายของการจัดการความเครียด (Coping) ไว้ว่า เป็นกระบวนการทางสติปัญญา (Cognitive Process) เพื่อประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและแยกแยะสถานการณ์ที่อาจกระทบต่อสวัสดิภาพก่อนจะพิจารณาเลือกแนวทางการรับมือที่สอดคล้องกับผลการประเมินสถานการณ์ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความรอบคอบ คล่องตัว และสร้างประสิทธิผล

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีแนวโน้มรับรู้ความรู้สึกเครียดและแสดงอาการบ่งชี้ภาวะซึมเศร้าได้ดี คือ ผู้ที่มีกลยุทธ์การรับมือความเครียดในระดับสูง รับรู้หรือได้รับการสนับสนุนทางสังคมระดับต่ำ และมีความฉลาดทางจิตวิญญาณระดับต่ำ สอดคล้องกับแบบจำลองข้อเรียกร้องจากงาน ทรัพยากรของงาน (JD-R Model) ซึ่งอธิบายไว้ว่า หากแหล่งประโยชน์ของบุคคลมีไม่เพียงพอหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม บุคคลจะรู้สึกเกิดต้นทุนทางใจ ทำให้รู้สึกเครียด หรือหมดความสนใจต่อกิจกรรมที่ทำ (Bakker & Demerouti, 2014)

อย่างไรก็ดี พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีระดับกลยุทธ์รับมือความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง รับรู้การสนับสนุนทางสังคม และมีความฉลาดทางจิตวิญญาณในระดับสูง กล่าวคือ โดยมากนักศึกษามีแหล่งประโยชน์สนับสนุนเพียงพอ จึงไม่จำเป็นต้องระดมกลยุทธ์เพื่อรับมือกับปัญหามากเกินไป หรืออีกนัยอาจแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์การจัดการปัญหาที่มีอยู่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างบางส่วนแสดงอาการบ่งชี้ความรู้สึกเครียดและอาการซึมเศร้า วิทยาลัยจึงควรพิจารณาบริหารจัดการกิจกรรมของสถาบันให้เสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจแก่นักศึกษา ชี้แนะแนวทางการรับมือกับปัญหา พัฒนาระบบการคิดที่รับผิดชอบต่อความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเคยชินด้านการประเมินภาวะสุขภาพจิตของตนเอง พร้อมปลูกฝังทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกับผู้มีอาการทางจิตเวช

1.2 ควรกำหนดระบบมาตรฐานเพื่อการดูแล ส่งเสริม และป้องกันปัญหาสุขภาพจิตภายในสถาบัน โดยจัดให้มีหน่วยงานบริการให้คำปรึกษาที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ง่าย เสริมด้วยการจัดระบบส่งต่อผู้ป่วย

ไปยังโรงพยาบาลจิตเวช กรณีที่นักศึกษามีอาการบ่งชี้รุนแรง ทั้งนี้ กระบวนการใดก็ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักศึกษาและครอบครัวเป็นสำคัญ

1.3 การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยการจัดการความเครียดที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความรู้สึกเครียดและอาการซึมเศร้าในนักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรทุกหน่วยงานควรได้รับการอบรมหรืออย่างน้อยควรมีการส่งเสริมข้อมูลปัญหาสุขภาพจิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวนักศึกษาและผู้ปกครองที่มาใช้บริการมากขึ้น เพื่อลดปัญหาความห่างเหินและสร้างทัศนคติอันดีแก่นักศึกษาภายใต้การบริหารหลักสูตรโดยวิทยาลัยต่อไป

2) ข้อจำกัดในการทำวิจัย

2.1 ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้การเก็บข้อมูลและการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก

2.2 เสียโอกาสในการขอสัมภาษณ์นักศึกษาโดยตรง เนื่องจากขอบเขตการวิจัยด้านระยะเวลาที่มีอย่างจำกัดและข้อควรระวังด้านบทสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยยังไม่มีความเชี่ยวชาญมากพอ จึงจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงขั้นตอนการสัมภาษณ์นักศึกษา

2.3 ด้วยนโยบายการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ทำให้นักศึกษาบางส่วนต้องสลับกันเข้าชั้นเรียนร่วมกับการเรียนออนไลน์ ทำให้แนวทางการขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามสามารถดำเนินการได้เพียงขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเพื่อประชาสัมพันธ์เท่านั้น

2.4 นักศึกษาบางรายลงทะเบียนฝึกปฏิบัติภาคสนาม จึงไม่สามารถร่วมตอบแบบสอบถามการวิจัยได้ ผู้วิจัยเองจึงไม่สามารถเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลายได้มากพอ

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงข้อมูลจากการศึกษาในนักศึกษาบางส่วนเท่านั้น เพื่อให้การศึกษาวิจัยในอนาคตได้ได้รับข้อมูลที่ละเอียด เข้าถึงปัญหาและปัจจัยขับเคลื่อนให้นักศึกษาจบเล่าซ้ำได้ยิ่งขึ้น ควรเก็บข้อมูลจากผู้ที่ตั้งสถานภาพนักศึกษาทั้งหมด ในที่นี้หมายถึงศูนย์การศึกษาอื่นด้วย (ถ้ามี)

3.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยต้นกำเนิดความรู้สึกเครียดและอาการซึมเศร้าในนักศึกษา เพื่อนำมาอธิบายพฤติกรรมและเจตคติที่เกิดขึ้น

3.3 ควรพิจารณาถึงจำนวนข้อคำถาม และลำดับชุดคำถามให้เหมาะสม เนื่องจากจำนวนข้อคำถามที่มากเกินไปจะก่อให้เกิดความเหนื่อยล้าในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยอาจเก็บข้อมูลได้ล่าช้า หรือข้อมูลที่ได้รับไม่สามารถสะท้อนถึงผลที่แท้จริงได้

3.4 ควรพิจารณาเพิ่มขั้นตอนการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นแนวทางการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ทั้งนี้ ต้องระมัดระวังในการเลือกใช้ข้อคำถามและคำพูดในการสัมภาษณ์ ด้วยอาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2550). *แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST-20)*. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2564, จาก : <http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/697>
- กรมสุขภาพจิต. (2562). *"โรคซึมเศร้า" ทำใจพัง เช็กลิสต์สาเหตุและอาการ*. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2564, จาก : <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30114>
- กรมสุขภาพจิต. (2563). *ผ่า 4 กลุ่มความเครียดที่กระทบสุขภาพ เครียดแบบเราจัดอยู่กลุ่มไหน ?*. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564, จาก : <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30321>
- ธนาคารเกียรตินาคินภัทร. (พฤศจิกายน 2564). *เมื่ออุตสาหกรรมแข่งไม่ไหวหรือภาคบริการคือทางออกของไทย*. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 19 เมษายน 2565, จาก : <https://advicecenter.kkpfgr.com/en/money-lifestyle/money/economic-trend/service-sector-analysis>
- อัญญพิชชา ท้วมทับ, หยกแก้ว กมลวรรณ, สุกัญญา รุจิเมธธา และสุกัญญา รุจิเมธธา. (2563). แนวทางการป้องกันการออกกลางคันของนักศึกษาจากกลุ่มเสี่ยง กรณีศึกษา: วิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตถ์. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(6).
- โพรทิพย์ สันตะพันธุ์, ศิริพร บุสหงส์ และเชาวลิต ศรีเสริม. (2562). *ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น : บทบาทพยาบาล*. *วารสารเกื้อการุณย์*, 26(1), 187-199.
- วิทยาลัยดุสิตธานี. (2563ก). *รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิชาการ ครั้งที่ 6/2563*, วันที่ 11 กันยายน 2563, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยดุสิตธานี. (2563ข). *รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิชาการ ครั้งที่ 9/2563*, วันที่ 9 ธันวาคม 2563, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยดุสิตธานี. (2564ก). *รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิชาการ ครั้งที่ 5/2564*, วันที่ 17 มิถุนายน 2564, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยดุสิตธานี. (2565ก). *รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิชาการ ครั้งที่ 2/2565*, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยดุสิตธานี. (2565ข). *การประชุมคณะกรรมการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิชาการ ครั้งที่ 4/2565*, วันที่ 5 เมษายน 2565, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- ศรีจันทร์ พรจิราศิลป์ และชญานุตร์ นิรมร. (2554). *ความเครียดและวิธีการแก้ความเครียด*. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564, จาก : <https://pharmacy.mahidol.ac.th/knowledge/files/0047.pdf>
- สุดาร์ตน์ พิมลรัตนกานต์. (2558). *การศึกษาสาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงกรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคโนโลยีวิบูลย์บริหารธุรกิจรามอินทรา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร*. *วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน*, 1(1).
- อัญมณี มณีนิล. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- Åsberg, M., Nygren, A., Leopardi, R., Rylander, G., Peterson, U., et al. (2009). *Novel biochemical markers of psychosocial stress in women*. PLoS ONE, 4(1). Retrieved October 21, 2021. From: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0003590>
- Bakker, B. A., & Demerouti, E. (2014). *Job Demands-Resources Theory. Work and Wellbeing: A Complete Reference Guide, 3*. United States: Wiley-Blackwell.
- Bartolomucci, A., & Leopardi, R. (2009). *Stress and Depression : Preclinical Research and Clinical Implications*. PLoS ONE, 4(1). Retrieved October 17, 2021. From: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0004265>
- Carver, C. S. (1997). You want to measure coping, but your protocol is too long: Consider the brief cope. *International journal of behavioral medicine*, 4(1), 92-100.
- Cohen, S., Kamarck, T., & Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 386-396.
- Cooper J. (2021 July). *Stress and Depression*. Retrieved October 16, 2021. From: <https://www.webmd.com/depression/features/stress-depression>
- Renner H. (2018 August). *Depression and Stress Management*. Retrieved October 16, 2021. From: <https://www.healthline.com/health/depression/stress-management>
- Martin, E. K. (2017). *Depression*. Lundbeck, Switzerland.
- Nixdorf, I., Beckmann, J., & Nixdorf, R. (2020). *Psychological Predictors for Depression and Burnout Among German Junior Elite Athletes*. *Frontiers in Psychology*, 11. Retrieved October 17, 2021. From: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00601>
- Richard, S. L., & Susan, F. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer.
- Tamin S. K. (2013). Relevance of mental health issues in university student dropouts. *Occupational Medicine*, 63, 410-414.
- Tarekegne, W. M. (2015). Challenges students' face in their transition from primary to secondary school and the interventions schools take to ease the transition. *Educational Research and Reviews*, 10(5), 622-633.
- Vaez, M., Rylander, G., Nygren, A., Asberg, M., & Alexanderson, K. (2007). Sickness absence and disability pension in a cohort of employees initially on long-term sick leave due to psychiatric disorders in Sweden. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 42, 381-388.
- World Health Organization. (2017). *Depression and Other Common Mental Disorders : Global*

Health Estimates. (WHO/MSD/MER/2017.2).

Yerkes, R. M., & Dodson, J. D. (1908). The Relation of Strength of Stimulus to Rapidity of Habit-Formation. *Journal of Comparative Neurology and Psychology*, 18, 459-482.

อิทธิพลของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

The Influence of Quality Standards of Agritourism and Tourist Attraction
Management Affecting the Sustainability of Agritourism

วิไลลักษณ์ รักบำรุง¹, ทวีป พรหมอยู่² และ คัทลียา จันดา³

Wilailuk Rakbumrung¹, Taweep Promyoo² and Kathaleeya Chanda³

^{1,2,3}College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

Email : Wilailuk.ra@ssru.ac.th¹, Taweep.pr@ssru.ac.th² and Kathaleeya.ch@ssru.ac.th³

Received May 12, 2022 & Revise June 5, 2022 & Accepted June 10, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 264 ราย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ วิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 81.6 ด้านที่ส่งผลมากที่สุดคือ ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว รองลงมาคือ ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และคุณค่าทางกายภาพและชีวภาพตามลำดับ

ปัจจัยด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 79.5 ด้านที่ส่งผลมากที่สุด คือ การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ ด้านการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น ตามลำดับ

คำสำคัญ: มาตรฐานคุณภาพ การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ความยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

The objectives of this research were to explore the influence of quality standards in agritourism and the management of tourism attractions that affect the sustainability of agritourism. The quantitative research was conducted with 264 informants as a sampling group of agritourism operators through multi-stage sampling. The research instruments were questionnaires whereas data analysis was conducted by using descriptive statistics to gain values of frequency, percentage, mean, standard deviation and the inferential statistical analysis was the multiple regression.

The research findings reveal that the Influence of quality standards of agritourism affecting the sustainability of agritourism can be predicted by 81.6 percent consisting of the following aspects; attractive potential of agritourism as the most affecting one followed by potential of agritourism management, the knowledge, innovation and wisdom value, potential of agritourism tourist services, and physical and biological values, respectively.

The influence of tourist attraction management affecting the sustainability of agritourism can be predicted by 79.5 percent consisting of the following aspects; an increase of benefits and reduction of negative environmental effects as the most affecting one followed by effective sustainability management, an increase of benefits and reduction of negative cultural effects towards communities and tourists and increase of benefits and reduction of negative social-economic effects towards local communities, respectively.

Keywords: Quality Standards, Tourist Attraction Management, Sustainability, Agritourism

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีการปรับปรุงรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม พลวัตเหล่านี้ได้เปลี่ยนการท่องเที่ยวให้กลายเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักสำหรับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม (The World Tourism Organization, 2019a) ทั้งนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 มีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากการล็อกดาวน์ ห้ามมิให้มีการเดินทางระหว่างประเทศ รวมถึงจำนวนของนักท่องเที่ยวต่างชาติในแต่ละประเทศลดลง จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) ระบุถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวโลก จากผลกระทบของโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจะลดลง 20% เป็น 30% ในปี 2020 (The World Tourism Organization, 2020b) ซึ่งเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 ที่ผ่านมามีองค์การอนามัยโลก (WHO) ออกแถลงการณ์ระบุว่า ไวรัสโควิด-19 ได้เข้าสู่

ภาวะแพร่ระบาดใหญ่ หลังมีการลุกลามไปยังหลายประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก (World Health Organization, 2019) สำหรับประเทศไทยด้านการท่องเที่ยวก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทย ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2563 ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันในปี 2562 ร้อยละ 38.01 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ในช่วงที่ผ่านมาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญทั้งมิติทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเป็นแหล่งที่มาของการสร้างรายได้หลักให้กับประเทศ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังช่วยทำให้เกิดรายได้ และนำมาซึ่งการกระจายความเจริญไปสู่ระดับภูมิภาค ลดปัญหาความยากจน และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชาชนได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) ซึ่งการท่องเที่ยวมีหลากหลายรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่สร้างรายได้และได้รับความนิยม เนื่องจากเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับประชากร (Jagdale, Gawali, & Sabale, 2014) โดยขนาดตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั่วโลกมีมูลค่า 69.24 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2562 และคาดว่าจะสูงถึง 117.37 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2570 โดยมี CAGR 7.42% ในช่วงระยะเวลาคาดการณ์ (Fortune Business Insights Pvt. Ltd., 2020) เมื่อพิจารณาพื้นที่ในประเทศไทยส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำไร่ ทำนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และยังส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับภาคการผลิตต่าง ๆ หลากหลายสาขาที่ให้ผลตอบแทนสูง (เพ็ญฤทัย เสงี่ยมศิลป์และคณะ, 2561) ทั้งนี้จากการดำเนินการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังพบปัญหาหลายด้าน ประกอบกับในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ จำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง ส่งผลทำให้รายได้และสภาพเศรษฐกิจลดลง รวมถึงวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไปกลายเป็นชีวิตปกติใหม่ (New Normal) ที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตคนในโลก ซึ่งการท่องเที่ยวก็ต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) อีกทั้งผู้ประกอบการขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านมาตรฐานการท่องเที่ยว และรูปแบบการให้บริการยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวได้ (Juniarta, 2018) นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย และด้านอื่น ๆ อาทิ แผ่นดินไหว น้ำท่วม และภัยแล้ง ปัญหาการเปลี่ยนสภาพภูมิอากาศ และปัญหาโรคระบาด (Tsai, Wu, Wall, & Linliu, 2016) จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางคนไม่สามารถดำเนินกิจการให้ประสบความสำเร็จได้ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่สามารถดำเนินการต่อได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางแห่งต้องปิดกิจการหรือยุติการดำเนินการไป

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยที่แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังต้องเผชิญกับความท้าทายสูง แม้สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 คลี่คลายหรือดีขึ้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ รวมถึงการขยายผลสู่การพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวรูปแบบ

อื่น ๆ สำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถใช้เป็นแนวทางการบริหารและจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยุกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระยะยาวให้สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สมมติฐานการวิจัย

1. มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557ก; จิรนนท์ เข็มขันธุ์, 2561; ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และมุขสุดา พูลสวัสดิ์, 2556; Thi, Tuyen, Linh, Viet, & Mai Anh, 2020) ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันแตกต่างจากรูปแบบเดิม เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จต้องมีศักยภาพในการบริหารจัดการและเต็มใจที่จะแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว (The Farm-Based Education Network, 2019)

จากการศึกษาแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว โดยที่นักท่องเที่ยวได้รับ

ความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตร ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร
การเกษตร และสิ่งแวดล้อม

2. มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พิจารณาจากองค์ประกอบของอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวมี 5 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว 2) ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
3) ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรม และ 5) ปัจจัยด้านที่พัก
ร่วมกับมุมมองด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ 1) ปัจจัยด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) ปัจจัยด้านแหล่งเรียนรู้
ทางการเกษตร 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและความเข้มแข็ง 4) ปัจจัยด้านความมีไมตรีจิต และ
5) ปัจจัยด้านความปลอดภัย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557ก; จีรนนท์ เข็มขันธุ์, 2561; เพียงฤทัย
เสี่ยมศิลป์ และคณะ, 2561; Roman, Roman & Prus, 2020) ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ
ในทุก ๆ ด้าน ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของ
คนส่วนใหญ่ในพื้นที่ การมุ่งใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด รวมถึง
การให้ความสำคัญต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมนั้น ๆ การปรับตัวเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งจำเป็นแต่
ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับหลักการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งภาคธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และภาครัฐ
ต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคและวางอยู่บนหลักการ ผลจากการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ นำมาซึ่ง
การกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกเป็น 2 ด้าน 5 องค์ประกอบ (กระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬา, 2557ก) ดังนี้

1. ด้านศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่
1.1) คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความ
โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ สามารถกระตุ้นจูงใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวชมได้ และ 1.2) คุณค่า
ด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา หมายถึง รูปแบบการดำเนินกิจกรรมการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวที่
สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประโยชน์จาก
การท่องเที่ยว

2. ด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) ศักยภาพการบริหาร
จัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ
แบบแผน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน และได้รับการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว 2.2)
ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว ความพร้อม
ในด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ปลอดภัย รวมทั้งได้รับความรู้และ
ความสนุกสนานเพลิดเพลินในระหว่างการท่องเที่ยว และ 2.3) ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว หมายถึง
การจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ไปพร้อมกับความสนุกสนาน
เพลิดเพลิน

3. การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ได้นำหลักเกณฑ์ GSTC (Global Sustainable Tourism Criteria) ทั้ง 4 ด้าน มาปรับใช้ในการดำเนินงาน (บุรณิน รัตนสมบัติ, 2557; รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร, 2558; เสรี วรพงษ์, 2557; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.), 2559; Global Sustainable Tourism Council, 2019) ประกอบด้วย

- 3.1 การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ
- 3.2 การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น
- 3.3 การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว
- 3.4 การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม

4. ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นอนาคตต้องยอมลดทอน หรือต้องประนีประนอมความสามารถในการใช้ทรัพยากรนั้น (เสรี วรพงษ์, 2557) หากพิจารณาถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน หมายถึง ระบบการเกษตรที่มีความสมดุลกันระหว่างสภาพแวดล้อม คนในชุมชนและการสร้างรายได้ทั้งในรูปตัวเงินหรือไม่ก็ตาม ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบสื่อได้ถึง การพึ่งพาซึ่งกันและกัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557ก) หลักการสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสร้างสมดุลระหว่าง 3 มิติ ของการพัฒนา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562ค; นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์, 2562; รสดา เวชภูพานธุ์ และสุมาลี สันติพลวุฒิ, 2561; Kazlouski, Ganski, Platonenka, Vitun, & Sabalenka, 2020; Tseng, Chang, Wu, Remen Lin, Kalnaovkul, & Tan, 2019) อันได้แก่

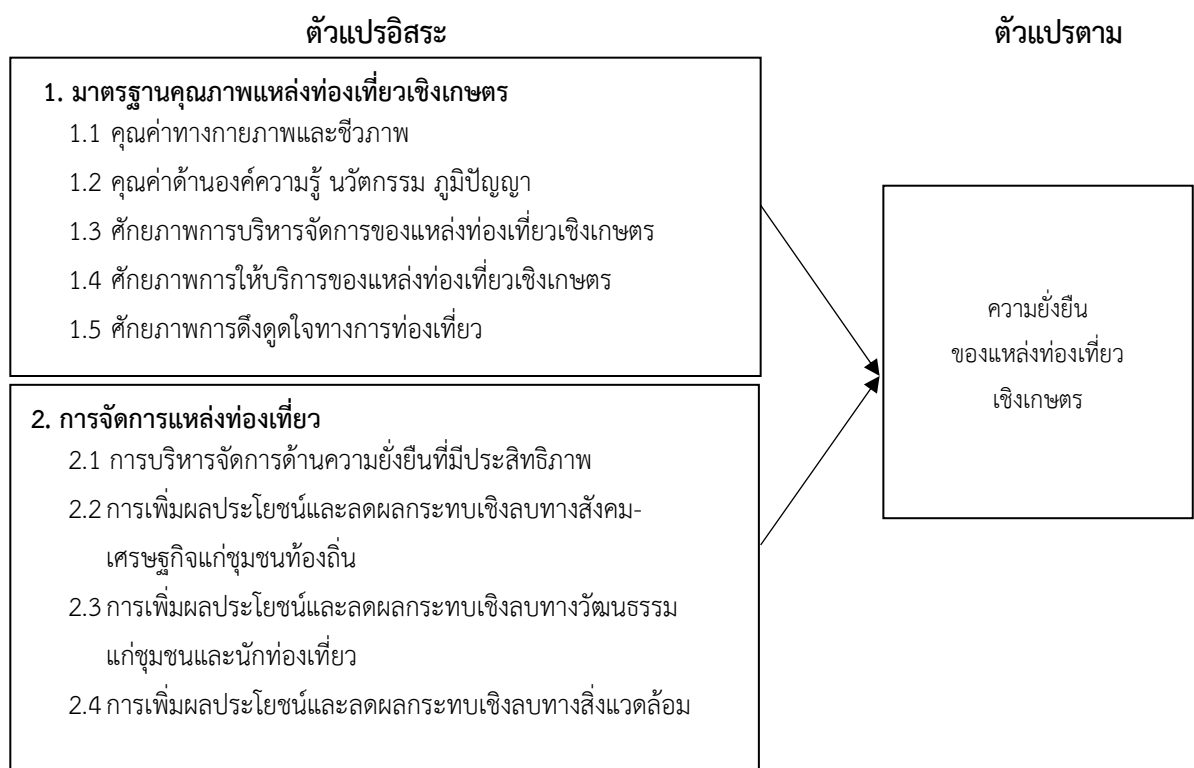
1. มิติการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ กระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคมโดยเฉพาะคนที่มีรายได้ต่ำ
2. มิติพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีสมรรถนะและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
3. มิติพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้ การปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้ โดยให้สามารถผลิตมาทดแทนทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้วหมดไปได้

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถนำมาเป็นกลยุทธ์สำคัญในการแก้ปัญหา และฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้เนื่องจาก 1) รูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ทำให้มีรายได้หมุนเวียนในประเทศอย่างมากมาย 2) เกิดการจ้างงานและก่อให้เกิดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ 3) สร้างรายได้ของคนในท้องถิ่น 4) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องแก่คนท้องถิ่น อาทิ การผลิตสินค้าทางการเกษตร การขายอาหาร การขายของที่ระลึก การบริการที่พัก การนำเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างรายได้ให้กับคนท้องถิ่น และ 5) ทำให้มนุษย์มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเหลือเก็บไว้ใช้ได้อย่างยาวนาน เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายธรรมชาติทรัพยากรธรรมชาติ จึงยังคงความเป็นธรรมชาติอย่าง

แท้จริงและชุมชนในท้องถิ่นก็ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นไว้ได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562ค)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการแหล่งท่องเที่ยว และความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถสรุปองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย และนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 768 ราย จากฐานข้อมูลผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) ประกอบด้วย ภาคเหนือ จำนวน 168 ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 141 ราย ภาคกลาง 185 ราย ภาคตะวันออก 117 ราย ภาคตะวันตก 54 ราย และภาคใต้ 103 ราย **กลุ่มตัวอย่าง** คือ ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

จากสูตรทาร์ยามาเน่ (Yamane, T., 1967) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้เท่ากับร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 264 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2558) ดังนี้ 1) สุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก มาร้อยละ 50 สุ่มเลือกภาคที่จะเป็นตัวแทน จาก 6 ภาค เหลือ 3 ภาค โดยสุ่มได้ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก 2) สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้จังหวัดในแต่ละภาคเป็นชั้นภูมิ เนื่องจากแต่ละจังหวัดมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แตกต่างกัน จึงกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิเป็นสัดส่วนกับจำนวนหน่วยทั้งหมดในชั้นภูมินั้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวตามจำนวนในแต่ละชั้นภูมิ และ 3) สุ่มอย่างง่ายในแต่ละจังหวัดตามรายชื่อผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้ครบตามจำนวนที่คำนวณกลุ่มตัวอย่างไว้ คือ จำนวน 264 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มี 5 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตอนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตอนที่ 4 ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำผลการพิจารณามาคำนวณหาความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถาม ด้วยวิธีคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index-IOC) พิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.500 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.670 ถึง 1.000 ถือว่าผ่านเกณฑ์ และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ด้วยการเก็บข้อมูลกับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) พิจารณาค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.700 ขึ้นไป (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2558) โดยผลการตรวจสอบพบว่า ภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.985 ถือว่าผ่านเกณฑ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและเก็บข้อมูลผ่าน Google form โดยส่งข้อมูลทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และช่องทางไลน์ตามรายชื่อและที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการโทรศัพท์ติดตามจนกว่าจะได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์และครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ คือ 264 ราย

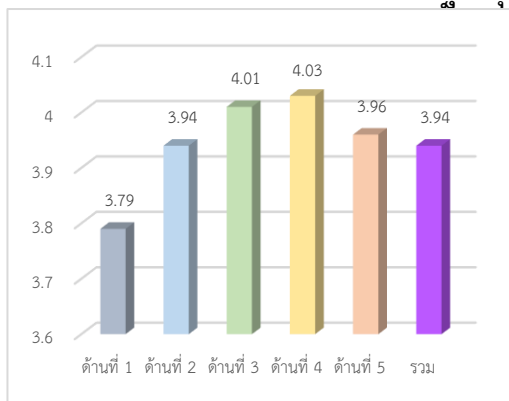
5. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ วิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุ

6. ระยะเวลาการวิจัย ตุลาคม 2562 - กันยายน 2563

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 159 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.23 ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 94 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.61 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 114 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.18 มีรายได้ต่อเดือน 40,001- 50,000 บาท จำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.95 และมีประสบการณ์ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 16-20 ปี จำนวน 87 รายคิดเป็นร้อยละ 32.95 ด้านข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแบบชุมชนหรือกลุ่มชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันพัฒนาภูมิปัญญาทางการเกษตร จำนวน 98 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 37.12 ส่วนใหญ่มีบุคลากร จำนวน 15-20 คน จำนวน 93 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 35.23 ระยะเวลาในการดำเนินการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 6-10 ปี จำนวน 87 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 32.95

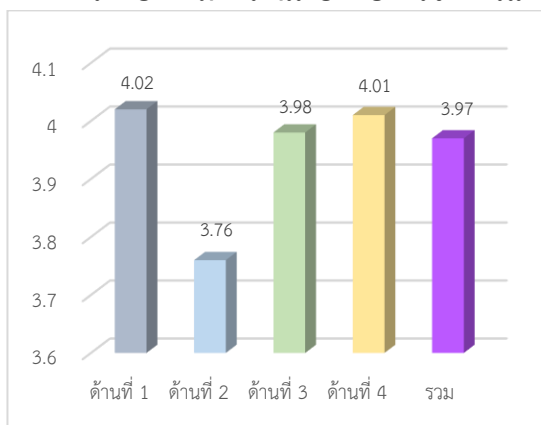
ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากภาพที่ 2 ผลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านที่ 4 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) รองลงมาคือ ด้านที่ 3 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 1 คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$)

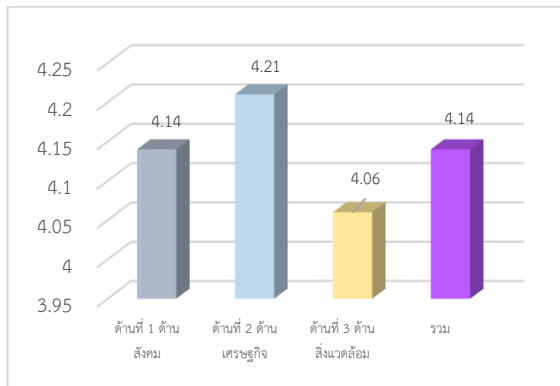
ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

จากภาพที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$) รองลงมาคือ ด้านที่ 4 การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 2 การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$)

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากภาพที่ 4 ระดับความคิดเห็นของความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านที่ 2 เศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) รองลงมาคือ ด้านที่ 1 สังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 3 สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$)

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

1. อิทธิพลของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.279	.120		10.678	.000*
X _{1.1} คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ	.042	.020	.063	2.083	.038*
X _{1.2} คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา	.052	.026	.078	1.989	.048*
X _{1.3} ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	.202	.074	.214	2.721	.007*
X _{1.4} ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	.068	.031	.075	2.205	.028*
X _{1.5} ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	.678	.072	.828	9.423	.000*
R=.905 R ² = .820 Adjusted R ² =.816 SE=.261 Durbin-Watson=1.508					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่า Adjusted R² เท่ากับ .816 หมายถึง มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถร่วมกันอธิบายได้ร้อยละ 81.6 เมื่อทดสอบตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามครั้งละตัว โดยสามารถอธิบายในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดคือ ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (ค่า Beta = .828, P-value = .000) รองลงมาคือ ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ค่า Beta = .214, P-value = .007) คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา

(ค่า Beta = .078, P-value = .048) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ค่า Beta = .075, P-value = .028) และคุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ (ค่า Beta = .063, P-value = .038) สามารถนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\widehat{SOA} = 0.063X_{1.1} + 0.078X_{1.2} + 0.214X_{1.3} + 0.075X_{1.4} + 0.828X_{1.5}$$

หมายเหตุ $\widehat{SOA}$ หมายถึง Sustainability of Agritourism คือ ตัวแปรตาม ด้านความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปของคะแนนมาตรฐาน

2. อิทธิพลของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.973	.113		8.625	.000*
X _{2.1} การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ	.288	.057	.308	5.071	.000*
X _{2.2} การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น	.049	.023	.073	2.141	.033*
X _{2.3} การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว	.132	.053	.187	2.488	.013*
X _{2.4} การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม	.324	.068	.387	4.733	.000*
R=.893 R ² =.798 Adjusted R ² =.795 SE=.276 Durbin-Watson=1.613					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า Adjusted R² เท่ากับ .795 หมายถึง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถร่วมกันอธิบายได้ร้อยละ 79.5 เมื่อทดสอบตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามครั้งละตัว โดยสามารถอธิบายในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุด คือ การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม (ค่า Beta = .387, P-value = .000) รองลงมา คือ การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ (ค่า Beta = .308, P-value = .000) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว (ค่า Beta = .187, P-value = .013) และการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น (ค่า Beta = .073, P-value = .033) สามารถนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\widehat{SOA} = 0.308X_{2.1} + 0.073X_{2.2} + 0.187X_{2.3} + 0.387X_{2.4}$$

หมายเหตุ $\widehat{SOA}$ หมายถึง Sustainability of Agritourism คือ ตัวแปรตาม ด้านความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปของคะแนนมาตรฐาน

จากผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทุกด้านมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลตามขนาดของอิทธิพล ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 โดยปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว รองลงมาคือ ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านคุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ ตามลำดับ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีความโดดเด่นที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการนำองค์ความรู้ และนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรมาประยุกต์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความทันสมัยมากขึ้น นอกจากนี้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการจัดบริการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และลักษณะทางกายภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ มีความสมบูรณ์ สวยงาม มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น จากผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557ก) ที่ได้อธิบายการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้ได้มาตรฐานส่งผลต่อความยั่งยืนโดยพิจารณาจาก 1) ด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย การมีศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และ 2) ด้านศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ ปัญญาดา นาดี (2561) ที่ได้อธิบายถึง ปัจจัยด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่ความยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ ประทับใจและมีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการบริการการท่องเที่ยวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษารดี ภู่มาลี และกนิษฐา แยมโพธิ์ใช้ (2563) ผลการวิจัย พบว่า การให้บริการการท่องเที่ยวทางการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ โดยจัดการบริการที่มีความหลากหลายเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในด้านคุณค่าองค์ความรู้ นวัตกรรมและภูมิปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ Roman et al. (2020) โดยได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ และนวัตกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขัน มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น อาทิ นวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมการตลาด และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ โดยมีการปรับปรุงสินค้า บริการและบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร ส่วนในด้านภูมิปัญญา ประเพณีท้องถิ่น และด้านคุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐฐวุฒิ ทรัพย์อุปลัมภ์ (2558)

ได้อธิบายถึงการนำภูมิปัญญามาสรางมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยสามารถนำภูมิปัญญาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ รวมถึงลักษณะทางกายภาพและชีวภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องมีการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์สวยงาม มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถรับรู้หรือสัมผัสได้เมื่อมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ทั้งนี้จากผลการวิจัย พบว่า ด้านศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุด เนื่องจากประเทศไทย เป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์ประจำชาติและทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย อีกทั้งพื้นที่ในประเทศไทยส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำไร่ ทำนามีทรัพยากรทางการเกษตรที่สมบูรณ์และหลากหลาย ภาครัฐจึงให้ความสำคัญและพัฒนาส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกร และยังส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ สอดคล้องกับความต้องการและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวในระดับชาติและ/หรือนานาชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ จีรนนท์ เข็มชัน (2561) ได้อธิบายแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต โดยการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม ควรมีการส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชนที่สามารถดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงฤทัย เสงี่ยมศิลป์ และคณะ (2561) โดยผลการวิจัย พบว่า ด้านการดึงดูดใจและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นปัจจัยที่เด่นชัดที่สุดของชุมชน เนื่องจากมีความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติสำหรับการผลิตและการท่องเที่ยว ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัย อิทธิพลของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 โดยปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ ด้านการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ภายใต้แนวคิดการสร้างการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรและเกิดความยั่งยืนในมิติด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สืบไป ตลอดจนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับด้านการบริหารจัดการความยั่งยืนผู้ประกอบการมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สมาชิกในกลุ่มทราบถึงบทบาทหน้าที่ ภารกิจ ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และนำมาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการจัดสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว มีมาตรการในการอนุรักษ์ และปกป้อง

ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น มีการเผยแพร่และจัดเตรียมแนวทางที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ลดผลกระทบแง่ลบ และสนับสนุนพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในเชิงบวก รวมถึงมีการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคมเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการติดตามผลประโยชน์เชิงสังคม เศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการดำเนินการฟื้นฟูแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรม สร้างความตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Global Sustainable Tourism Council (2019) และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (2561) โดยมีการนำเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษให้เกิดความยั่งยืน ครอบคลุมมิติการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจ-สังคม การส่งเสริมผลประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมผลประโยชน์และลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุด เนื่องจากด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญ ชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ระบบนิเวศมีความสมดุล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี วรพงษ์ (2557) ได้อธิบายถึงสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนจะสามารถดำเนินการให้สำเร็จได้นั้น ต้องใช้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะการนำสิ่งแวดล้อมมาปรับใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะทำให้มนุษย์มีความรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุรณิน รัตนสมบัติ (2557) ผลการวิจัย พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐนนท์ พงศ์วิริทธิ์ธร (2558) โดยผลการวิจัย พบว่า การเพิ่มผลประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ค้นหาความหลากหลายของทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นจุดขาย และเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถขยายองค์ความรู้ด้านมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ทุกด้านมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงมีข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกด้าน ควรมีการพัฒนาศักยภาพให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ โดยการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อฝึกอบรมในเรื่องมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จัดให้มีระบบพี่เลี้ยงหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้และเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการทางการท่องเที่ยวเพื่อถ่ายทอดและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อสืบทอดกิจการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกิดความยั่งยืน
2. ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความน่าสนใจ และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ จัดการบริการการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม และภูมิปัญญาเพื่อนำมาใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนาลักษณะกายภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ ให้มีความสมบูรณ์สวยงาม มีความโดดเด่น สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกด้าน ควรมีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และนำศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดมูลค่า ที่จะส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้นอย่างเห็นผลในเชิงประจักษ์
4. ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดการธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และไม่ส่งผลเสียต่อสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในด้านการพัฒนาจิตสำนึกนักท่องเที่ยว โดยสถานที่ท่องเที่ยวควรสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาควรร่วมมือกับชุมชนในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาพื้นที่ของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ส่งเสริม สนับสนุนและเอื้อต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกิดความยั่งยืน รวมถึงควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกิดความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยครั้งนี้ทำงานวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น ควรมีการทำวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการบูรณาการที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก กว้างขวาง ชัดเจนและครอบคลุม ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการจัดการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด รวมถึงศึกษาแต่ละการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ ของประเทศไทย เพื่อนำผลไปพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน

3. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาการวัดผลความสำเร็จเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาดัชนีชี้วัด และตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4. ควรมีการทำวิจัย เพื่อศึกษารวบรวม และจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านแหล่งเกษตร รวมถึงฐานข้อมูลของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อนำมาอนุรักษ์ รื้อฟื้น ประยุกต์ และพัฒนาต่อยอด สร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ในชุมชน หรือนำเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืน

5. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาความรู้ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการส่งเสริมการตลาดแบบบูรณาการที่หลากหลายช่องทาง ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นที่รู้จักของสาธารณชนโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในประเทศหรือต่างประเทศที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างครบวงจร อาทิ ระบบขนส่งสาธารณะ โดยพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้นให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ระบบสาธารณูปโภค ที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร ร้านของฝาก และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความสะดวก และสามารถใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557ก). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559ข). *โครงการทิศทางการพัฒนาท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะ 10 ปี*.

สืบค้นจาก <https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt>

/policy/article_attach/02FinalReportDirection10Year.pdf.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562ค). *โครงการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. สืบค้นจาก

https://mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=12288.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563ง). *COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย*. สืบค้นจาก

<https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/41TourismEconomicVol4.pdf>.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *ฐานข้อมูลผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. สืบค้นจาก

<http://agrotourism.doae.go.th/>.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2558). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สามลดา.

จิรนนท์ เชมพันธ์. (2561). มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย. *วารสารเกษตรพระจอม*

เกล้า 2561:36(2), 162-167. สืบค้นจาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/agritechjournal>

</article/view/159663/115414>.

- ณัฐรุณี ทรัพย์อุปถัมภ์. (2558). เอกสารประกอบการสอน รายวิชาภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. สืบค้นจาก <http://www.academy.rbru.ac.th/uploadfiles/books/58-2018-08-01-08-35-18.pdf>.
- นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์. (2562). ผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อชุมชนรอบบริเวณอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ. 20(2), 139-150. สืบค้นจาก https://he02.tci-thaijo.org/index.php/spsc_journal/article/view/240461/163894.
- บุรณิน รัตนสมบัติ. (2557). การพัฒนาตัวแบบเชิงกลยุทธ์การจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนในอนาคตของวิสาหกิจขนาด ใหญ่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Buranin_Rattanasombat_Doctor/fulltext.pdf.
- ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และมุขสุดา พูลสวัสดิ์. (2556). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโครงการที่ได้รับ การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สืบค้นจาก https://repository.rmutp.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/1917/LARTS_58_06.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- ปัญญาดา นาคี. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่ความยั่งยืน. วารสารมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 8(2), 113-124. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHSocSci/article/view/130771>.
- เพ็ญฤทัย เสงี่ยมศิลป์ และคณะ. (2561). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลวังยาว อำเภอศรี ประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. สืบค้นจาก <http://www.rdi.rmutsb.ac.th/2011/download/n60/6.pdf>.
- รัฐนนท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวง ปางตะ. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี. 9(1); 19-35. สืบค้นจาก <https://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/395>.
- รศดา เวชฎาพันธ์ และสุมาลี สันติพลวุฒิ. (2561, กุมภาพันธ์). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในจังหวัดลพบุรี. ใน สุทธิพันธุ์ แก้วสมพงษ์ (บ.ก.), ศาสตร์เกษตรสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์. การประชุมทาง วิชาการ ครั้งที่ 56 สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (น. 360-370). สืบค้น จาก https://kukrdb.lib.ku.ac.th/proceedings/kucon/search_detail/result/382860.
- เสรี วรพงษ์. (2557). สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. INTEGRATED SOCIAL SCIENCE JOURNAL, FACULTY OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES, MAHIDOL UNIVERSITY, 1(1), 170-185. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issmhu/article/view/145918/107656>.
- อุษารดี ภูมาลี และกนิษฐา แย้มโพธิ์ใช้. (2563). ศักยภาพของชุมชนเกษตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ใน สุทธิพันธุ์ แก้วสมพงษ์ (บรรณาธิการ), นวัตกรรม สร้างสรรค์ไทย เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาอย่างยั่งยืน. การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 58 (หน้า 402-409).

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้นจาก

https://kukrdb.lib.ku.ac.th/proceedings/kucon/search_detail/result/408872.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) และ Global Sustainable Tourism Council). (2559). *เอกสารจากการสัมมนา Global Sustainable Tourism Criteria*. สืบค้นจาก <https://dputhp.files.wordpress.com/2016/08/gstc.pdf>.

Fortune Business Insights Pvt. Ltd. (2020). *The global agritourism market size was valued at \$69.24 Billion in 2019 & is projected to reach \$117.37 Billion by 2027, with a CAGR of 7.42% during the forecast period*. Retrieved from <https://www.fortunebusinessinsights.com/agritourism-market-103297>.

Global Sustainable Tourism Council. (2019). *GSTC Destination Criteria Version 2.0*. Retrieved from <https://www.gstcouncil.org/wp-content/uploads/GSTC-Destination-Criteria-v2.0.pdf>.

Jagdale, U. G., Gawali, S. B. & Sabale, K. D. (2014). A GEOGRAPHICAL STUDY OF AGRO-TOURISM IN JUNNAR TAHSIL WITH SPECIAL REFERENCE TO PARASHAR AGRO-TOURISM CENTRE. *International Journal of Advance and Applied Research (IJAAAR)*. 1(3). Retrieved from <https://ijaar.co.in/wp-content/uploads/2021/07/010308.pdf>.

Juniarta, P. A. K. (2018). Community Service of Agro Tourism In Sibetan Village. *International Journal of Community Service Learning*. 3(1), 18-25. Retrieved from <https://ejournal.undiksha.ac.id/index.php/UJCSL>.

Kazlouski, V., Ganski, U., Platonenka, A., Vitun, S., & Sabalenka, I. (2020). Sustainable Development Modeling of Agritourism Clusters. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 42(2), 118-127. Retrieved from <https://ejournals.vdu.lt/index.php/mtsrbid/article/view/653>.

Roman, M., Roman, M., & Prus, P. (2020). Innovations in Agritourism: Evidence from a Region in Poland. *Sustainability*. 12(12), 1-21. Retrieved from <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/12/4858>.

The Farm-Based Education Network. (2019). *A Guide to Successful Agritourism Enterprises*. Shelburne Farms, University of Vermont Extension. Retrieved from https://www.uvm.edu/sites/default/files/Vermont-Agritourism-Collaborative/2019_BestPracticesAgritourism-FINALDRAFT-lores.pdf.

The World Tourism Organization. (2019a). *International Tourism Highlights 2019 Edition*. Retrieved from <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>.

- The World Tourism Organization. (2020b). *INTERNATIONAL TOURIST ARRIVALS COULD FALL BY 20-30% IN 2020*. Retrieved from <https://www.unwto.org/news/international-tourism-arrivals-could-fall-in-2020>
- Thi, N. Q., Tuyen, H. V., Linh, N. T., Viet, D. H., & Mai Anh, T. T. (2020). POTENTIAL OF AGRI-TOURISM IN VO NHAI DISTRICT, THAI NGUYEN PROVINCE. *TNU Journal of Science and Technology*. 225(03), 133–142. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Nguyen-Thi-18/publication/340559980_POTENTIAL_OF_AGRITOURISM_IN_VO_NHAI_DISTRICT_THAI_NGUYEN_PROVINCE/links/5e9c8e1f92851c2f52b26cbd/POTENTIAL-OF-AGRI-TOURISM-IN-VO-NHAI-DISTRICT-THAI-NGUYEN-PROVINCE.pdf.
- Tsai, C., Wu, T., Wall, G., & Linliu, S. (2016). Perceptions of tourism impacts and community resilience to natural disasters, *Tourism Geographies*, 18(2), 152-173. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/14616688.2016.1149875>.
- Tseng, M., Chang, C., Wu, K. Remen Lin, C., Kalnaovkul, B., & Tan. R. (2019). Sustainable Agritourism in Thailand: Modeling Business Performance and Environmental Sustainability under Uncertainty. *Sustainability*. 11(15), 4087. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/su11154087>.
- World Health Organization. (2019). *WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020*. Retrieved from <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--11-march-2020>.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.) Harper and Row, New York.

ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยีและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มี
ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ SMART DEVICES ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร
Technology advantage and technology adoption factors related to
SMART DEVICES purchase decision of Bangkok population.

อรรถพล บวรธรรมจักร¹, พุฒิธร จิรายุส², และ ธนัยนันท์ ธนันทปัทม³

Atthaphon Bowornthammjak¹, Puttithorn Jirayus², Tanainan Tanantpapat³

¹Graduate Student in Master of Business Administration, Southeast Asia University.

^{2,3} Lecturer, Master of Business Administration Program, Southeast Asia University

E-mail: s6341420007@sau.ac.th

Received June 23, 2022 & Revise June 30, 2022 & Accepted June 30, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครในการเลือกซื้อ Smart Devices ศึกษาปัจจัยด้านความได้เปรียบทางเทคโนโลยี และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์การตลาดเพื่อวางแผนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันและแนวโน้มของตลาดในอนาคตอันใกล้ได้ โดยใช้การสุ่มแบบสอบถามประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson' Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำหลัก: Smart Devices, การแข่งขันด้านเทคโนโลยี, การยอมรับเทคโนโลยี, การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The purpose of this study was to survey the behavior of consumers in the Bangkok metropolitan area in purchasing Smart Devices in the home. The study of factors of technological advantage and technology adoption factors in order for entrepreneurs to know the factors affecting the decision to buy Smart Devices for the population living in Bangkok and use the data for market analysis to plan product development in accordance with current consumer needs and market trends in the near future. 400 samples of the population living in Bangkok were randomly questioned and analyzed the relationship. using the test Pearson' Correlation Coefficient.

The results showed that technology adoption factors, technology advantage factor affected to the decision to purchase Smart Devices in the home of the population living in Bangkok with a statistically significant correlation at the 0.01 level.

Keywords: Smart Devices, Technology Advantage, Technology Adoption, Purchase Decision

1.1 ความสำคัญ

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ตั้งแต่ปี 2563 – 2564 และมีแนวโน้มต่อเนื่องไปจนถึงอนาคต ทัวโลกรวมถึงประเทศไทย ได้เผชิญกับวิกฤตโรคระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบในหลายด้าน ผลกระทบหนึ่งที่เกิดขึ้นคือธุรกิจต่างๆ เกิดการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ (New normal) โดยให้พนักงานมีการทำงานจากที่บ้าน (Work from home) หรือลดการติดต่อโดยตรงกับลูกค้า โดยการไม่ต้องไปพบถึงที่ เปลี่ยนเป็นใช้วิธีการประชุมผ่านระบบทางไกล (VDO conference meeting) มากยิ่งขึ้น

ซึ่งสวนทางกันกับดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) ส.ค. 64 อยู่ที่ระดับ 87.71 หดตัว 4.15% เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันในปีก่อนหน้า (YoY) หลังจากที่ได้ค่า MPI เพิ่มขึ้นติดต่อกันนาน 5 เดือน แต่การผลิตเพื่อส่งออกยังคงขยายตัวได้ดีต่อเนื่อง ขณะที่ ภาพรวม 8 เดือน ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมขยายตัว 7.13% อุตสาหกรรมหลักยังขยายตัว อาทิ ยานยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม สำหรับการส่งออกของไทยยังมีแนวโน้มของการขยายตัวที่ดี โดยการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม 2564 ขยายตัวร้อยละ 3.25 มูลค่า 17,100.80 ล้านบาท การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ 19.74 มูลค่า 16,436.60 ล้านบาท โดยการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สคอ.), 2564)

จากการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ส่งผลให้อุปกรณ์ต่างๆ ที่ผู้บริโภคมักใช้ในชีวิตประจำวัน วันไม่ว่าจะ เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน เครื่องมือสื่อสาร เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์หรือแม้แต่สินค้าอุปโภคบริโภคอย่างแว่นตา และนาฬิกา เป็นต้น มีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่โหมดการทำงานแบบฉลาดขึ้น โดยมักเรียกอุปกรณ์เหล่านั้นว่า “อุปกรณ์อัจฉริยะ” (Smart Devices) จากเทรนด์การเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีในอุปกรณ์ต่างๆ ไปสู่ระบบการทำงานแบบอัจฉริยะมากขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้การตอบรับการใช้งานอุปกรณ์อัจฉริยะในวงกว้างมากขึ้น ทำให้ตลาดอุปกรณ์อัจฉริยะมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและส่งผลให้เกิดการยกระดับเทคโนโลยีของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรม ผู้บริโภคไทยน่าจะยังมีความต้องการใช้อุปกรณ์อัจฉริยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีการขยายการใช้งานไปยังอุปกรณ์อัจฉริยะที่หลากหลายขึ้นโดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ซึ่งแนวโน้มดังกล่าว ย่อมนำมาซึ่งการเติบโตของตลาดอุปกรณ์อัจฉริยะในไทย (ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย, 2561)

จากแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่องของตลาด Smart Devices และมีการแข่งขันทางการตลาดที่สูงในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยีและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในหมวดเครื่องใช้ไฟฟ้า ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการใช้ Smart Devices และยังส่งผลให้ค่าดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม(MPI) ของประเทศไทยเติบโตได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยีที่มี ผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices

1.2.2 เพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ผลของการศึกษาจะทำให้ทราบว่าผลของปัจจัยด้านความได้เปรียบด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่อย่างไร สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้สนใจจะศึกษาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

1.3.2 ผลของการศึกษาพฤติกรรมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครในการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริโภค ผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต

1.3.3 การที่เอกชน เจ้าของธุรกิจต่างๆได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าให้เป็น Smart Devices ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) เพิ่มขึ้นและสามารถขยายตลาดในการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศทำให้ รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น

1.4 ขอบเขต

1.4.1 ขอบเขตประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ต้องการซื้อหรือเคยซื้อ Smart Devices

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยความได้เปรียบทางเทคโนโลยีและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีของเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1.4.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่

1.) ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive advantage) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technological advancement)

2.) ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี (Perceived usefulness of technology) และการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน (Perceived ease of use)

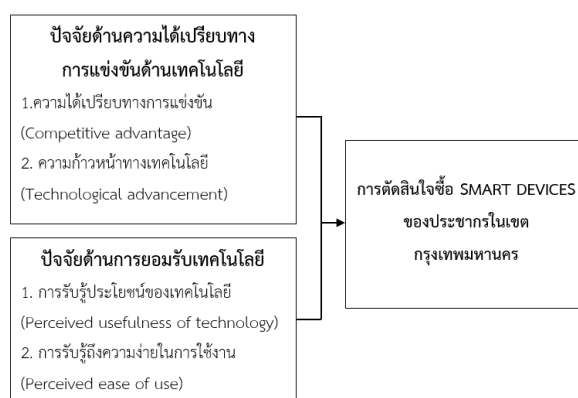
1.4.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่

1.) การตัดสินใจซื้อ Smart Devices

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยนี้เริ่มทำการศึกษาดังตั้ง 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ถึง 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 8 เดือน

1.5 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความได้เปรียบ ทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยี

2.1.1 ความได้เปรียบในการแข่งขัน

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันช่วยให้ธุรกิจมีความสามารถที่แตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อหากลยุทธ์ทางการแข่งขันที่เหมาะสมแก่ธุรกิจ และสนับสนุนให้มีผลการดำเนินงานที่เหนือกว่าคู่แข่งเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้นำการตลาด อัจฉรา สุขกลิ่น เกษราภรณ์ สุตตพงศ์ และนนทิกัต เพียรโรจน์ (2561) อธิบายไว้ว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน คือ ความสามารถที่องค์กรดำเนินธุรกิจของตนเองได้ดีกว่าองค์กรอื่น ทำกำไรได้สูงกว่ามาตรฐานของอุตสาหกรรมนั้น หรือองค์การสามารถสร้างให้เกิดคุณค่าแก่องค์กรของตนเองมากกว่าคู่แข่ง ความได้เปรียบทางการแข่งขันขึ้นอยู่กับความสามารถที่เป็นเลิศ คือขายสินค้าและให้บริการที่ดีกว่าเรียกว่าขายสินค้าหรือให้บริการที่แตกต่าง การขายสินค้าที่ถูกกว่าจะต้องผลิตด้วยต้นทุนต่ำกว่าตอบสนองต่อลูกค้าได้เร็วกว่า และการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน

2.1.2 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ในภาวะสังคมปัจจุบันหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นรอบตัวเป็นตัวชี้บอกว่า ประเทศไทยกำลังก้าวสู่ยุคสารสนเทศ ดังจะเห็นได้จากวงการศึกษาสนใจให้ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และส่งเสริมการ นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาประยุกต์งานต่างๆ มากขึ้น การบริหารธุรกิจของบริษัท ห้างร้านต่างๆ ตลอดจนหน่วยงานของรัฐบาลและ

รัฐวิสาหกิจ มีการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในองค์กรด้วยการ เก็บข้อมูลประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้ว นำผลลัพธ์มาช่วยในการวางแผนและตัดสินใจ (บทบาทและความ สำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ, <https://sites.google.com/site/thirak89/home>)

2.1.3 อุปกรณ์อัจฉริยะ (Smart Devices)

อุปกรณ์ที่สามารถตัดสินใจและทำงานได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ด้านความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และ ความประหยัดต่อผู้บริโภค ซึ่งอาจเป็นอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (IoT) หรือไม่ได้ ซึ่งการทำงานที่ จำเป็น ต้องอาศัยการทำ งานของระบบอัจฉริยะ (Smart System) โดยอาจทำงานควบคู่ไปกับการใช้งานบน โครงข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย และเพิ่มรรถประโยชน์ ให้แก่ผู้บริโภค ตัวอย่างอุปกรณ์ Smart Devices เช่น

- เครื่องฟอกอากาศ
- หุ่นยนต์ดูดฝุ่น
- โคมไฟอัจฉริยะ

ภาพที่ 2 ตัวอย่าง Smart Devices

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการ ยอมรับเทคโนโลยี

2.2.1 การรับรู้ประโยชน์

การรับรู้ประโยชน์ หมายถึง ระดับความเชื่อของ บุคคลที่มีโอกาสเป็นผู้ใช้งานระบบเทคโนโลยีว่า เทคโนโลยี ดังกล่าวมีประโยชน์แก่ตนและมีแนวโน้มช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของตนได้ (Davis, 1989)

2.2.2 การรับรู้ความง่าย

เป็นความคาดหวังของผู้ใช้ที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างง่ายดายโดยไม่ต้องใช้ความพยายาม และ เทคโนโลยีจะต้องมีลักษณะที่สามารถจดจำได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อน

ในมุมมองของการซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต การรับรู้ความง่ายในการใช้งานเป็นการเพิ่มความสะดวกสบาย ให้กับผู้บริโภค เช่น การทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าการซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน การชำระเงินที่ง่าย และมีความสะดวกกว่าการเดินทางไปซื้อสินค้าจากร้านค้า เป็นต้น (วิรัชฐา สุริยไพฑูรย์ 2559)

3. ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้ที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable)

1.) ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive advantage) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technological advancement)

2.) ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี (Perceived usefulness of technology) และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived ease of use)

3.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable)

1.) การตัดสินใจซื้อ Smart Devices

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยีกับการตัดสินใจซื้อ Smart Devices และความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีกับการตัดสินใจซื้อ Smart Devices โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson' Correlation Coefficient)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยระดับของความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยี ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย	ค่าระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบ
1. ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ SMART DEVICES	0.00	ยอมรับ
2. ปัจจัยด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ SMART DEVICES	0.00	ยอมรับ

จากตารางที่ 1 พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยีและการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาการตัดสินใจซื้อ Smart Devices รายด้านพบว่าความได้เปรียบทางการแข่งขันและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีความ สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นกัน

4.2 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิจัยระดับของการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย	ค่าระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบ
1. ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ SMART DEVICES	0.00	ยอมรับ
2. ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ SMART DEVICES	0.00	ยอมรับ

จากตารางที่ 2 พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีและการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาการตัดสินใจซื้อ Smart Devices รายด้านพบว่า การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีและการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ Smart Devices ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นกัน

5. อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Smart Devices มากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยี

5.1 ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านเทคโนโลยีด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน กลุ่มตัวอย่างจะพิจารณาสินค้าที่มีการจัดส่งอย่างรวดเร็วมากที่สุด เนื่องจากการซื้อขายสินค้าเทคโนโลยีในปัจจุบันผู้บริโภครุ่นใหม่นิยมที่จะซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งมีหลายหลายร้านค้าและหลายหลายช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบความได้เปรียบของสินค้าในช่องทางต่างๆที่เลือกได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความสำเร็จ ได้เปรียบทางการแข่งขัน ในด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ซึ่งอัจฉรา สุขกลิ่น เกษราภรณ์ สุตตาพงศ์ และนนทิภัค เพียรโรจน์ (2561) ได้อธิบายไว้ว่า การมีความคล่องตัวต่อการตอบสนองความต้องการ ของผู้บริโภค และสามารถนำเสนอสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการ ของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว เป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อตอบสนองคำสั่งของลูกค้าอย่างรวดเร็ว

ด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างจะพิจารณาสินค้ามีการใช้เทคโนโลยี เช่น เซอร์ตรวจจับที่ทันสมัยมากที่สุด ซึ่งปัจจุบันผู้ผลิตก็ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านเซ็นเซอร์ตรวจจับกันอย่างต่อเนื่องโดยพิจารณาได้จากการปลดล็อคหน้าจอล็อคโทรศัพท์ที่มีการพัฒนาจากการเข้ารหัส มาเป็นการสแกนลายนิ้วมือ และมาถึงการสแกนหน้าในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเซ็นเซอร์ตรวจจับเกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งจะส่งผลต่อการดึงดูดผู้บริโภคที่ต้องการใช้อุปกรณ์ Smart Devices ที่ทันสมัยและแตกต่างจากสินค้าเดิมที่มีเทคโนโลยีที่เก่ากว่า

5.2 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี

ด้านการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างจะพิจารณาสินค้าสามารถกำหนดระยะเวลาทำงานได้ เพราะผู้ใช้งานสามารถไปทำอย่างอื่นได้โดยไม่ต้องเฝ้าหรือคอยดูเวลาสม่ำเสมอ เช่นเครื่องทำอาหารอัจฉริยะที่สามารถตั้งเวลาในการทำอาหารได้ หรือหลอดไฟที่สามารถตั้งเวลาเปิด-ปิดได้ ซึ่งจะช่วยในการประหยัดพลังงานและทำให้ผู้ใช้งานเกิดความสะดวกสบาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Davis (1989) ที่อธิบายไว้ว่า การรับรู้ประโยชน์หมายถึง ระดับความเชื่อของบุคคลที่มีโอกาสเป็นผู้ใช้งานระบบ เทคโนโลยีว่าเทคโนโลยีดังกล่าวมีประโยชน์แก่ตนและมีแนวโน้มช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ของตนได้

ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน กลุ่มตัวอย่างจะพิจารณาสินค้า Smart Devices ที่สามารถควบคุมผ่านอุปกรณ์ผ่าน Smart Phone ได้ง่ายเช่นอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่อผ่าน Google home หรือ Mi home เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้าง Shortcut บนหน้าจอ Smart Phone ได้ซึ่งจะช่วยให้การควบคุมการเปิด-ปิด อุปกรณ์ได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ Davis (1989) ได้นิยามการรับรู้ความง่ายตาม คำจำกัดความของคำว่า “ง่าย” และ “ปราศจากความยากหรือ ความพยายาม”

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

1.) ปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ทำให้การขายสินค้าต้องเน้นการส่งสินค้าอย่างรวดเร็ว เช่นร้านค้าแบรนด์ใหญ่ๆที่จะรับประกันว่าสามารถส่งสินค้าได้ภายใน 24 ชั่วโมงซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจในการให้บริการของร้านค้าและมีโอกาสในการซื้อซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าที่มีคุณภาพใกล้เคียงกันแต่มีระยะเวลาจัดส่งที่ค่อนข้างนาน ซึ่งอาจจะทำให้ผู้บริโภคไม่ประทับใจหรืออาจถึงขั้นไม่พอใจก็เป็นได้

2.) สินค้าเทคโนโลยีเป็นสินค้าที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วขึ้นปีต่อปี เทคโนโลยีที่ปัจจุบันมีราคาสูงเมื่อเวลาผ่านไปเมื่อผู้ผลิตรายอื่นๆสามารถผลิตสินค้าที่มีเทคโนโลยีเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันได้ก็จะผลักดันให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดทำให้สินค้าต้องปรับราคาลดลงเพื่อการแข่งขัน ดังนั้นผู้ผลิตสินค้า SMART DIVICES จึงต้องมีการพัฒนาสินค้าโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆที่มีอยู่เสมอเพื่อให้สามารถแข่งขันกับทางการค้ากับผู้ผลิตรายอื่นๆได้

3.) อุปกรณ์ไฟฟ้าบางส่วนมีการทำงานที่ใช้เวลานาน เช่น หม้อทอดไฟฟ้า หลอดไฟอัจฉริยะ หรือเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น ผู้ใช้ส่วนใหญ่รู้สึกสะดวกในการใช้งานถ้าอุปกรณ์เหล่านี้สามารถตั้งเวลาในการทำงานได้

4.) ผู้บริโภคต้องการให้ Smart Devices สามารถควบคุมผ่าน Smart Phone ได้ง่ายเนื่องจากจะสะดวกในการใช้งานมากกว่าในอดีตที่เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้รีโมทในการควบคุมซึ่งทำให้ผู้บริโภคหนึ่งรายมีรีโมทหลายหลายอุปกรณ์ ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้งานและจัดเก็บรีโมทต่างๆเหล่านี้ แต่เมื่อสามารถควบคุม Smart Devices ได้ผ่านทาง Smart Phone เพียงเครื่องเดียวแล้วผู้ใช้ก็ไม่จำเป็นต้องใช้รีโมทอื่นๆอีกเลย

7. เอกสารอ้างอิง

- สุพัตรา วังเย็น. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับประมวลผลข้อมูลทางบัญชี กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. สารนิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบัญชี), วิทยาลัยบริการธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปพิชญา สอนสงวนวงศ์, และกตัญญู หิรัญญสมบุญ. (2563). ปัจจัยการตลาดเกี่ยวกับเทคโนโลยีบ้านอัจฉริยะของผู้บริโภคในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เขตภาคตะวันออกของประเทศไทย. วารสาร บริหารธุรกิจสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 82-92
- กษมาพร ลาผ่าน, สุวรรณ หวังเจริญเดช, และนาถนภา นิลนิยม. (2562). ผลกระทบของการบริหารต้นทุนคุณภาพที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศไทย. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(1), 31-41.
- จิราพร ตะภา. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อหุ่นยนต์ดูดฝุ่น (Vacuum Robot) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (วิชาเอกสารตลาด), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สัณญา ยิ้มศิริ, และแววมยุรา คำสุข. (2561). อิทธิพลของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ไทย. โครงการวิจัยประเภทเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัจฉรา สุขกลิ่น, และคณะ. (2561). กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการเกษตรอัจฉริยะ. วารสารนักบริหาร, 38(1).
- ญาณิศา ถาวรรัตน์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรุณทัย พยัคฆพงษ์. (2560). แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีในการแข่งขันทางการตลาด. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 11(25), 128-136.
- วชิรพรรณ ทองวิจิตร. (2559). Internet of Things (IoT) เมื่อสรรพสิ่งอิงกับอินเทอร์เน็ต. นิตยสารสสวท., 44(202), 38-41.
- วริษฐา สุริยไพฑูรย์. (2559). อิทธิพลของการรับรู้ความมีประโยชน์และความง่ายในการใช้งานที่ส่งผลต่อทัศนคติและความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคผ่านระบบพาณิชย์บนโทรศัพท์เคลื่อนที่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เจษฎา ขจรฤทธิ์, ปิยนุช ชัยพรแก้ว, และหนึ่งฤทัย เอ่งฉ้วน. (2557). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Internet of Things ในการควบคุมระบบส่องสว่างสำหรับบ้านอัจฉริยะ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 7(1), 1-11.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ โดยมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์บทความที่พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ๆ เรื่องที่จะตีพิมพ์จะได้รับการพิจารณาลั่นกรองจาก ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 คน กองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสม และสงวนไว้ ซึ่งสิทธิ์ในการพิจารณาเผยแพร่

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles) เป็นผลงานที่เตรียมจากข้อมูลที่ผู้เขียน หรือทีมงานผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตนเอง

2. บทความวิชาการ (Academic Articles) อาจแยกเป็นบทความปริทรรศน์ (Review Articles) บทความเทคนิค (Technical Article) เรียบเรียงจากการสืบค้น ตรวจสอบเอกสารวิชาการในสาขานั้น ๆ และบทความพิเศษ (Special Articles) เสนอความรู้ทั่ว ๆ ไปในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

การเตรียมต้นฉบับบทความ

บทความหรือผลงานวิจัยที่นำเสนออาจอยู่ในรูปแบบภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยจัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมเวิร์ดโปรเซสเซอร์ ภายใต้ระบบปฏิบัติการวินโดวส์ สำหรับตาราง แผนภาพและภาพประกอบในส่วนของต้นฉบับจะต้องตามรูปแบบที่กำหนดเพื่อให้พร้อมตีพิมพ์ได้ทันที (Camera Ready) ต้นแบบสำหรับ บทความความสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ saujournalssh.sau.ac.th

การส่งบทความ

ส่ง “ต้นฉบับบทความ” โดยไม่ต้องระบุชื่อ ที่อยู่และประวัติของผู้ประพันธ์และทีมงานและส่ง “ใบรับรองบทความ” ด้วยอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์นามสกุล PDF ได้ 3 ทาง ได้แก่ 1. ส่งโดยตรงที่กองบรรณาธิการวารสาร สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 2. ส่งทางไปรษณีย์ถึงกองบรรณาธิการวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 19/1 ถนนเพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160 3. ส่งแบบออนไลน์ที่ <http://www.saujournalssh.sau.ac.th>

บทความทุกบทความที่เสนอมายังวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities จะได้รับการพิจารณา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ หากมีการแก้ไขหรือตอบรับการตีพิมพ์ผู้เขียนต้องส่งฉบับอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์นามสกุล PDF และ DOC ของบทความที่แก้ไข สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ โทรศัพท์ : 02-807-4500-27 ต่อ 317 แฟกซ์: 02-807-4528 email : saujournalssh@sau.ac.th

รูปแบบการจัดเอกสารสำหรับตีพิมพ์ในวารสาร
SAU JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

ธัญนันท์ บุญอยู่¹, สุชาร์ตน์ บุญอยู่², ดำรงค์ ลิ้มปสายชล³
Thanyanan Boonyoo¹, Sucharat Boonyoo², Dumrong Limpasaychol³

¹อาจารย์, ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

², ³ผู้ช่วยนักวิจัย, นักวิจัยอิสระ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

เอกสารนี้รวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้เขียนบทความในการจัดรูปแบบบทความสำหรับตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities ผู้เขียนบทความจำเป็นต้องจัดรูปแบบของบทความที่จะส่งเพื่อพิจารณาตามที่ระบุไว้ในเอกสารคำแนะนำนี้โดยเคร่งครัด บทความที่ไม่ได้จัดรูปแบบอย่างถูกต้องอาจถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ได้ ผู้เขียนบทความสามารถเลือกส่งบทความได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษทุกบทความที่ส่งต้องมีบทคัดย่อความยาว 100-300 คำ เนื้อหาครอบคลุมสาระโดยย่อทั้งหมดของเรื่องราว โดยใส่บทคัดย่อไว้ที่ส่วนบนสุดของหน้าแรกของบทความ โดยอยู่ถัดจากหน่วยงานของผู้เขียน จัดรูปแบบเป็นแบบ 1 คอลัมน์

คำสำคัญ: วัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม, เทคโนโลยี, การแบ่งปันความรู้

Abstract

ส่วนนี้เป็นบทคัดย่อที่นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาและความหมายตรงกันกับบทคัดย่อภาษาไทย สำหรับตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities ผู้เขียนบทความจำเป็นต้องจัดรูปแบบของบทความที่จะส่งเพื่อพิจารณาตามที่ระบุไว้ในเอกสารคำแนะนำนี้โดยเคร่งครัด บทความที่ไม่ได้จัดรูปแบบอย่างถูกต้องอาจถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ได้ ผู้เขียนบทความสามารถเลือกส่งบทความได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทุกบทความที่ส่งต้องมีบทคัดย่อความยาว 100-300 คำ โดยใส่บทคัดย่อไว้ที่ส่วนบนสุดของหน้าแรกของบทความ โดยอยู่ถัดจากหน่วยงานของผู้เขียน จัดรูปแบบเป็นแบบ 1 คอลัมน์

Keyword: Clan Culture, Technology, Knowledge Sharing

Corresponding Author

E-mail: xxxxxxxxx@gmail.com

1. บทนำ

เอกสารนี้รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นในการจัดรูปแบบบทความสำหรับตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities เช่น รูปแบบอักษร ขนาดตัวอักษร การจัดระยะขอบ และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุในเอกสารนี้โดยเคร่งครัด บทความของท่านอาจถูกปฏิเสธการตีพิมพ์หากมีการจัดรูปแบบไม่ถูกต้อง หากท่านมีข้อสงสัยกรุณาติดต่อฝ่ายจัดพิมพ์

2. การจัดรูปแบบของหน้ากระดาษ

บทความจะต้องได้รับการจัดรูปแบบเพื่อให้สามารถพิมพ์ลงบนกระดาษ A4 ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร รูปภาพ และตาราง จะต้องอยู่ภายในพื้นที่การพิมพ์โดยเว้นระยะจากขอบบน ขอบล่าง ขอบซ้าย และขอบขวาด้านละ 1 นิ้ว จัดหน้ากระดาษในรูปแบบ 1 คอลัมน์ เว้นระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.5 นิ้ว กระจายตัวอักษรเต็มคอลัมน์ ใช้การกระจายแบบไทยสำหรับบทความภาษาไทย ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีม ขวาด้านบน และความยาวของบทความอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า สำหรับบทความภาษาอังกฤษผู้เขียนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่ให้ไว้ในวิธีการจัดรูปแบบบทความภาษาอังกฤษ

3. ชื่อบทความ

ใส่ชื่อบทความไว้ส่วนบนสุดของหน้าแรก จัดตัวอักษรให้อยู่กึ่งกลางของบรรทัด พิมพ์ชื่อบทความโดยใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยท์ ตัวหนา ใส่ชื่อผู้เขียนบทความได้ชื่อเรื่องโดยเว้นระยะ 18 พอยท์ระหว่างบรรทัดชื่อบทความและบรรทัดชื่อผู้เขียนบทความ พิมพ์ชื่อผู้เขียนบทความโดยใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวหนา จัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ จากนั้นใส่ตำแหน่ง ชื่อหน่วยงานที่ผู้เขียนบทความสังกัดได้ชื่อผู้เขียนบทความ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ พิมพ์ตำแหน่ง ชื่อหน่วยงานที่ผู้เขียนบทความสังกัด โดยใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวบาง

4. เนื้อเรื่อง

เพื่อให้บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน โปรดใช้รูปแบบและขนาดอักษรดังนี้ในการพิมพ์บทความภาษาไทย ในส่วนของเนื้อหาหลักใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวบาง ในส่วนของคำบรรยายภาพและตาราง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวบาง สำหรับย่อหน้าแรกภายใต้หัวข้อ ไม่ต้องเว้นระยะหนึ่งแท็บจากขอบซ้ายของบรรทัด ในย่อหน้าต่อไปภายใต้หัวข้อจึงเว้นระยะหนึ่งแท็บจากขอบซ้ายของบรรทัด (ดังเช่นที่แสดงในหัวข้อที่ 4 นี้)

โดยเนื้อเรื่องควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ซึ่งภายในเนื้อเรื่องของวารสารจะประกอบด้วย บทคัดย่อ คำสำคัญ บทนำ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) ผลการวิเคราะห์ การสรุปเชิงอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และกิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เป็นต้น

5. หัวข้อหลัก

หัวข้อหลัก ตัวอย่างเช่น “1. บทนำ” ต้องพิมพ์ด้วยอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวหนา จัดให้อยู่ชิดขอบซ้ายของบรรทัด ใส่เครื่องหมายจุด (“.”) หลังจากตัวเลขกำกับหัวข้อหลัก เว้นระยะ 16 พอยท์ระหว่างหัวข้อหลักกับบรรทัดก่อนหน้า และไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อหลักกับบรรทัดใต้หัวข้อหลัก หลังจากหัวข้อหลักแล้วอาจแบ่งหัวข้อย่อยภายในหัวข้อหลักได้ ซึ่งการจัดรูปแบบของหัวข้อย่อยนั้นจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

5.1. หัวข้อย่อย

หัวข้อย่อยให้ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวหนา จัดชิดขอบซ้ายของบรรทัด เว้นระยะ 16 พอยท์ระหว่างหัวข้อย่อยกับบรรทัดก่อนหน้า และไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อย่อยกับบรรทัดใต้หัวข้อย่อย

5.1.1. หัวข้อย่อยลำดับที่สอง

ควรหลีกเลี่ยงการใช้หัวข้อย่อยลำดับที่สอง อย่างเช่นที่แสดงในย่อหน้านี้ อย่างไรก็ตามหากมีความจำเป็นต้องใช้จริง ๆ ให้พิมพ์ชื่อหัวข้อย่อยลำดับที่สองด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวหนา จัดชิดขอบซ้ายของบรรทัดในคอลัมน์ ไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อย่อยลำดับที่สองกับบรรทัดก่อนหน้า และไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อย่อยลำดับที่สองกับบรรทัดใต้หัวข้อย่อยลำดับที่สอง

ตัวอย่างของรูปภาพ

ภาพที่ 1 คำบรรยายภาพต้องอยู่ใต้ภาพ

ตารางที่ 1 คำบรรยายตารางต้องอยู่เหนือตาราง

Name	Salary	Age	BMI	Weight (kg)
Alice	20,000	21	25	30
Bob	23,500	30	32	28
Charlie	42,000	42	38	35

ที่มา. จาก.....

6. รูปภาพและตาราง

รูปภาพและตารางจะต้องจัดให้อยู่ภายในพื้นที่การพิมพ์ที่กำหนด รูปภาพ และต้องจัดสิ่งเหล่านี้ให้อยู่กึ่งกลาง รูปภาพและตารางต้องมีคำบรรยายและหมายเลขกำกับเสมอ การสร้าง กราฟ รูปภาพ หรือ Block Diagram ต่าง ๆ จะต้องเขียนด้วย Visio หรือ Excel เขียนคำบรรยายรูปภาพไว้ใต้รูปภาพ เขียนคำบรรยายตารางไว้ที่ส่วนบนของตาราง ในส่วนของคำบรรยายภาพและตาราง ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวบาง

7. สมการ

การใช้สมการในการเขียนบทความวิชาการต้องเขียนด้วย Equation สมการทุกสมการต้องเขียนหมายเลขกำกับสมการไว้ทุกสมการที่ปรากฏในบทความ โดยใส่หมายเลขสมการในเครื่องหมายวงเล็บ (ดังที่แสดงด้านล่างนี้)

$$a + b = c + 2 \quad (1)$$

เว้นระยะหนึ่งบรรทัดก่อนสมการและเว้นระยะหนึ่งบรรทัดหลังสมการ จัดสมการให้อยู่กึ่งกลางบรรทัดในคอลัมน์ ขนาดตัวอักษรและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนสมการจะต้องมีขนาดเทียบเท่ากับตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวบาง

9. รูปแบบการอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าเอกสารไว้ข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น Green (2000, p. 5) หรือ (Green, 2000, p. 5)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ ใส่เอกสารอ้างอิงทั้งหมดที่ส่วนท้ายสุดของบทความโดยให้อยู่ภายใต้หัวข้อ “เอกสารอ้างอิง” ภายใต้หัวข้อเอกสารอ้างอิงให้จัดลำดับเอกสารตามลำดับการอ้างอิงถึงในบทความโดยใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA Style เท่านั้น การเขียนบรรณานุกรมให้ใช้ตัวเลขอารบิกแบบสากลเท่านั้น **อย่าใช้เลขไทย** ดังที่แสดงไว้ในส่วนท้ายของประโยคนี

10. เอกสารอ้างอิง

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2561). *ข้อมูลโรงงานแยกตามพื้นที่*. ค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=data1search>.

ธัญนันท์ บุญอยู่. (2561). อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ถ่ายทอดอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร การมุ่งเน้นการตลาด การจัดการความรู้ และการเป็นผู้ประกอบการสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 8(ฉบับพิเศษ), 44-62.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). *บทวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจ*. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2561, จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/36376.aspx>.
- Ahmed, F., Shahzad, K., Aslam, H., Bajwa, S. U., & Bahoo, R. (2016). The role of collaborative culture in knowledge sharing and creativity among employees. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 10(2), 335-358.
- Daft, R. L. (2001). *Organization theory and design*. (7th ed.). Cincinnati, OH: South Western College Publishing.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C., & Gudergan, S. P. (2018). *SmartPLS 3*. Retrieved March 8, 2019, from <https://www.smartpls.com/downloads>.
- Islam, M. Z., Jasimuddin, S. M., & Hasan, I. (2014). Organizational culture, structure, technology infrastructure and knowledge sharing: Empirical evidence from MNCs based in Malaysia. *Emerald*, 45(1), 67-88.

รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA Style

หนังสือทั่วไป	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i> (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 2 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่ และสุชารัตน์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 3-7 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่, สุชารัตน์ บุญอยู่ และดำรงค์ ลิ้มปสายชล. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.

วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่ (ฉบับที่),/เลขหน้าที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	กนกอร บุญมาเกิด. (2560). อิทธิพลของตัวแปรกำกับการบูรณาการความรู้ที่ถ่ายโอนความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคนเก่งสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย. <i>วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์</i>, 1(2), 59-69.
--------------	--

รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA Style

หนังสือทั่วไป	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i> (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 2 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่ และสุชารัตน์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 3-7 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่, สุชารัตน์ บุญอยู่ และดำรงค์ ลิ้มปสายชล. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.

วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่ (ฉบับที่),/เลขหน้าปรากฏ.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	กนกอร บุญมาเกิด. (2560). อิทธิพลของตัวแปรกำกับการบูรณาการความรู้ที่ถ่ายโอนความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคนเก่งสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย. <i>วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์</i>, 1(2), 59-69.
--------------	--

Website	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ค้นเมื่อ (วันที่ เดือน ปี พ.ศ.), จาก http://www.

ตัวอย่าง

- รูปแบบที่ 1 กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2561). *ข้อมูลโรงงานแยกตามพื้นที่*. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2561, จาก [http://www. diw.go.th/hawk/content.php?mode=data1 search](http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=data1search).
- รูปแบบที่ 2 Department of Industrial Works. (2018). *Factory data by area*. Retrieved June 15, 2018, from [http://www. diw.go.th/hawk/content.php? mode=data11search](http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=data11search).

หมายเลขบทความ
(เฉพาะเจ้าหน้าที่กรอก)

แบบฟอร์มการส่งบทความ SAU Journal of Social Sciences and Humanities

1. ประเภทของบทความ

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการปริทรรศน์ ☐ บทความวิชาการเทคนิค ☐ บทความวิชาการพิเศษ

2. สาขาบทความที่ส่ง

☐ รัฐศาสตร์ ☐ รัฐประศาสนศาสตร์ ☐ นิติศาสตร์ ☐ เศรษฐศาสตร์
☐ การจัดการ ☐ บริหารธุรกิจ ☐ พัฒนาสังคมและการศึกษา ☐ สหวิทยาการ

3. ชื่อบทความ

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

4. ชื่อ-สกุลของผู้นิพนธ์ประสานงาน (Corresponding author).....

5. สถานที่ติดต่อของผู้นิพนธ์ประสานงาน (Corresponding author) ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....โทรสาร..... E-mail.....

6. รายชื่อและที่อยู่ของเจ้าของบทความทั้งหมด

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย ตัวบรรจง)	ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ ตัวบรรจง)	หน่วยงาน	โทรศัพท์	E-mail
1.				
2.				
3.				

7. การรับรองบทความ

☐ ขอรับรองว่าบทความต้นฉบับนี้ยังไม่เคยได้รับการเผยแพร่และตีพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน

ขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....ผู้นิพนธ์ประสานงาน

()

วัน..... เดือน..... พ.ศ.

หมายเหตุ ส่งแบบฟอร์มนี้มาพร้อมกับบทความตามช่องทางในคำแนะนำสำหรับผู้เขียน (การส่งบทความ)

SAU
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

19/1 ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160
โทร : 02-807-4500-27 ต่อ 323,
E-mail: saujournalssh@sau.ac.th